ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

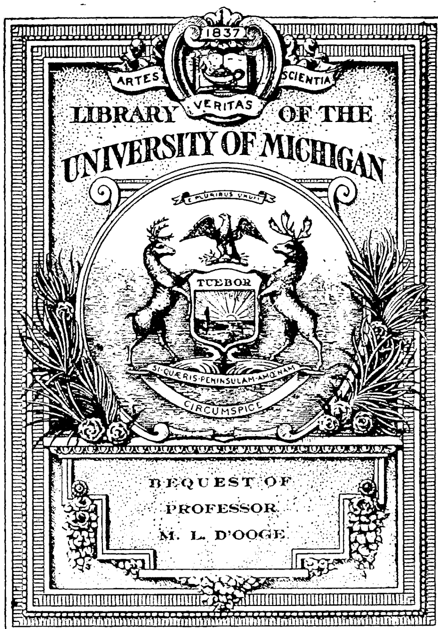
ΑΡΙΘΜΟΣ 9

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1900

Υ

ΣΥΛΛ

Δ.
Τ.
Μ.
Γ.

*Ἄρθρο*ν ... .
Σκοπὸς αὐ... δη-
μοσιεύσεως ... τὸ
ὄνομα καὶ ...
*Ἄρθρο*ν ... γό-
μενον κατὰ ... ειο-
νοψηφίας τ...
*Ἄρθρο*ν ... ῶν,
ἐκλεγομένη ... καὶ
τῶν ἑταίρω... σα
αὐτῶν εἶνα... ἀρ-
χαΐζούσης καὶ τῆς λεγομένης δημώδους.

Ἄρθρον 6ον. Τῆς ἐκδόσεως καὶ διαδόσεως τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Συλλόγου ἐπιμελεῖται τὸ Συμβούλιον, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς δωρεὰν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου διανομῆς αὐτῶν.

Ἄρθρον 10ον. Οἱ Ἑταῖροι, προτεινόμενοι ὑπὸ ἑνὸς τῶν συμβούλων καὶ γινόμενοι δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου, συνεισφέρουσιν ἐτησίως ἀνὰ Δρ. 20, εἴτε ἐφάπαξ Δρ. 300. Λαμβάνουσι δὲ ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον παντὸς δημοσιεύματος τοῦ Συλλόγου.

Ἄρθρον 11ον Ἀναγράφονται ὡς δωρηταὶ οἱ καταβάλλοντες Δραχμὰς τοὐλάχιστον ἑκατόν, εἴτε ὡς εἰσφορὰν εἰς τὸν Σύλλογον, εἴτε πρὸς ἀγορὰν ἀντιτύπων ἐκ τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ ἐπὶ σκοπῷ δωρεὰν διαδόσεως αὐτῶν, ἐνεργουμένης ὑπὸ τοῦ Συλλόγου. Ἀναγράφονται δὲ ὡς εὐεργέται οἱ καταβάλλοντες Δραχμὰς τοὐλάχιστον ἑξακοσίας. Οἱ εὐεργέται εἰσὶν αὐτοδικαίως ἑταῖροι.

Ἄρθρον 12ον. Εὐεργέται δύνανται ν' ἀνακηρυχθῶσιν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου οἱ καὶ ἄλλως παρασχόντες μεγάλας ὑπηρεσίας τῷ Συλλόγῳ.

Ἄρθρον 13ον. Συνέλευσις τῶν ἑταίρων καλεῖται ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἅπαξ μὲν τοῦ ἔτους εἰς τακτικὴν συνεδρίαν κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, ἐκτάκτως δὲ ὁσάκις ἀποφασίσῃ τὸ Συμβούλιον.

Ἄρθρον 16ον. Ἡ σφραγὶς τοῦ Συλλόγου φέρει ἐν κύκλῳ τὸ ὄνομα τοῦ Συλλόγου, ἐν μέσῳ δὲ ἀνοικτὸν βιβλίον.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ὁ Σύλλογος ἐκδίδει περιοδικῶς κατὰ μῆνα ἓν βιβλίον, ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 80—100.

Τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου εἶναι ὁμοιόμορφα καὶ φέρουσιν αὔξοντα ἀριθμὸν τῆς ἐκδόσεώς των.

Ἡ τιμὴ ἑκάστου βιβλίου κατὰ τὸ ἔτος 1900 εἶναι διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν λεπτὰ 30 καὶ διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν 30 ἑκατοστὰ τοῦ χρ. φράγκου. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰανουαρίου 1901 ἡ τιμὴ ὡρίσθη εἰς λεπτὰ 40 διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν καὶ 40 ἑκατοστὰ τοῦ χρ. φράγκου διὰ τὸ Ἐξωτερικόν.

Τὸ γραφεῖον τοῦ Συλλόγου ἐπιβαρύνεται διὰ τῶν ταχυδρομικῶν ἐξόδων τῶν βιβλίων ὅσα ἀποστέλλει ἀπ' εὐθείας.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ λάβωσι τὴν ἐτησίαν σειρὰν τοῦ 1900, ἀποτελουμένην ἐκ 12 βιβλίων, δύνανται νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταί, προπληρώνοντες ὡς ἐτησίαν συνδρομὴν δραχμὰς 3 διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν καὶ φρ. χρ. 3 διὰ τὸ Ἐξωτερικόν· ἀπὸ δὲ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1901 δραχμὰς 4 διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν καὶ φρ. χρ. 4 διὰ τὸ Ἐξωτερικόν.

Αἱ ἐτήσιαι συνδρομαὶ ἀρχίζουσι πάντοτε ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, οἱ δὲ ἐγγραφόμενοι κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους λαμβάνουσι καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ ἔτους προεκδοθέντα βιβλία.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου εἰς Ἀθήνας, ἢ προπληρώνονται εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ὁριζομένους ἀντιπροσώπους.

Αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομῆς μὴ συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀναλόγου ἀντιτίμου δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει.

Οἱ ἀλλάσσοντες διεύθυνσιν συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ καθιστῶσι τοῦτο ἐγκαίρως γνωστὸν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου (4 ὁδὸς Πινακωτῶν), συναποστέλλοντες λεπτὰ 20 διὰ γραμματοσήμου πρὸς ἐκτύπωσιν νέας ἐπιγραφῆς. Ὁ Σύλλογος οὐδεμίαν εὐθύνην ἀναλαμβάνει διὰ τὴν ἀπώλειαν βιβλίων ἕνεκεν ἀλλαγῆς διευθύνσεως μὴ ἀνακοινωθείσης ἐγκαίρως.

Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δύνανται νὰ καταβάλλωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν εἰ[ς] τοὺς κατὰ τόπους ταμίας τοῦ Κράτους ἢ τὰ ὑποκαταστήματα τῆς Ἐθνικῆ[ς] Τραπέζης.

ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΙΣ

Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου βιβλίου δημοσιεύονται καταχωρίσεις ἐπὶ πληρωμῇ. Ἡ τιμὴ αὐτῶν εἶναι:

Διὰ μίαν σελίδα { ἅπαξ δρ. 25 / δωδεκάκις δρ. 250 }   Δι' ἡμίσειαν σελίδα { ἅπαξ δρ. 15 / δωδεκάκις δρ. 15[0] }

Πᾶσα αἴτησις πρὸς καταχώρισιν ἀπευθύνεται εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου.

Ο
ΜΙΚΡΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

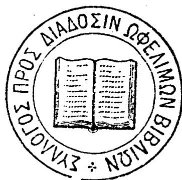
ΥΠΟ

ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΘΗΣΕΥΣ — ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ — ΣΟΛΩΝ — ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ

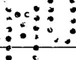
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1900

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΡΙΘ. 9. — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1900

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΡΑΦΤΑΝΗ-ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

'Ο **Μικρὸς Πλούταρχος** εἶναι τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Λέοντος Μελᾶ, τοῦ ἀειμνήστου συγγραφέως τοῦ «Γεροστάθη». Τὸ ἀνέκδοτον χειρόγραφον μοὶ παρεχωρήθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Κου Βίκτωρος Μελᾶ. Γενόμενος οὕτω κάτοχος τοῦ συγγράμματος τούτου, πέποιθα ὅτι ἐκτελῶ τὴν θέλησιν τοῦ γράψαντος προσφέρων αὐτὸ εἰς τὸν ἡμέτερον Σύλλογον, καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τοὺς πολυαρίθμους ἀναγνώστας τῶν δημοσιευμάτων του.

'Ο **Μικρὸς Πλούταρχος** περιλαμβάνει δώδεκα βιογραφίας ἐνδόξων ἀνδρῶν, συνοψιζούσας τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας 'Ελλάδος, θὰ δημοσιευθῇ δὲ εἰς τρία τεύχη.

'Εννοεῖται ὅτι εἰς τὸ κείμενον τοῦ χειρογράφου οὐδεμία ἔγεινεν—οὔτε ἠδύνατο νὰ γείνῃ—μεταβολή.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

Α'

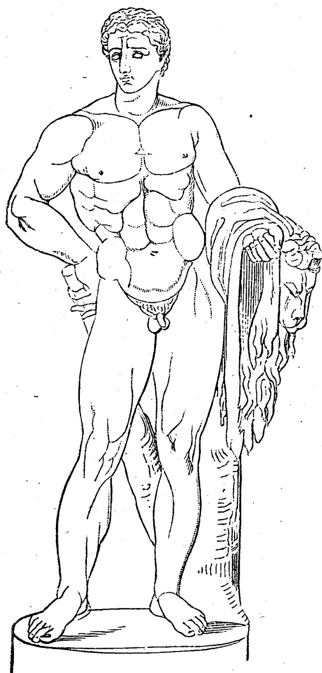
ΘΗΣΕΥΣ

Οἱ *ἱστορικοὶ* χρόνοι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἄρχονται ἀπὸ τοῦ 776 ἔτους πρὸ Χριστοῦ, ὅτε πρῶτος ὁ ἐξ Ἠλείας Κόροιβος ἀνεγράφη Ὀλυμπιονίκης, ἀριστεύσας κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου. Ἔκτοτε χρονολογεῖται ἡ πρώτη Ὀλυμπιάς, καὶ ἔκτοτε ἄρχεται ἡ κατὰ Ὀλυμπιάδας χρονολογία τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀγῶνες ἐτελοῦντο ἐν Ὀλυμπίᾳ κατὰ τετραετίαν, ἑκάστη Ὀλυμπιὰς περιελάμβανε τεσσάρων ἐτῶν χρονικὸν διάστημα.

Τοὺς πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζομεν *μυθικοὺς καὶ ἡρωϊκούς*· διότι περὶ τῶν χρόνων τούτων δὲν ἔχομεν ἱστορικὰς γνώσεις, ἀλλὰ μόνον μυθικὰς παραδόσεις, αἵτινες, αναμιγνύουσαι τὸν μῦθον μετὰ τῆς ἀληθείας, ἀδύνατον δυστυχῶς καθιστῶσι τὴν ἀνεύρεσιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τούτους ἔζησαν οἱ *ἡμίθεοι* καὶ οἱ *ἥρωες*, τοὺς ὁποίους, διὰ τὴν σωματικήν των

ρώμην καὶ τὰ μεγάλα κατορθώματά των, ὡς τοιούτους ἐδόξαζον οἱ πρόγονοι ἡμῶν.

Ὁ ἐνδοξότερος πάντων τῶν μυθικῶν ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις διὰ τὴν ἔξοχον σωματικὴν ῥώμην του καὶ τὰ καταπληκτικὰ κατορθώματά του, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἆθλοι τοῦ Ἡρακλέους*, ἐδοξάσθη ὡς τὸ σύμβολον τῆς σωματικῆς ἀνδρείας.

Ἡρακλῆς.

Ἐνῷ δὲ ἡ μυθικὴ παράδοσις ἀπεθεώνει τὸν Ἡρακλέα διὰ τὴν απαράμιλλον αὐτοῦ ἀνδρείαν καὶ τοὺς ἐξόχους ἀγῶνάς του, συγχρόνως παρουσιάζει αὐτὸν ἐνώπιον τῆς Ὀμφάλης, βασιλίσσης τῆς Λυδίας, ὡς εὐτελῆ δοῦλον αὐτῆς, ἐνασχολούμενον εἰς ἔργα γυναικεῖα, καὶ γυναικεῖον χιτῶνα ἐνδεδυμένον, καὶ ταῦτα ὅπως μάθωμεν ὅτι ἡ σωματικὴ ἀνδρεία, διὰ νὰ μείνῃ ἀκηλίδωτος, ἀπαιτεῖται νὰ συνοδεύηται πάντοτε ὑπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σωφροσύνης.

Κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, ἐγεννήθη ἐν Τροιζῆνι τῆς Πελοποννήσου ὁ Θησεύς, ὅστις ἀνεφάνη ἥρως ἐφάμιλλος τοῦ Ἡρακλέους. Μητέρα εἶχεν ὁ Θησεὺς τὴν Αἴθραν, θυγατέρα τοῦ Πιτθέως, βασιλέως τῆς Τροιζῆνος, πατέρα δὲ τὸν Αἰγέα, βασιλέα τῶν Ἀθηνῶν, αἵτινες κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους ἐξηκολούθησαν βασιλευόμεναι, ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῶν βασιλέως τοῦ Κέκροπος μέχρι τοῦ Κόδρου. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς Κέκροψ, τὸν ὁποῖον ἄλλοι μὲν θεωροῦν ὡς ἐξ Αἰγύπτου ἐλθόντα εἰς Ἀθήνας, ἄλλοι δὲ ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐν Ἑλλάδι φυλὴν τῶν Πελασγῶν, ὑπῆρξεν ὁ οἰκιστὴς τῆς Ἀκροπόλεως, κληθείσης ἐξ αὐτοῦ Κεκροπίας. Λέγεται δὲ ὅτι αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγεν ἐν Ἀθήναις τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν γάμον καὶ τὴν λατρείαν τῶν Θεῶν, καὶ ὅτι ἔθεσε τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις ἦτο ἡ θεὰ τῆς σοφίας, ἡ προικίσασα τὴν Ἀττικὴν διὰ τῆς ἐλαίας. Ὁ δὲ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Κόδρος ἐθυσιάσθη ἑκουσίως ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ὑπηκόων του, δοὺς εἰς τοὺς μεταγενεστέρους παράδειγμα ἄκρας φιλοπατρίας καὶ εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως.

Ὁ δὲ Πιτθεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Τροιζῆνος καὶ ἐκ μητρὸς πάππος τοῦ Θησέως, ἐφημίζετο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὡς ἀνὴρ λόγιος καὶ σοφώτατος. Εὐτυχήσας δὲ ὁ νέος Θησεὺς ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας ν' ἀνατραφῇ ἐπιμελῶς ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ λογίου πάππου του, ἔχων συγχρόνως ἐπιστάτην καὶ

παιδαγωγὸν τὸν Κοννίδαν, ἀνεφάνη ἀνὴρ καλὸς κἀγαθός, καὶ ἀπέδειξεν ἔκτοτε τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ὠφέλειαν τῆς ἐγκαίρου καλῆς ἀνατροφῆς, δι' ἧς καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐξαλείφονται ἢ μετριάζονται καὶ τὰ προτερήματα καλλιεργοῦνται, ἀναπτύσσονται καὶ ἐνισχύονται.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι, εὐεργετηθέντες ὑπὸ τοῦ Θησέως, δὲν ἔπαυσαν τιμῶντες καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης μνημονεύοντες καὶ τὸν παιδαγωγὸν αὐτοῦ Κοννίδαν, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Πλουτάρχου, ἤτοι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἐξηκολούθουν νὰ προσφέρωσι θυσίαν κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τῶν Θησείων. Οὕτω καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τῆς Μακεδονίας δὲν ἔπαυσε τιμῶν καὶ σεβόμενος τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Ἀριστοτέλην, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς ἔλεγεν, ἐχρεώστει τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ.

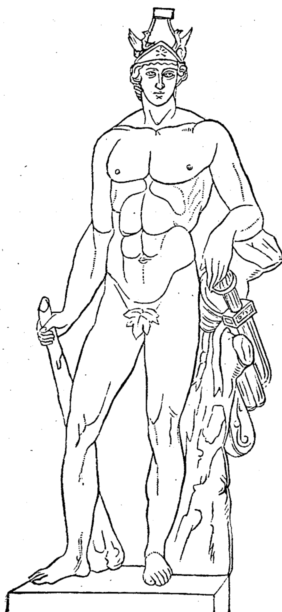
Ὅτε δὲ ὁ Θησεὺς διὰ τῆς καλῆς αὐτοῦ ἀγωγῆς ἐγένετο νέος ἀνδρεῖος κατὰ τὸ σῶμα, γενναῖος κατὰ τὸ φρόνημα, ἔμφρων καὶ συνετός, ἡ μήτηρ καὶ ὁ πάππος αὐτοῦ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν στείλωσιν εἰς Ἀθήνας πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ Αἰγέα, τὸν βασιλεύοντα ἐν Ἀθήναις. Παρεκάλουν δὲ αὐτὸν νὰ μεταβῇ ἐκ Τροιζῆνος εἰς Ἀθήνας χάριν ἀσφαλείας διὰ θαλάσσης, διότι ἡ διὰ ξηρᾶς ὁδὸς κατεχομένη ὑπὸ λῃστῶν καὶ κακούργων οὔτε καθαρὰ οὔτε ἀκίνδυνος ἦτο.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς βαρβαρότητος περὶ οὐδενὸς ἄλλου δυστυχῶς ἐφρόντιζον οἱ ἄνθρωποι εἰμὴ περὶ τῆς σωματικῆς των

ἀνδρείας· τὴν δὲ διάπλασιν τῆς ψυχῆς των παρημέλουν, ὥστε οὔτε τὴν αἰδῶ, οὔτε τὴν δικαιοσύνην, οὔτε τὴν φιλανθρωπίαν ἐτίμων· τοὺς δὲ μὴ θέλοντας ν'ἀδικῶσιν ὡς δειλοὺς ἐθεώρουν· τὰς δὲ σωματικὰς αὐτῶν δυνάμεις μετεχειρίζοντο οὐχὶ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλησίον, ἀλλὰ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς αὐθαδείας, τῆς βίας, τῆς ἁρπαγῆς καὶ τῆς κακουργίας των. Πολλοὺς τῶν ληστῶν καὶ κακούργων τούτων εἶχεν ἐξολοθρεύσει ὁ Ἡρακλῆς, ἀλλ' ἔμενον καὶ ἄλλοι πολλοὶ καθιστῶντες λίαν ἐπικίνδυνον τὴν ἀπὸ Τροιζῆνος εἰς Ἀθήνας ἄγουσαν ὁδόν.

Τοὺς ληστὰς καὶ κακούργους τούτους ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὁ Θησεὺς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς, πεποιθὼς ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθῶν ἀφ' ἑτέρου τὰς περὶ φιλοπατρίας καὶ αὐταπαρνήσεως διδασκαλίας τοῦ πάππου καὶ τοῦ παιδαγωγοῦ του, ἰδίως δὲ φλεγόμενος ὑπὸ τῆς δόξης τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ ὁποίου τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατορθώματα ἐξέκαιον ἡμέραν καὶ νύκτα τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου Θησέως. Ἐπεθύμει προσέτι ὁ Θησεύς, ὡς υἱὸς φιλότιμος, νὰ ἐμφανισθῇ εἰς Ἀθήνας ἐνώπιον τοῦ Αἰγέως, ἀφοῦ διαπράξῃ ἔργα καλὰ καὶ ἀγαθά, πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρείας του, καὶ ἑπομένως πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ γεννήτορος αὐτοῦ. Ὅθεν δι' ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ ἐκ Τροιζῆνος εἰς Ἀθήνας διὰ ξηρᾶς καὶ οὐχὶ διὰ θαλάσσης, ὅπερ ἐθεώρει ἀσφαλὲς μέν, ἀλλ' ἄνανδρον καὶ ὅλως ἀνάξιον τῆς δόξης καὶ

τῆς ὑπολήψεως τοῦ πατρός του. Εἴθε δὲ καὶ ἡμεῖς ἀναγινώσκοντες ἐν ταῖς ἀνὰ χεῖρας βιογραφίαις τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ καλὰ καὶ μεγάλα ἔργα, δι' ὧν οἱ πρόγονοι ἡμῶν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἑαυτοὺς ἐδόξασαν, νὰ μιμηθῶμεν αὐτούς, καθὼς ὁ Θησεὺς τὸν Ἡρακλέα καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς τὸν Μιλτιάδην, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ δοξάζοντες καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν πατρίδα, ἀναφανῶμεν ἄξιοι ἐκείνων ἀπόγονοι!

Θησεύς.

Συνοδευόμενος λοιπὸν ὑπὸ τῶν εὐχῶν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πάππου του ἀνεχώρησεν ἐκ Τροιζῆνος ὁ νέος Θησεύς, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὰ πέδιλα καὶ τὸ ξίφος, ἅτινα ὁ πατήρ του Αἰγεὺς εἶχε κρύψει ἐν Τροιζῆνι ὑπὸ μεγάλην κοίλην πέτραν, παραγγείλας τὴν σύζυγόν του Αἴθραν νὰ ἀποστείλῃ τὸν υἱόν των εἰς Ἀθήνας, ὅταν, ἀνδρωθείς, δυνηθῇ ν' ἀποσύρῃ τὴν πέτραν, ὅπως λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὰ ὑπ' αὐτήν, ὡς σημεῖα πρὸς ἀναγνώρισιν. Ἀνεχώρησε δὲ ὁ Θησεὺς μὲ ἀπόφασιν νὰ μὴ ἀδικήσῃ ποτέ τινα, ἀλλὰ ὑπερασπίζων ἑαυτὸν κατὰ τῆς βίας νὰ καταστρέψῃ τοὺς καθ' ὁδὸν λῃστὰς καὶ κακούργους.

Καὶ πρῶτον μὲν εἰς τὴν Ἐπιδαυρίαν ἐφόνευσε τὸν κακοῦργον Περιφήτην ἐπιπεσόντα κατ' αὐτοῦ διὰ ροπάλου, τὸ ὁποῖον *κορύνη* ἐκαλεῖτο, ἐξ οὗ καὶ Κορυνήτης ὁ κακοῦργος οὗτος ἐπωνομάζετο. Ὁ δὲ Θησεὺς, λαβὼν τὴν κορύνην τοῦ Περιφήτου, μετεχειρίζετο αὐτὴν ὡς ὅπλον, καὶ ἐπεδείκνυεν αὐτὴν ὡς νικηθεῖσαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ἀνίκητον εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ καταστᾶσαν· τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐφόρει καὶ ἐπεδείκνυε τὸ δέρμα τοῦ λέοντος, τὸν ὁποῖον εἶχε φονεύσει.

Φθάσας δὲ εἰς τὸν Κορινθιακὸν Ἰσθμὸν κατέστρεψε τὸν Σίννιν τὸν πιτυοκάμπτην, ὅστις ἐπωνομάσθη οὕτω, διότι ἐν τῇ ἀπανθρωπίᾳ αὐτοῦ διέσχιζε τοὺς διαβάτας εἰς δύο, δένων τοὺς πόδας αὐτῶν εἰς δύο καμπτομένας ὑπ' αὐτοῦ πεύκας, τὰς ὁποίας αἰφνιδίως ἄφινε ν' ἀνορθωθῶσι.

Μετὰ τὸν Σίννιν ἐφόνευσε Φαιὰν τὴν ἀγριόχοιρον, τὴν ὁποίαν τινὲς λέγουσιν ὅτι ἦτο γυνὴ λῃστρική, φονικὴ καὶ ἀκόλαστος, καὶ διὰ τοῦτο ἀγριόχοιρος ἐπωνομάσθη. Ἐνώπιον δὲ τῶν Μεγάρων κατέστρεψε τὸν Σκίρωνα, ὅστις, λῃστεύων καὶ κατακρημνίζων ἔπειτα τοὺς διαβάτας κατὰ τῶν πετρῶν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐφόνευεν αὐτούς.

Μεταβὰς ἐκ Μεγάρων εἰς Ἐλευσῖνα καὶ καταπαλαίσας τὸν Κερκύονα, ὅστις κατέστρεφε τοὺς ξένους, ἐφόνευσεν αὐτόν, ἀπαλλάξας τὴν Ἐλευσῖνα τοῦ σκληροῦ τούτου τυράννου της.

Μετ' αὐτὸν δὲ ἐτιμώρησε τὸν ἄγριον λῃστὴν Δα-

μάστην τὸν καὶ Προκρούστην καλούμενον, ὅστις ἐνησμενίζετο ἐξισώνων τοὺς διαβάτας μὲ τὴν κλίνην αὐτοῦ, κόπτων ἢ ἐξαρθρώνων τοὺς πόδας αὐτῶν.

Καὶ ταῦτα ἔπραττεν ὁ Θησεὺς μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα, ὅστις πολλὰ τοιαῦτα κατορθώματα ἔπραξεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Πλήρης λοιπὸν δόξης ὁ Θησεύς, ἀλλὰ δόξης ἀληθοῦς, τὴν ὁποίαν μόνον αἱ μεγάλαι ἀγαθοεργίαι περιάπτουσιν, εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὑπὸ τοῦ πατρός του Αἰγέως, τοῦ Βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν ἀμέσως ἀνεγνωρίσθη. Τιμώμενος δὲ καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων, εὐκόλως κατώρθωσε νὰ στηρίξῃ τὸν πατέρα του εἰς τὸν βασιλικόν του θρόνον, κλονιζόμενον καὶ ἐπιβουλευόμενον τότε ὑπὸ τῶν Παλλαντιδῶν, οἵτινες ἀντεποιοῦντο τὴν βασιλείαν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀλλ' ἡ εὐεργετικὴ διάθεσις τοῦ νέου Θησέως εὐτυχῶς δὲν ἐξηντλήθη. Ὅτε ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ταῦρός τις ἄγριος, Μαραθώνιος καλούμενος, κατέστρεφε καὶ τὰ κτήματα καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ἀλλ' ὁ ἀνδρεῖος καὶ εὐεργετικὸς Θησεὺς ἐξελθὼν συνέλαβε ζῶντα τὸν Μαραθώνιον ταῦρον καὶ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔνθα τὸν ἐθυσίασεν εἰς τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγαλλιάσεως.

Μετ' ὀλίγον ἦλθον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Μίνωος, βασιλέως τῆς Κρήτης, ὅπως λάβωσι τὸν φόρον τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν τοῦτον φόρον εἶχον ὑποχρεωθῇ οἱ Ἀθη-

ναῖοι, ἀφοῦ τὰ πάνδεινα ὑπέφεραν καὶ ὑπὸ τοῦ Μίνωος, καὶ ὑπὸ τῆς θείας δίκης, διὰ τὴν ἐν Ἀθήναις δολοφονίαν τοῦ Ἀνδρόγεω, υἱοῦ τοῦ Βασιλέως τῆς Κρήτης.

Τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀτόμων οὐχὶ μόνον τοὺς διαπράττοντας αὐτὰ βλάπτουσι, τὴν δυσφημίαν καὶ τιμωρίαν αὐτῶν προκαλοῦντα, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὁλοκλήρους λαοὺς καὶ πόλεις εἰς κινδύνους καὶ εἰς καταστροφὰς ἐκθέτουσιν. Τοιουτοτρόπως τὸ μὲν κατὰ τοῦ Ἀνδρόγεω ἔγκλημα τῆς δολοφονίας ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν σκληρῶς ἐτιμώρησεν, ἡ δὲ ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης τοῦ Μενελάου ὑπὸ τοῦ ἀκολάστου Πάριδος ὁλόκληρον τὴν Τρωάδα κατέστρεψε καὶ τὸν βασιλικὸν οἶκον τοῦ πατρός του Πριάμου ἀνέτρεψεν.

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἑπτὰ παρθένοι τῶν Ἀθηνῶν προσδιοριζόμενοι διὰ κλήρου ἀπήγοντο κατ' ἔτος εἰς Κρήτην, καὶ κατεκλείοντο εἰς τὸν ἐκεῖ ἀδιέξοδον λαβύρινθον, ὅπου κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις κατετρώγοντο ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ λαβυρίνθῳ μυθολογουμένου θηρίου, ὅπερ, ἔχον σῶμα ἀνθρώπου καὶ κεφαλὴν ταύρου, ἐκαλεῖτο Μινώταυρος. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐξήγησαν τὸν μῦθον τοῦτον λέγοντες ὅτι αἱ νέαι καὶ οἱ νέοι κατακλειόμενοι ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ εὕρωσι τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, κατεστρέφοντο οἰκτρῶς ὑπὸ τῆς πείνης. Ἄλλοι δὲ εἶπον ὅτι κατεκλείοντο μὲν ὡς ἐν φυλακῇ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου οἱ νέοι καὶ αἱ παρθένοι, ἐδίδοντο δὲ ὡς ἆθλα εἰς τὸν νικῶντα κατὰ τοὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους ὁ Μίνως εἶχε συστήσει πρὸς μνή-

μην τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω· ἐνίκα δὲ τακτικῶς κατὰ τοὺς ἀγῶνας τούτους ὁ σκληρὸς στρατηγὸς τοῦ Μίνωος, ὁ καλούμενος Ταῦρος, ὅστις παραλαμβάνων τοὺς νέους καὶ τὰς νέας, κακῶς καὶ ὑπερηφάνως μετεχειρίζετο αὐτούς.

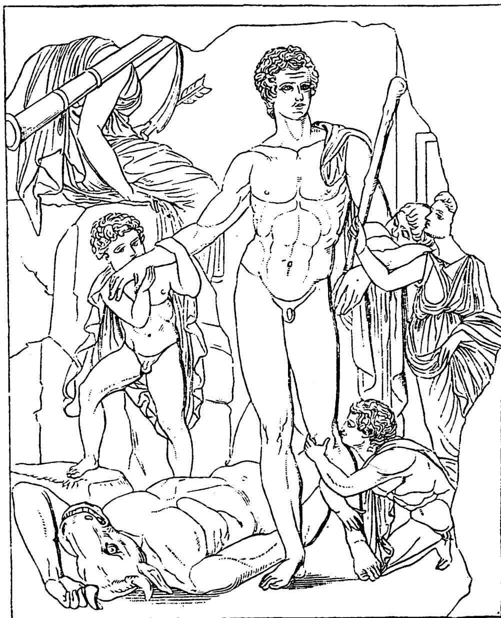
Ὅτε δὲ ὁ γενναῖος Θησεὺς εἶδεν ἐν Ἀθήναις τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Κρήτης, καὶ κατὰ τὴν κλήρωσιν τῶν δεκατεσσάρων θυμάτων τὰ δάκρυα, τοὺς στεναγμούς, τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχῶν νέων καὶ παρθένων καὶ τῶν δυστυχεστέρων γονέων αὐτῶν, τοσοῦτον συνεκινήθη ἡ εὐαίσθητος καὶ συμπαθητική του καρδία, ὥστε αὐθορμήτως ἐζήτησε νὰ λάβη τὴν θέσιν ἑνὸς τῶν κληρωθέντων νέων, ἐπὶ ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσει νὰ φονεύσῃ ἐν Κρήτῃ τὸν Μινώταυρον, καὶ ἀπαλλάξῃ οὕτω τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ αὐτὸν τὸν σκληρὸν καὶ ἄτιμον φόρον.

Διὰ τοιαύτης εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως καὶ διὰ τοσούτων γενναίων καὶ εὐεργετικῶν πράξεων, οὐχὶ δὲ διὰ πατραγαθιῶν καὶ ῥαδιουργιῶν, ἀποκτᾶται ἡ ἀληθὴς δόξα, ἡ ἀγάπη τῶν συγχρόνων, ὁ θαυμασμὸς τῶν μεταγενεστέρων, καὶ τῆς ἀθανασίας ὁ ἀμάραντος στέφανος.

Ὁ βασιλεὺς Αἰγεύς, ὅτε ἐβεβαιώθη ὅτι σταθερὰ καὶ ἀκράδαντος ἦτο ἡ ῥιψοκίνδυνος ἀλλὰ φιλάνθρωπος ἀπόφασις τοῦ υἱοῦ του, εἰς μὲν τὸν Θησέα ηὐχήθη ἐπιτυχίαν, τὸν δὲ πλοίαρχον τοῦ πλοίου, ὅπερ μὲ μαῦρον πανίον ἔφερε τὰ θύματα εἰς Κρήτην, παρήγγειλεν, ἐὰν ὁ Θησεὺς σωθῇ, καὶ σῶον ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς

Ἀθήνας, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου ν' ἀναπετάσῃ λευκὸν ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας των.

Ὁ δὲ Θησεύς, ἀφοῦ, ὡς νέος εὐσεβής, προσέφερε θυσίαν, καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν προστασίαν τῶν Θεῶν,

Φόνος τοῦ Μινωταύρου.

παραλαβὼν ἐκ τοῦ Πρυτανείου τοὺς κληρωθέντας, ἀνεχώρησεν εἰς Κρήτην.

Ἐκεῖ προμηθευθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωος, μὲ λινὸν νῆμα (μίτον) καὶ ὁδηγηθεὶς παρ'

αὐτῆς πῶς νὰ διεξέλθῃ διὰ τοῦ νήματος τοὺς ἑλιγμοὺς τοῦ λαβυρίνθου, κατώρθωσε καὶ τὸν Μινώταυρον νὰ φονεύσῃ, καὶ ἐκ τοῦ λαβυρίνθου σῶος νὰ ἐξέλθῃ, καὶ μετὰ τῶν διασωθέντων καὶ εὐγνωμονούντων νέων καὶ παρθένων πλήρης χαρᾶς εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ ἐπανέλθῃ, ἀφοῦ πρότερον προσαράξαντες εἰς τὴν νῆσον Δῆλον ἐθυσίασαν πρὸς τὸν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ εὐχαρίστησαν τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν των, πανηγυρίσαντες αὐτὴν καὶ διὰ χοροῦ, κατὰ τὸν ὁποῖον ἀπεμιμήθησαν τοὺς ἑλιγμοὺς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὸν δὲ φόρον τοῦ Μινωταύρου, τὸν ὁποῖον ἀναφέρουσιν αἱ μυθικαὶ παραδόσεις, ἐξήγησάν τινες εἰπόντες ὅτι ὁ Θησεὺς συναγωνισθεὶς κατὰ τοὺς ἐν Κρήτῃ ἀγῶνας μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Ταύρου, τὸν ὁποῖον πάντες ἀπεστρέφοντο, καὶ κατανικήσας αὐτόν, τοσοῦτον ηὐχαρίστησε τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς Κρῆτας, ὥστε καὶ τὴν κατάργησιν τοῦ σκληροῦ φόρου τῶν νέων καὶ τὴν ἐλευθέραν αὐτοῦ μετὰ τῶν συντρόφων του ἐπάνοδον εἰς Ἀθήνας ἀμέσως ἐπέτυχεν.

Ἀλλ' ὅτε ἔφθανον εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, ἔξαλλοι ὑπὸ τῆς χαρᾶς των, ἐλησμόνησαν νὰ ὑψώσωσιν ἀντὶ τοῦ μαύρου τὸ λευκὸν πανίον· ὅθεν ὁ Αἰγεύς, νομίσας ὅτι ὁ Θησεὺς ἐχάθη εἰς Κρήτην, ἔπεσεν ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς λύπης του κατὰ πετρῶν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπνίγη. Ἔκτοτε δὲ λέγουν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ θάλασσα ὠνομάσθη *Αἰγαῖον πέλαγος*.

Ἐν τούτοις ὁ Θησεύς, φθάσας εἰς Φάληρον, δὲν ἔλειψε διὰ νέας θυσίας νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ πάλιν τὸν

Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν των, διδάσκων οὕτω τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ τὴν τοσοῦτον ἀναγκαίαν διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν θεοσέβειαν, ἥτις καὶ ἐναρέτους καθιστᾷ τοὺς λαοὺς καὶ εἰς τὰς ἀγαθὰς καὶ μεγάλας αὐτῶν ἐπιχειρήσεις ἐνισχύει αὐτοὺς ἐπικαλουμένους τὴν θείαν ἀρωγήν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀλεθρίου ἐλαττώματος τῆς οἰήσεως ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας ἀπαλλάττει αὐτούς, ὅταν εἰς τὸν Θεὸν ἰδίως ἀποδίδοντες τὰς ἐπιτυχίας των, σπεύδωσι νὰ εὐχαριστῶσι καὶ δοξάζωσιν αὐτόν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αἰγέως ἀναλαβὼν ὁ Θησεὺς τὴν βασιλείαν συνῴκισεν εἰς μίαν πόλιν τοὺς κατοικοῦντας τότε τὴν Ἀττικὴν σποράδην, καὶ ὡς ἐκ τούτου δυσκόλως δυναμένους νὰ συνενωθῶσι καὶ ἐν ὁμονοίᾳ νὰ συμπράξωσι χάριν τῶν κοινῶν συμφερόντων, πολλάκις δὲ μάλιστα καὶ διαφερομένους καὶ πολεμοῦντας πρὸς ἀλλήλους. Ἑπομένως ἐσύστησεν ἓν κοινὸν Βουλευτήριον καὶ Πρυτανεῖον, ὠνόμασε τὴν πόλιν Ἀθήνας ἐκ τῆς πολιούχου Ἀθηνᾶς, καθιέρωσε τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων, καὶ διεκόσμει τὴν πολιτείαν, ὡς λέγει ὁ σοφὸς Πλούταρχος, *ἀρχόμενος ἀπὸ Θεῶν*, διότι ἡ βάσις τῆς εὐδαιμονίας τῶν λαῶν εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ θρησκεία.

Γνωρίζων δὲ ὅτι τὸ μεγαλεῖον καὶ ὁ πλοῦτος τῶν πόλεων εἶναι ἡ πολυανθρωπία αὐτῶν, δὲν ἀπέκλεισε τῶν Ἀθηνῶν τοὺς ξένους, οὐδὲ τὴν θέσιν αὐτῶν κατέστησε χείρονα τῆς τῶν ἐγχωρίων, ἀλλὰ χορηγήσας εἰς πάντας ἴσα δικαιώματα, προσεκάλεσε τοὺς πάντας εἰς Ἀθήνας διὰ προκηρύξεως ἀρχομένης διὰ τῆς φρά-

σεως «*Δεῦρ' ἴτε πάντες λεῴ*», ἐνταῦθα ἔλθετε πάντες οἱ λαοί !

Χάριν δὲ τῆς τάξεως διέκρινε τοὺς πολίτας εἰς *Εὐπατρίδας*, οἵτινες καὶ τὰ θεῖα ἐγίνωσκον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως ἐχορήγουν, καὶ τοὺς νόμους ἐδίδασκον, καὶ τὰ ἱερὰ ἐξήγουν, εἰς *Γεωμόρους*, οἵτινες ἐκαλλιέργουν τὰς γαίας, καὶ εἰς *Δημιουργούς*, οἵτινες ἦσαν οἱ τεχνῖται καὶ βιομήχανοι.

Καθὼς δὲ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης παρατηρεῖ, πρῶτος ὁ Θησεὺς κατέστησε τὴν βασιλείαν του ἀπὸ μοναρχικὴν δημοτικήν, ἢ καθὼς λέγομεν σήμερον συνταγματικήν, περιορισθεὶς νὰ ἦναι ἄρχων τοῦ πολέμου καὶ φύλαξ τῶν νόμων.

Ἔκοψε προσέτι ὁ Θησεὺς νόμισμα, ἐγχαράξας ἐπ' αὐτοῦ βοῦν, ἢ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ Μαραθωνίου ταύρου ἢ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Κρήτης Ταύρου, ἤ, ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον, ὅπως δι' αὐτοῦ προτρέψῃ τοὺς συμπολίτας του εἰς τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ τὰ ἤθη ἐξημερώνει, καὶ τὸν ἄρτον μᾶς χορηγεῖ, καὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον διατρέφει καὶ ἀναπτύσσει ἐπ' ἀγαθῷ τῶν λαῶν.

Συνενώσας δὲ ὁ Θησεὺς μετὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ τὴν Μεγαρικήν, ἔστησεν ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ στήλην, χαράξας ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς αὐτῆς : «*Τὰ δ' οὐχὶ Πελοπόννησος, ἀλλ' Ἰωνία*». Ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς : «*Τὰ δ' ἐστὶ Πελοπόννησος, οὐκ Ἰωνία*».

Καθὼς δὲ ὁ Ἡρακλῆς ἐσύστησε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, οὕτω καὶ ὁ

Θησεὺς κατὰ μίμησιν ἐκείνου ἐσύστησεν εἰς τὸν Κορινθιακὸν Ἰσθμὸν τὰ Ἴσθμια, ἀγῶνας πανηγυρικοὺς ἑορταζομένους οὐχὶ μόνον πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ Θεοῦ τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξάσκησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τῶν ἀγωνιζομένων καὶ πρὸς συγκοινωνίαν, ἐξοικείωσιν καὶ συμφιλίωσιν τῶν Πελοποννησίων μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ κατοικούντων.

Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ὁ Θησεύς, ἐκπλεύσας εἰς τὰ κατὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου κατῴκουν αἱ Ἀμαζόνες, φυλὴ γυναικῶν ἀρειμανίων καταγομένων ἐκ τοῦ Καυκάσου, παρέλαβεν ὡς σύζυγον αὐτοῦ τὴν Ἀμαζόνα Ἀντιόπην, ἐξ ἧς ἀπέκτησεν υἱὸν τὸν Ἱππόλυτον, μετὰ τὸν θάνατον δὲ αὐτῆς ἐνυμφεύθη τὴν Φαίδραν. Ἀλλ' αἱ ἀρειμάνιοι Ἀμαζόνες διεκδικοῦσαι τὴν Ἀντιόπην εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικήν· μετὰ πεισματώδη δὲ πάλην συγκροτηθεῖσαν ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τοῦ Θησέως, καὶ συνθηκολογήσασαι ἀνεχώρησαν.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ τότε μεγάλα συμβάντα ἔλαβε μέρος ἐνεργὸν καὶ ὁ Θησεύς, διότι καὶ τοῦ διάπλου τῶν Ἀργοναυτῶν μετὰ τοῦ Ἰάσονος συμμετέσχε, καὶ τὸν Ἄδραστον ἐβοήθησεν εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, καὶ μετὰ τοῦ βασιλόπαιδος τῆς Αἰτωλίας Μελεάγρου συνέπραξεν εἰς τὴν ἐκδρομὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καλυδωνίου κάπρου, ὅστις κατέστρεφε τὰ περίχωρα τῆς Καλυδῶνος, πόλεως τῆς Αἰτωλίας, καὶ τοὺς Λα-

πίθας εἰς τὴν κατὰ τοῦ Κενταύρου μάχην αὐτῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπεστήριξε, δικαίως πρὸς τιμὴν τοῦ Θησέως καθιερώθη παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ παροιμία ἡ λέγουσα «Οὐκ ἄνευ Θησέως», ἤτοι οὐδὲν γίνεται ἄνευ τοῦ Θησέως. *Ἄλλον Ἡρακλέα* ἐκάλουν τὸν Θησέα.

Ἀλλ' ἡ εὐαίσθητος, ἡ γενναία καὶ εὐεργετικὴ καρδία τοῦ Θησέως φυσικὸν ἦτο νὰ αἰσθανθῇ ζωηρὸν κα τὸ εὐγενὲς αἴσθημα τῆς φιλίας, ἥτις συνέδεσεν αὐτὸ σταθερῶς μετὰ τοῦ Πειρίθου, βασιλέως τῶν Λαπιθῶν οὗτοι δὲ ἦσαν φυλὴ μυθολογουμένη, κατοικοῦσα τὸ Πήλιον ὄρος τῆς Θεσσαλίας. Κατὰ τοὺς γάμους τοῦ Πειρίθου, εἰς οὓ παρευρέθη καὶ ὁ φίλος αὐτοῦ Θησεύς, οἱ Λαπίθαι συνεκρούσθησαν μετὰ τῶ Κενταύρων, οἵτινες, κα

Ἱπποκένταυρος.

τοικοῦντες παρὰ τὸ Πήλιον, παριστάνοντο ὡς ἔχοντες πρὸς τὰ κάτω σῶμα ἵππου, ἄνω δὲ σῶμα ἀνθρώπου· ἴσως διότι οἱ κατὰ πρῶτον ἰδόντες αὐτοὺς ἐφίππους, πρὸς καταδίωξιν τῶν ταύρων, ἐξέλαβον αὐτοὺ κατὰ τὸ ἥμισυ ἵππους καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνθρώπους Ὁ δὲ Θησεύς, ὡς φίλος πιστὸς τοῦ Πειρίθου, προθύμως ἔλαβε μέρος εἰς τὴν κατὰ τῶν Κενταύρων μάχη καὶ γενναίως ἠγωνίσθη ὑπὲρ τοῦ φίλου του, μέχρις ο οἱ Λαπίθαι ἀπεδίωξαν τοὺς Κενταύρους ἐκ τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Πίνδου.

Ἐνταῦθα δὲ ἂς παρατηρήσωμεν ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους ἡρωϊκοὺς χρόνους ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι δεσμοὶ φιλίας διαρκεῖς, χαριέστατοι καὶ εὐγενέστατοι, ἀποτελοῦντες τὰς ψυχὰς τῶν δύο φίλων ψυχὴν μίαν κατοικοῦσαν εἰς δύο σώματα. Ἐκτὸς τῆς φιλίας τοῦ Θησέως καὶ τοῦ Πειρίθου, παραδειγματικὴ φιλία ὑπῆρξε καὶ μεταξὺ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ἰολάου, μεταξὺ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Πατρόκλου, μεταξὺ τοῦ Διομήδους καὶ τοῦ Σθενέλου, μεταξὺ τοῦ Ἰδομενέως καὶ τοῦ Μηριόνου, μεταξὺ τοῦ Ὀρέστου καὶ τοῦ Πυλάδου· ἐνῷ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὀλιγώτερα ζεύγη ἀληθῶν φίλων διεκρίθησαν, ὁποῖα ἦσαν τὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, καὶ τὸ τοῦ Δάμωνος καὶ Φιντίου. Ἴσως διότι, ὅτε οἱ κοινωνικοὶ δεσμοὶ ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐκανονίσθησαν, οἱ ἄνθρωποι ᾐσθάνοντο ὀλιγωτέραν ἀνάγκην τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας, ἥτις προθύμως θυσιάζει τὸν φίλον ὑπὲρ τοῦ φίλου.

Ἀλλ' ὁ Θησεὺς παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς εὐαισθήτου καρδίας του καὶ ὑπὸ τῆς ἀτομικῆς φιλίας, ἥτις συνέδεσεν αὐτὸν μετὰ τοῦ Πειρίθου, ἐλησμόνησεν ὅτι χάριν τῶν δημοσίων συμφερόντων τῆς Πατρίδος ὀφείλουσι καὶ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι νὰ θυσιάζωσι τὰς ἀτομικὰς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας των· ὅθεν, χάριν τοῦ φίλου του Πειρίθου, ἐγκατέλιπε τὰς Ἀθήνας ὅπου ἐβασίλευε, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον διέτριψεν εἰς τὴν Ἤπειρον παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν Μολοσσῶν Ἀϊδωνεῖ.

Τοιουτοτρόπως ἔδωκεν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Μενεσθέα, τὸν ἀντιποιούμενον ἐν Ἀθήναις τὴν βασιλείαν, καὶ μετὰ τὸν Θησέα ἀνακηρυχθέντα βασιλέα τῶν Ἀθηνῶν, νὰ δημοκοπήσῃ καὶ ῥᾳδιουργήσῃ τοὺς Ἀθηναίους, λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι ὁ Θησεύς, ὢν ξένος καὶ ἔπηλυς, καὶ μὴ ἀγαπῶν ἐπομένως τὰς Ἀθήνας, ἐγκατέλιπεν αὐτάς, ἀφοῦ δεσποτικῶς ἀπερρόφησε τὰς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν· ἐπιχείρημα σύνηθες δι' οὗ οἱ δημοκόποι καὶ δοξομανεῖς, οἱ τὰς ἀνατροπὰς καὶ ἰδιοτελείας παρασκευάζοντες, ἐξαπατῶσι τοὺς ἀθῴους λαούς, καὶ ἐξεγείρουσιν αὐτοὺς εἰς ὀλεθρίας ἐπαναστάσεις.

Ὅτε δὲ μετὰ καιρὸν ὁ Θησεὺς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, εὗρε στάσεις καὶ ταραχάς, διεφθαρμένους δὲ τοὺς πολίτας, καὶ μισοῦντας καὶ μὴ φοβουμένους αὐτόν. Προσπαθήσας δὲ νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πράγματα διὰ τῆς βίας ἀπέτυχε, διότι ἡ βία δὲν εὐδοκιμεῖ κατὰ λαῶν ζωηρῶν καὶ φιλοτίμων, προκαλοῦσα δημαγωγίας καὶ στάσεις. Ὅθεν ἀπελπισθεὶς τοὺς μὲν υἱούς του ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἐλεφήνορα βασιλέα τῶν Εὐβοέων, τοὺς ὁποίους Ἄβαντας ἀποκαλεῖ ὁ Ὅμηρος, αὐτὸς δὲ ἐξέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον Σκῦρον, ὅπου εἶχε πατρικὰς γαίας, καὶ ὅπου ἐβασίλευεν ὁ Λυκομήδης. Καὶ τὸν μὲν Θησέα διεδέχθη ἐν Ἀθήναις ὁ Μενεσθεύς· ἐν Σκύρῳ δὲ ἀπέθανεν ὁ Θησεύς· οἱ δὲ υἱοί του ὑπὸ τὸν Ἐλεφήνορα ἐξεστράτευσαν εἰς τὸν κατὰ τῆς Τρωάδος πόλεμον.

Ἀλλ' ἡ φήμη τοῦ Θησέως τοσοῦτον ἀκμαία διετη-

ρήθη, ὥστε διηγοῦνται ὅτι κατὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Μιλτιάδην κατετρόπωσαν τοὺς Πέρσας, πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων εἶδον τὸ φάσμα τοῦ Θησέως ἔνοπλον, καθοδηγοῦν καὶ ἐνισχῦον αὐτοὺς κατὰ τῶν βαρβάρων.

Μετὰ τὸν Περσικὸν δὲ πόλεμον ἡ Πυθία, ἡ ἐν Δελφοῖς ἱέρεια τοῦ Ἀπόλλωνος, ἥτις καθημένη ἐπὶ τρίποδος ἐχρησμοδότει καὶ συνεβούλευε τοὺς προσερχομένους εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, παρήγγειλε τοὺς Ἀθηναίους νὰ φέρωσιν ἐκ Σκύρου τὰ ὀστᾶ τοῦ Θησέως καὶ ἐντίμως νὰ φυλάξωσιν αὐτά· καὶ ταῦτα ὅπως διδάξῃ τοὺς Ἀθηναίους τὸ εὐγενὲς αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης. Ὁ δὲ Κίμων, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνευρὼν ἐν Σκύρῳ τὸν τάφον τοῦ Θησέως, περιέχοντα θήκην μεγάλου σώματος, καὶ παρ' αὐτῇ ξίφος καὶ χαλκῆν αἰχμὴν ἀκοντίου, μετεκόμισε ταῦτα πάντα εἰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ λαὸς καταδικάζων, ὡς συνήθως συμβαίνει, τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν προπατόρων του, τὰ ὑπεδέχθη μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς καὶ μετὰ θυσιῶν, ὡς νὰ ἐπανήρχετο εἰς Ἀθήνας αὐτὸς ὁ Θησεύς.

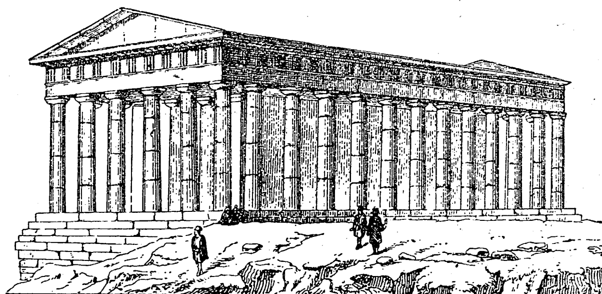

Ἀπόλλων ἐπὶ τοῦ τρίποδος τῆς Πυθίας.

Κατέθεσαν δὲ ταῦτα εἰς τὸ Θησεῖον, τὸ ὁποῖον πρὸς τιμὴν καὶ αἰώνιον μνήμην τοῦ εὐεργέτου, τοῦ βασιλέως

καὶ τοῦ ἐνδόξου ἥρωός των, ἀνήγειραν ἐπὶ λόφου κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, ὅπερ εὐτυχῶς καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἀκέραιον σῴζεται.

Εἰς τὸ Θησεῖον κατέφευγον ὡς εἰς ἄσυλον οἱ ἱκέται καὶ οἱ μικρόψυχοι οἱ καταδιωκόμενοι ὑπὸ ἰσχυροτέρων, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θησέως, ὅστις ἐπροστάτευε καὶ ἐβοήθει τοὺς ἀδυνάτους, εὐμενῶς δεχόμενος τὰς δεήσεις αὐτῶν.

Θησεῖον.

Κατ' ἔτος δὲ ἑώρταζον ἐν Ἀθήναις διὰ θυσιῶν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Θησεὺς ἐπανῆλθε μετὰ τῶν νέων καὶ τῶν παρθένων ἐκ Κρήτης.

Ἐνταῦθα ἀποπερατοῦμεν τὴν βιογραφίαν τοῦ Θησέως.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς παρῆλθον ἤδη περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας ἐτῶν καὶ ὅμως ὁ Θησεὺς εἰσέτι ζῇ καὶ αἰωνίως θέλει ζήσει, ἀγαπώμενος ἐν τῇ μνήμῃ τῶν μεταγενεστέρων.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δύναμις τῆς φιλανθρωπίας, τῆς εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως καὶ τῶν μεγάλων καὶ εὐεργετικῶν ἔργων !

Ἐπειδὴ ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Θησέως ἐγένετο μνεία καὶ τοῦ *διάπλου τῶν Ἀργοναυτῶν*, εἰς ὃν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Θησεύς, καὶ τοῦ *πολέμου τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας*, καθ' ὃν ὁ Θησεὺς ἐβοήθησε τὸν Ἄδραστον, καὶ τοῦ *Τρωϊκοῦ πολέμου*, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπολέμησαν οἱ υἱοὶ τοῦ Θησέως, ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν τριῶν τούτων μεγάλων ἐπιχειρήσεων, αἵτινες εἶναι αἱ ὀνομαστότεραι τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων.

Ὁ πλοῦς τῶν Ἀργοναυτῶν.

Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ὁ Φρῖξος, καταδιωκόμενος μέχρι θανάτου ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς του Ἰνοῦς, δευτέρας συζύγου τοῦ Ἀθάμαντος, βασιλέως τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομενοῦ, διεσώθη μετὰ τῆς ἀδελφῆς του Ἕλλης ὑπὸ τῆς μητρός των Νεφέλης ἐπὶ χρυσομάλλου κριοῦ. Ἀλλ' ἐνῷ ὁ κριὸς οὗτος διήρχετο τὸν Ἑλλήσποντον, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ κριοῦ εἰς τὸν πορθμὸν τοῦτον ἡ Ἕλλη καὶ ἐξ αὐτῆς ὠνομάσθη ὁ πορθμὸς οὗτος Ἑλλήσποντος. Τὸν δὲ Φρῖξον ἔφερεν ὁ κριὸς ἐντὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς τὴν παρὰ τὸν Καύκασον Κολχίδα, τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς Αἰήτης ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν Φρῖξον, ὅστις ἐθυσίασε τὸν χρυσόμαλλον

κριὸν καὶ ἀνήρτησε τὸ χρυσοῦν δέρας (δέρμα) αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἄρεως.

Ὁ δὲ Πελίας, βασιλεὺς τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Ἰωλκοῦ, θέλων ν' ἀπομακρύνῃ ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸν θρόνον του τὸν Ἰάσονα, ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν τὸ δυσκολώτατον ἔργον, νὰ φέρῃ εἰς Ἰωλκὸν τὸ ἐν Κολχίδι χρυσοῦν δέρας.

Ὁ Ἰάσων ἀνέλαβε προθύμως τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ συναισθανόμενος ὅτι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων μεγάλων καὶ δυσκόλων ἀπαιτεῖται ἡ σύμπραξις καὶ ἡ ὁμόνοια πολλῶν, προσεκάλεσεν ὡς βοηθοὺς τοὺς ἐπισημοτάτους τῶν τότε ἡρώων. Πεντήκοντα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπικληθέντες Ἀργοναῦται συνέδραμον προθύμως τὸν Ἰάσονα εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην. Μεταξὺ τῶν Ἀργοναυτῶν ἦσαν ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Ὀρφεύς, ὅστις ἦτο ἐκ Θράκης, ποιητὴς καὶ μουσικὸς ἀρχαιότερος τοῦ Ὁμήρου· τοσοῦτον δὲ ἐθαυμάζετο, ὥστε ἔλεγον περὶ αὐτοῦ ὅτι οὐχὶ μόνον τοὺς ἀνθρώπους κατέθελγεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πτηνὰ προσείλκυε, καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία ἐξημέρωνε, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ δένδρα καὶ τοὺς βράχους συνεκίνει διὰ τῆς λύρας του.

Ὀρφεύς.

Φρονίμως δὲ ποιοῦντες οἱ Ἀργοναῦται, συμπαρέλαβον καὶ τὸν Ὀρφέα εἰς τὴν ἐκστρατείαν των, ὅπως

διὰ τῆς λύρας αὐτοῦ παραμυθῇ τὰς θλίψεις αὐτῶν, ἐνθαρρύνῃ αὐτούς, καὶ κατευνάζῃ τὰς ἔριδας αὐτῶν.

Μεγίστη τῷ ὄντι καὶ σωτήριος εἶναι ἡ δύναμις τῆς Ποιήσεως καὶ τῆς Μουσικῆς καὶ τῶν ἄλλων ὡραίων τεχνῶν, ὁσάκις ἀνυψῶσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν Θεόν, ὁσάκις ἐξεγείρωσιν αἰσθήματα εὐγενῆ, ὁσάκις ἐνθαρρύνωσιν εἰς ἔργα καλὰ καὶ μεγάλα, ὁσάκις προκαλῶσι τὸ ἔλεος, ἢ ἐμπνέωσι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν γαλήνην εἰς τὰς τεταραγμένας ψυχάς. Ἀλλὰ βεβαίως λησμονοῦσι τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἀποστολήν των αἱ ὡραῖαι αὗται τέχναι, δυσειδεῖς δὲ καὶ ὀλέθριαι εἰς τὴν κοινωνίαν ἀποβαίνουσιν, ὁσάκις οὐδὲν εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν προτίθενται, ἀλλὰ τὴν ἐκθήλυνσιν καὶ τὴν χαύνωσιν τῶν ψυχῶν κατεργάζονται.

Ἄργος ὁ υἱὸς τοῦ Φρίξου κατεσκεύασεν ἐν Ἰωλκῷ τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ μεταφέρῃ τὸν Ἰάσονα μετὰ τῶν συνεταίρων του εἰς Κολχίδα· εἰς τὴν κατασκευὴν δὲ τοῦ πλοίου τούτου ὡδηγήθη ὁ Ἄργος ὑπὸ τῶν συμβουλῶν τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς θεᾶς τῆς φρονήσεως καὶ τῆς ἐργασίας, διὸ καὶ Ἐργάνη ἡ Ἀθηνᾶ ἐπεκαλεῖτο, καθόσον ἡ φρόνησις ὑπαγορεύει καὶ τὴν ἐργασίαν ὡς ἀνάγκην εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ πρέπει νὰ ὁδηγῇ αὐτὴν πάντοτε.

Ὠνομάσθη δὲ τὸ πλοῖον ἐκ τοῦ Ἄργου, τοῦ ναυπηγήσαντος αὐτό, Ἀργώ, Ἀργοναῦται δὲ οἱ ἐπ᾽ αὐτοῦ πλεύσαντες εἰς Κολχίδα. Ὅτε δὲ οἱ Ἀργοναῦται ἔφθασαν εἰς τὴν Αἶαν, πρωτεύουσαν τῆς Κολχίδος, κατώρθωσαν μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ βάσανα νὰ λάβωσι τὸ

χρυσοῦν δέρας καὶ ν' ἀναχωρήσωσι παραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Αἰήτου Μήδειαν, ἥτις παρηκολούθησε τὸν Ἰάσονα ὡς σύζυγος αὐτοῦ. Ἐπανῆλθον δὲ οἱ Ἀργοναῦται εἰς Ἰωλκόν, ἀλλὰ μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις καὶ περιπετείας, τὰς ὁποίας ὑπέφεραν ἕνεκα τῆς ἀδίκου ἐπιχειρήσεώς των.

Ἡ Μήδεια, διαβόητος καταστᾶσα ἐν Ἑλλάδι διὰ τὴν κακίαν καὶ τὴν μαγικήν της τέχνην, ἐγκατελείφθη ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος, νυμφευθέντος ἀντ' αὐ-

Ἀργώ.

τῆς ἄλλην. Τότε δὲ ἡ ἀποτρόπαιος αὕτη γυνή, ἀποφασίσασα νὰ φονεύσῃ τὰ ἀθῷα τέκνα, τὰ ὁποῖα μετὰ τοῦ Ἰάσονος εἶχεν ἀποκτήσει, ὅπως ἐκδικηθῇ αὐτόν, ἀπέδειξε μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀπογνώσεως καὶ κακίας δύνανται νὰ φθάσωσιν ἡ ζηλοτυπία καὶ τὸ μυσαρὸν πάθος τῆς ἐκδικήσεως, ὁσάκις ἐμφωλεύωσιν ἐντὸς καρδίας ἀγρίας καὶ ἀκαλλιεργήτου!

Ὁ πόλεμος τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.

Ὁ Λάϊος, βασιλεὺς τῶν Θηβῶν, ἦτο ἀπόγονος τοῦ Κάδμου. Οὗτος, ἐλθὼν κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ἐκ τῆς Φοινίκης τῆς Ἀσίας, ἔκτισε τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν, ἥτις ἐξ αὐτοῦ ὠνομάσθη Καδμεία, καὶ πρῶτος εἰσήγαγεν ἐν Ἑλλάδι ἀλφάβητον συγκείμενον ἐκ δέκα καὶ ἓξ γραμμάτων. Ὁ Λάϊος ἔμαθεν ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ ὅτι, ἂν ἀποκτήσῃ υἱόν, θέλει φονευθῇ ὑπ' αὐτοῦ.

Ὅθεν, ἅμα ἡ σύζυγός του Ἰοκάστη ἐγέννησεν υἱόν, ὁ Λάϊος τρυπήσας τὸ βρέφος εἰς τοὺς πόδας παρέδωκεν αὐτὸ εἰς βοσκοὺς ὅπως τὸ ἐκθέσωσιν εἰς τὸ ὄρος, τὸν Κιθαιρῶνα.

Ἀλλὰ βοσκός τις, εὑρὼν τὸ βρέφος κρεμάμενον ἀπὸ τῶν ποδῶν εἰς τὸ δάσος, ἔσωσεν αὐτό, καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸν Πόλυβον βασιλέα τῆς Κορίνθου, ὅστις ὠνόμασε τὸ βρέφος *Οἰδίπουν*, ἕνεκα τῶν ἐξωγκωμένων ποδῶν του, καὶ ἐφρόντισε περὶ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ.

Ὅτε δὲ ὁ Οἰδίπους ἡλικιώθη, συναντήσας ἐφ' ἁμάξης τὸν Λάϊον, ὃν δὲν ἐγνώριζε, καὶ συγκρουσθείς, ἐφόνευσεν αὐτόν.

Τότε ἐβασίλευσε τῶν Θηβῶν ὁ Κρέων ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης. Ἀλλ' οἱ θεοὶ ὠργισμένοι κατὰ τῆς χώρας τῶν Θηβῶν ἐβασάνιζον αὐτὴν διὰ τῆς Σφιγγός, ἥτις ἦτο φοβερὸν τέρας ἔχον πρόσωπον γυναικός, στῆθος δέ, πόδας καὶ οὐρὰν λέοντος, καὶ πτέρυγας ὀρνέου.

Ἡ Σφίγξ επρότεινεν εἰς τοὺς Θηβαίους τὸ ἀκόλουθον αἴνιγμα: «Ποῖον ζῷον τὸ μὲν πρωῒ εἶναι τετράπουν, τὴν δὲ μεσημβρίαν δίπουν, καὶ τὴν ἑσπέραν τρίπουν·» ἐνόσῳ δὲ δὲν ἐλύετο τὸ αἴνιγμα τοῦτο, ἡ Σφίγξ κατέτρωγε τοὺς Θηβαίους. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κρέων, ὅπως ἐλευθερώσῃ τὴν χώραν, ὑπεσχέθη τὸν θρόνον τῶν Θηβῶν, καὶ ὡς σύζυγον τὴν χήραν Ἰοκάστην, εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε λύσει τὸ αἴνιγμα τῆς Σφιγγός.

Τότε ὁ νέος Οἰδίπους ἔλυσε τὸ αἴνιγμα, εἰπὼν ὅτι τὸ ὑπαινιττόμενον ζῷον εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατὰ μὲν τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν του βαδίζει τετραποδητί, ἀκολούθως δὲ διὰ τῶν δύο ποδῶν του, καὶ ὅταν γηράσῃ, προσλαμβάνει βακτηρίαν. Ὅθεν ὁ μὲν Οἰδίπους ἀνηγορεύθη βασιλεὺς τῶν Θηβῶν καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Ἰοκάστην, μὴ γνωρίζων ὁ δυστυχὴς ὅτι ἦτο υἱός της, ἡ δὲ Σφίγξ καταπεσοῦσα ἐκ τοῦ βράχου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ἐφονεύθη.

Ὁ Οἰδίπους ἀπέκτησεν ἐκ τῆς Ἰοκάστης δύο υἱούς, τὸν Ἐτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην, καὶ δύο θυγατέρας, τὴν Ἀντιγόνην καὶ τὴν Ἰσμήνην.

Ὅτε μετά τινας χρόνους ἐγένετο γνωστὸν τὸ μέγα ἔγκλημα τοῦ Οἰδίποδος, ἡ μὲν δυστυχὴς Ἰοκάστη ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ της ἐκρεμάσθη, ὁ δὲ Οἰδίπους μὴ ἀνεχόμενος πλέον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐτυφλώθη, καὶ ὁδηγούμενος ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς θυγατρός του Ἀντιγόνης ἀπεμακρύνθη τῶν Θηβῶν, καταρασθεὶς τὸν Ἐτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην ὡς τέκνα τοῦ ἐγκλήματος.

Οἱ δὲ καταρασθέντες οὗτοι ἀδελφοὶ ἐτιμωρήθησαν

διὰ τοῦ ὀλεθρίου πάθους τῆς φιλαρχίας, διότι, φιλονεικήσαντες περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Θηβῶν, δὲν συνεφώνησαν· ὅθεν ὁ Πολυνείκης κατέφυγεν εἰς τὸν Ἄδραστον, βασιλέα τοῦ Ἄργους, συζευχθεὶς δὲ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ κατώρθωσε νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τῆς πατρίδος του καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐτεοκλέους. Ὁ πόλεμος οὗτος εἶναι ὁ λεγόμενος *τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας*, ἐπειδὴ ἐκτὸς τοῦ Πολυνείκους καὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ἀδράστου, ἔλαβον μέρος εἰς τὸν κατὰ τῶν Θηβῶν τοῦτον πόλεμον καὶ ἄλλοι πέντε ἐκ τῶν τότε ἡγεμόνων τῆς Ἑλλάδος.

Διαρκοῦντος τοῦ πολέμου οἱ δύο ἀδελφοὶ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης, ἀγρίως μονομαχήσαντες, ἀμφότεροι ἐφονεύθησαν, καὶ οὕτω διὰ τοῦ μυσαροῦ ἐγκλήματος τῆς ἀδελφοκτονίας ἐτιμωρήθη τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλαρχίας των, ἡ δὲ κατάρα τοῦ πατρός των Οἰδίποδος πληρέστατα ἐξεπληρώθη !

Ἀλλ' αἱ Θῆβαι ἐσώθησαν, καὶ ὁ στρατὸς τοῦ Ἀδράστου καὶ τοῦ συμμάχου του ἀπεκρούσθη, οἱ δὲ σύμμαχοι τοῦ Ἀδράστου κατεστράφησαν, καὶ μόνος ὁ Ἄδραστος διὰ τῆς θαυμαστῆς ταχύτητος τοῦ ἵππου του διεσώθη. Καὶ ταῦτα πάντα, διότι ὁ μὲν μάντις Τειρεσίας προεῖπεν εἰς τοὺς Θηβαίους ὅτι θέλουσι σωθῇ ἐὰν ὁ Μενοικεύς, υἱὸς τοῦ Κρέοντος, θυσιάσῃ ἑαυτὸν εἰς τὸν Ἄρην, θεὸν τοῦ πολέμου, ὁ δὲ εὐγενὴς νέος Μενοικεύς, πλήρης φιλοπατρίας καὶ αὐταπαρνήσεως, ἅμα ἤκουσεν ὅτι ἐκ τοῦ θανάτου αὐτοῦ κρέμαται ἡ σωτηρία τῶν Θηβῶν, προθύμως ἐθυσιάσθη ὑπὲρ

πατρίδος πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, μολονότι ὁ πατήρ του ἐκ φιλοστοργίας κινούμενος ἠθέλησε νὰ φυγαδεύσῃ αὐτόν!

Τὰ ὡραῖα παραδείγματα τῆς ἄκρας φιλοπατρίας, ἅτινα καὶ ὁ Κόδρος ἐν Ἀθήναις καὶ ὁ Μενοικεὺς ἐν Θήβαις μᾶς ἔδωκαν, ἂς διδάξωσιν ἡμᾶς νὰ θυσιάζωμεν προθύμως εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰς ἀναπαύσεις, καὶ τὰ χρήματα, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ἡμῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φιλτάτης Ἑλλάδος, ὅπως ἄξιοι τῶν ἐνδόξων ἡμῶν προγόνων ἀναφανῶμεν.

Ἀλλ' ἂν καὶ ὁ Ἄδραστος ἐνώπιον τῶν Θηβῶν ἐνικήθη, ἐλθόντος ὅμως εἰς ἐπικουρίαν αὐτοῦ τοῦ γενναίου Θησέως, καθὰ λέγει ὁ Πλούταρχος, κατώρθωσε νὰ παραλάβῃ τὰ πτώματα τῶν πεσόντων ἐνώπιον τῆς Καδμείας, ὅπως θάψῃ αὐτά. Τὴν ἧτταν ταύτην τῶν ἑπτὰ ἡγεμόνων ἐξεδίκησαν διὰ μεταγενεστέρου πολέμου οἱ υἱοὶ αὐτῶν, οἱ καλούμενοι *Ἐπίγονοι*, οἵτινες νικήσαντες τοὺς Θηβαίους, εἰσῆλθον νικηταὶ ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ ἀνηγόρευσαν βασιλέα τῶν Θηβῶν τὸν υἱὸν τοῦ Πολυνείκους Θέρσανδρον.

Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος.

Τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἰδίως ἐξύμνησε διὰ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὅμηρος, ὅστις εἶναι ὁ ἀρχαιότερος τῶν σωζομένων ποιητῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁμολογεῖται δὲ παρὰ πάντων ὡς ὁ μεγαλήτερος ποιητὴς οὐχὶ μόνον τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὰ Ἀσιατικὰ παράλια τοῦ Ἑλλησπόντου .ειτο ἡ πόλις Τρωάς, ἢ Τροία, καὶ Ἴλιον καλουμένη. Ἐπ' αὐτῆς ἐβασίλευεν ὁ εὐδαίμων ἡγεμὼν Πρίαμος, ·τις εἶχε πεντήκοντα υἱούς, ἐξ ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐκα- ·εῖτο Ἕκτωρ καὶ ἦτο ὁ ἀνδρειότερος τῶν Τρώων, ὁ δευτερότοκος Πάρις ἢ Ἀλέξανδρος. Οὗτος διεκρί- το διὰ τὸ κάλλος αὐτοῦ· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ κάλλος ·ῦ σώματος, ὁσάκις δὲν συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ ψυχικοῦ ·λλους, καθίσταται συνήθως ἐπιβλαβὲς καὶ εἰς τοὺς δρας καὶ εἰς τὰς γυναῖκας.

Ὁ Πάρις, μεταβὰς ἐκ τῆς Τρωάδος εἰς τὴν Σπάρ- ·ην, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος, ὁ υἱὸς τοῦ ·τρέως, ἐφιλοξενήθη παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐρασθεὶς τῆς ·αίας Ἑλένης, τῆς συζύγου τοῦ Μενελάου, καὶ ἀγα- ·θεὶς παρ' αὐτῆς, ἀπήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν Τρωάδα. ·αὶ ἰδοὺ ἡ αἰτία τοῦ κατὰ τῆς Τρωάδος πολυετοῦς ·λέμου, ὅστις καὶ τοὺς Ἕλληνας καιρίως ἐζημίωσε, ·ὶ τὴν Τρωάδα κατέστρεψε. Τὸ κάλλος τῆς Ἑλένης ·ὶ τὸ κάλλος τοῦ Πάριδος ἐπροκάλεσαν τὸ αἰσχρὸν ·κλημα τῆς ἀπαγωγῆς. Τὸ δὲ ἔγκλημα τοῦτο ἐπέφε- ·ν ὡς συνέπειαν τὸν καταστρεπτικὸν πόλεμον!

Τὴν κατὰ τοῦ Μενελάου ὕβριν τοῦ Πάριδος ἐθεώ- ·σαν οἱ Ἕλληνες ὡς ὕβριν κοινήν, ὅθεν διὰ νὰ ἐκδι- ·σωσιν αὐτὴν ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τρωάδος ἅπαν- ·; οἱ τότε ἥρωες καὶ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος, ἀρχη- ·ν δὲ τῆς ἐκστρατείας ἔταξαν τὸν βασιλέα τῶν Μυ- ·νῶν Ἀγαμέμνονα, ἀδελφὸν πρεσβύτερον τοῦ Μενε- ·ου. Μεταξὺ τῶν ἐκστρατευσάντων ἡρώων διεκρίνοντο

ὁ ἔνδοξος εἰς τὸ δόρυ Ἰδομενεύς, βασιλεὺς τῆς Κρήτης ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ὁ μεγάθυμος Αἴας, βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος, ὁ Μενεσθεὺς διαδεχθεὶς τὸν Θησέα εἰς τὸ βασίλειον τῶν Ἀθηνῶν ὁ ἡδυεπὴς Νέστωρ, βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὁ Διομήδης βασιλεὺς τοῦ Ἄργους, ὁ καλὸς τοξότης Φιλοκτήτης, Ἐλεφήνωρ, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Ἀβάντων, πρὸ ὃν ὁ Θησεὺς ἀναχωρῶν ἐξ Ἀθηνῶν εἶχε στείλει τοὺ υἱούς του, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλὰ ὁ νέος Ἀχιλλεύς, ὁ ἡγεμὼν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Μυρμιδόνων, διεκρίνετο μεταξὺ ὅλων τῶν Ἑλλήνων διά τε τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀκαταμάχητον ἀνδρείαν αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ἡ μήτηρ τοῦ Ἀχιλλέως Θέτις, ὅπως καταστήσῃ τὸ σῶμά του ἄτρωτον ἐβάπτισεν αὐτὸν εἰς τὰ ὕδατα τῆς Στυγός. Τρωτο δὲ ἔμειναν μόνον αἱ πτέρναι τοῦ παιδός, διότι ἐξ αὐτῶν ἐκράτει αὐτὸν ἡ Θέτις, ὥστε αἱ πτέρναι μόναι δὲ ἐβράχησαν· εὐκόλως δὲ ἐννοοῦμεν ὅτι τὸ μύθευμα τοῦτ ὑπεδείκνυεν ὅτι τοσοῦτον ἀνδρεῖος ἦτον ὁ Ἀχιλλεύς ὥστε μόνον *ὄπισθεν*, ἤτοι ἐξ ἐνέδρας καὶ ἐπιβουλῆς ἠδύνατο νὰ τρωθῇ καὶ ν' ἀποθάνῃ.

Φθάσαντες οἱ Ἕλληνες ἐξ Αὐλίδος τῆς Βοιωτίας ὅπου πάντες εἶχον συγκεντρωθῇ, εἰς τὰ παράλια τῆ Τρωάδος, ἀνέσυραν εἰς τὴν παραλίαν τὰ πλοῖά των καὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἐκπορθήσωσι τὰ τείχη τῆς Τρωάδος· ἀλλ' ἀποτυχόντες περιωρίσθησαν νὰ καταστρέφωσι τὰ περίχωρα καὶ τὰς παρακειμένας πόλεις, κα

οὕτω παρῆλθον ἐννέα ἔτη, ἡ δὲ Τρωὰς ἔμενεν ἀπόρθητος.

Κατὰ τὴν ἅλωσιν τῶν παρακειμένων τούτων πόλεων ὁ μὲν Ἀγαμέμνων ἔλαβεν αἰχμάλωτον τὴν Χρυσηΐδα, θυγατέρα τοῦ ἐν Χρύσῃ ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς τὴν Βρυσηΐδα.

Ὅτε δὲ ὁ γέρων πατὴρ τῆς Χρυσηΐδος προσέφερε πλούσια λύτρα εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅπως τῷ ἀποδώσῃ τὴν θυγατέρα του, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἀπέπεμψεν ὑπερηφάνως τὸν ἱερέα, ὁ θεὸς Ἀπόλλων ὀργισθεὶς κατὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν πρὸς τὸν ἱερέα του ὕβριν ἔπεμψε νόσον καταστρεπτικὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον. Ὅπως ἐξιλεωθῇ ἡ ὀργὴ τῶν θεῶν, ὁ Ἀγαμέμνων ἠναγκάσθη ν' ἀποδώσῃ τὴν Χρυσηΐδα εἰς τὸν πατέρα της, ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ἀδίκως ἀπήτησε τὴν τοῦ Ἀχιλλέως αἰχμάλωτον Βρυσηΐδα.

Καὶ ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς παρεχώρησεν ἄκων εἰς τὸν ἄνακτα Ἀγαμέμνονα τὴν Βρυσηΐδα, ἀλλὰ χολωθεὶς ἀπεσύρθη εἰς τὴν σκηνήν του καὶ δὲν ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς μάχας· οἱ δὲ Ἕλληνες στερηθέντες τῆς ἀρωγῆς τοῦ ἀκαταμαχήτου τούτου ἥρωος ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Τρώων.

Ὅθεν ἡ πρὸς τὸν Ἀχιλλέα *ἀδικία* τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ἡ παρακολουθήσασα αὐτὴν *ὀργὴ* τοῦ Ἀχιλλέως μεγάλας συμφορὰς ἐπροκάλεσαν.

Ὁ Ὅμηρος ἀρχίζει τὸ ἀμίμητον ποίημα τῆς Ἰλιάδος του ἐπικαλούμενος τὴν θεὰν νὰ ψάλῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν προκαλέσασαν τόσας καταστρο-

φὰς εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅπως παραστήσῃ πόσον καταστρεπτικὸν πάθος εἶναι ἡ ὀργή, καὶ πόσον ἐπομένως ὀφείλομεν ν' ἀποφεύγωμεν τὰς ἀδικίας καὶ τὰς ἀφορμὰς τὰς προκαλούσας τὸ ὀλέθριον τοῦτο πάθος, καὶ τὰς ὀλεθρίας αὐτοῦ συνεπείας, ἤτοι τὰς διχονοίας καὶ τὰς διχοστασίας.

Ἐνθαρρυνθέντες οἱ Τρῶες ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ Ἀχιλλέως, τοσοῦτον ὑπερίσχυσαν τῶν Ἑλλήνων, ὥστε παρ' ὀλίγον ἐκυρίευον καὶ κατέκαιον τὰ πλοῖα αὐτῶν, ὅτε ὁ Τελαμώνιος Αἴας, ὅπως ἐγκαρδιώσῃ τοὺς μαχομένους, φωνάζει πρὸς αὐτούς : «Ἡ ὥρα ἦλθε καθ' ἣν πρόκειται ἢ ν' ἀποθάνωμεν ἢ νὰ σωθῶμεν· ἢ ἐλπίζετε ὅτι ἂν ὁ Ἕκτωρ κυριεύσῃ τὰ πλοῖα θέλομεν δυνηθῆ νὰ ἐπανέλθωμεν πεζοὶ εἰς τὴν Πατρίδα ;»

Ὁ δὲ Πάτροκλος, ὁ ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Ἀχιλλέως, βλέπων τὸν μέγαν κίνδυνον τῶν Ἑλλήνων, μετὰ δακρύων καθικέτευε τὸν φίλον του νὰ τῷ παραχωρήσῃ τὴν πανοπλίαν του καὶ τοὺς Μυρμιδόνας, ὅπως ἐξέλθῃ πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων· ὁ Ἀχιλλεὺς συνήνεσε, καὶ ὁ Πάτροκλος ἐξελθὼν εἰς τὴν μάχην ἀπέκρουσε τοὺς Τρῶας μέχρι τῶν Σκαιῶν Πυλῶν τῆς Τρωάδος, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος.

Ὁ Ἀχιλλεύς, ἀφοῦ ἔκλαυσε πικρότατα τὸν θάνατον τοῦ φίλου του, λαβὼν νέα ὅπλα παρὰ τῆς μητρός του, ἐξῆλθεν εἰς τὴν μάχην, ὅπως ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του. Μετὰ πολλοὺς δὲ ἀγῶνας φονεύει τὸν Ἕκτορα, καὶ δέσας τὸ πτῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τοὺς πόδας ὄπισθεν τῆς ἁμάξης του, ἔσυρεν αὐτό, ἐνῷ ὁ Πρίαμος

ιαὶ ἡ Ἑκάβη ὠδύροντο ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Τροίας, ιαύρη δὲ νὺξ ἐκάλυπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἀνδρομάχης τῆς φιλτάτης τοῦ Ἕκτορος συζύγου.

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἕκτορος ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποσυρόμενος εἰς τὴν σκηνήν του κηδεύει τὸν φίλον του Πάτροκλον, καὶ τῷ προσφέρει τὰς ἐπικηδείους τιμάς. Ἐν τούτοις τῷ παρουσιάζεται ὁ γέρων Πρίαμος καθικετεύων νὰ τῷ ἀποδοθῇ τὸ πτῶμα τοῦ υἱοῦ του Ἕκτορος. Ὁ δὲ γενναῖος Ἀχιλλεὺς συγκινηθεὶς φιλοφρονεῖ τὸν δυστυχῆ πατέρα καὶ εὐχαρίστως τῷ ἀποδίδει τὸν νεκρόν, σεβασθεὶς τὸ γῆράς του καὶ τὸ πατρικὸν φίλτρον του.

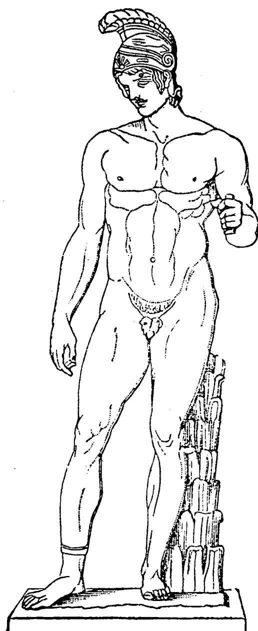

Πάρις.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἔφθασε καὶ ἡ τελευταία ὥρα τοῦ Ἀχιλλέως. Περὶ τὰς Σκαιὰς Πύλας τῆς Τρωάδος ἐπλήγωσεν αὐτὸν καιρίως ὁ Πάρις, τοξεύσας αὐτὸν ὄπισθεν κατὰ τὴν τρωτὴν πτέρναν.

Δεινὸς δὲ ἀγὼν διεξήχθη καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅπως οἱ Ἕλληνες διασώσωσιν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Τρώων τὸν τραυματισμένον ἥρωά των, τὸν ὁποῖον εὐτυχῶς διέσωσαν, καὶ ἐπὶ δέκα ἑπτὰ ἡμέρας ἐθρήνησαν τὸν θάνατόν του.

Ἐν τούτοις τὸ Ἴλιον ἔμενεν ἀπόρθητον, καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων βεβαίως δὲν ἤθελε κυριεύσει αὐτό, ἂν δὲν ἐπήρχετο συναρωγὸς αὐτῆς ἡ φρόνησις τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσέως, ὅστις ἐπροκάλεσε τὴν κατα-

σκευὴν τοῦ Δουρείου ἵππου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκρύβησαν ἑκατὸν ἄνδρες Ἕλληνες· καὶ ὁ μὲν μέγας ἵππος ἐγκατελείφθη ἐνώπιον τῆς Τρωάδος, ὁ δὲ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπροσποιήθη ὅτι ἀναχωρεῖ καὶ διαλύει τὴν πολιορκίαν. Οἱ δὲ Τρῶες πλήρεις ἀγαλλιάσεως ἐκρήμνισαν τὰς πύλας καὶ μέρος τοῦ τείχους, ὅπως μεταφέρωσιν ἐντὸς τῆς πόλεως τὸν ὀλέθριον ἵππον. Ἐξελθόντες δὲ οἱ ἐν αὐτῷ κεκρυμμένοι καὶ ἐπανελθόντες οἱ δῆθεν ἀναχωρήσαντες, ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ξίφους καὶ τὴν Τρωάδα καὶ τοὺς Τρῶας καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν, ἐξ ὧν διεσώθησαν μόνοι ὁ Ἀντήνωρ καὶ ὁ Αἰνείας, ὅστις μεταβὰς εἰς Ἰταλίαν ὑπῆρξεν ὁ πρόγονος τῶν ἱδρυτῶν τῆς Ρώμης Ρωμύλου καὶ Ρέμου.

Ἀχιλλεύς.

Τοιουτοτρόπως μετὰ δεκαετῆ πολιορκίαν κατεστράφη ἡ Τρωὰς καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὸ πατρίδας των πολλὰ ὑπέφερον, τιμωρούμενοι ὑπὸ τῆς θείας δίκης, διότι δὲν ἐσεβάσθησαν τὰ ἱερὰ τῆς Τρωάδος.

Εἰς τὸ ἐπικὸν ποίημα *Ὀδύσσειαν* διέλαβεν ὁ Ὅμηρος τὰς παραδόξους καὶ πολυχρονίους περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσέως, μέχρις οὗ κατώρθωσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του Ἰθάκην, ὅπου εὗρε τὴν πιστὴν καὶ

Ὀδυσσεὺς καὶ Πηνελόπη.

ἀφωσιωμένην σύζυγόν του Πηνελόπην, ἥτις διὰ τῆς ἐξόχου φρονήσεώς της διέφυγε τὰς ἀπαιτήσεις τῶν μνηστήρων αὐτῆς, τοὺς ὁποίους ἐπὶ τέλους κατέστρεψεν ὁ Ὀδυσσεύς.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν μηχανημάτων τοῦ Ὀδυσσέως τὰ ὁποῖα διηγεῖται ὁ Ὅμηρος, εἶναι καὶ ἡ διάσωσι αὐτοῦ ἀπὸ τὰς μυθολογουμένας Σειρῆνας, αἵτινες δι τῶν ἑλκυστικῶν ᾀσμάτων των προσείλκυον τοὺς ναυτιλλομένους καὶ κατέστρεφον αὐτούς.

Ὁ πολυμήχανος ὅμως Ὀδυσσεὺς τῶν μὲν ναυτῶν του τὰ αὐτία ἔφραξε διὰ κηροῦ, αὐτὸς δὲ ἐδέθη εἰ τὸν ἱστὸν τοῦ πλοίου, ὅπως ἀκούσῃ μὲν τὰ γλυκύτατο ᾄσματα, ἀλλὰ μὴ παρασυρθῇ ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω διεσώθη, διδάξας συγχρόνως καὶ ἡμᾶς ὅτι, ἐὰν θέλωμεν νὰ σῴζώμεθα ἐκ τῶν κινδύνων τῆς κολακείας καὶ τῶν φθοροποιῶν ἡδονῶν, ὀφείλομεν νὰ μὴ δίδωμεν ἀκρόασιν εἰς τὰς θελκτικὰς αὐτῶν προσκλήσεις, ἀλλὰ προσκεκολλημένοι νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὸν ἱστὸν τῆς ἀρετῆς.

Β'

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ

Περὶ τὰ ὀκτακόσια ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἤτοι πρὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος (776 π.Χ.), ὀλίγα δὲ ἔτη μετὰ τὸν μέγαν ποιητὴν Ὅμηρον, ἐγεννήθη ἐν Σπάρτῃ τῆς Πελοποννήσου ὁ Λυκοῦργος, ὁ μέγας νομοθέτης τῆς Σπάρτης. Πατὴρ τοῦ Λυκούργου ἐλέγετο ὁ Εὔνομος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, καταγόμενος ἐκ τοῦ Ἡρακλέους.

Λυκοῦργος.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλέως Εὐνόμου, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀνομία εἶχον κυριεύσει τὴν Σπάρτην, ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῶν βασιλέων καὶ τῆς θρασύτητος τοῦ λαοῦ. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Εὐνόμου διεδέχθη αὐτὸν ὁ μεγαλήτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκούργου, Πολυδέκτης καλούμενος. Ὅτε δὲ καὶ ὁ Πολυδέκτης μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπέθανεν, ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ Λυκοῦργος, μὴ ὄντος γνωστοῦ ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ἀδελφοῦ του Πολυδέκτου εἶχε μείνει ἔγκυος. Ἀλλ' ἅμα τοῦτο ἐγένετο γνωστὸν εἰς τὸν

Λυκοῦργον, ἀμέσως ἀνήγγειλεν ὅτι θέλει διέπει τὴν βασιλείαν οὐχὶ πλέον ὡς βασιλεύς, ἀλλ᾽ ὡς ἐπίτροπος τοῦ περιμενομένου διαδόχου.

Ὅτε δὲ ἡ χήρα τοῦ Πολυδέκτου ἐν τῇ δοξομανίᾳ της ἐπρότεινε κρυφίως εἰς τὸν Λυκοῦργον ὅτι εἶναι ἑτοίμη νὰ φονεύσῃ τὸ κυοφορούμενον ἐὰν ὁ Λυκοῦργος θελήσῃ νὰ τὴν νυμφευθῇ, ὅπως συμβασιλεύσωσιν, ὁ Λυκοῦργος ἀπεστράφη τὴν φιλόδοξον καὶ κακοῦργον ταύτην γυναῖκα, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ τὸν διάδοχον, ἐπροσποιήθη ὅτι δέχεται τὰς αἰσχρὰς προτάσεις της, ἐὰν εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθῇ τὸ βρέφος ἅμα γεννηθῇ.

Ἐνταῦθα ἂς θαυμάσωμεν οὐχὶ μόνον τὴν φρόνησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύτητα καὶ τὸ φιλοδίκαιον τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐνώπιον τῆς ἀληθείας, ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ αὐτὴν τὴν ὑπερτάτην δόξαν τοῦ βασιλικοῦ θρόνου μετ᾽ ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσεν.

Ὅτε τὸ βρέφος ἐγεννήθη παρέλαβεν ἀμέσως αὐτὸ ὁ Λυκοῦργος, τὸ παρουσίασεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ὡς βασιλέα αὐτῶν, τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου καὶ τὸ ὠνόμασε Χαρίλαον.

Πάντες δὲ ἠγάπησαν καὶ ἐτίμησαν τὸν Λυκοῦργον διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του· οἱ πλεῖστοι δ᾽ ἐσέβοντο καὶ ὑπήκουον αὐτὸν μᾶλλον διὰ τὰς προσωπικάς του ἀρετὰς παρὰ διὰ τὴν βασιλικήν του ἐξουσίαν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ φθόνος, αὐτὸς ὁ κακὸς δαίμων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, δὲν ἀφῆκεν ἥσυχον καὶ τὸν Λυκοῦργον. Ἐκτὸς δὲ τῶν φθονερῶν, οἵτινες ἐρραδιούρ-

γουν καὶ ἀντέπραττον, ὑπῆρχον καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς χήρας βασιλίσσης, οἵτινες, ἐκδικούμενοι διὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῶν φιλοδόξων σκοπῶν της, κατέτρεχον τὸν Λυκοῦργον καὶ διέβαλλον αὐτόν, διαδίδοντες ὅτι θέλει φονεύσει τὸν νέον βασιλέα Χαρίλαον, ὅπως διαδεχθῇ αὐτόν.

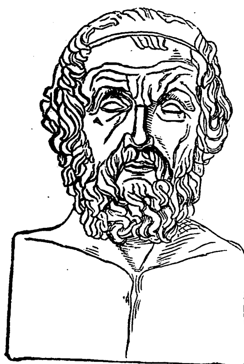
Ὁ Λυκοῦργος ἐπιθυμῶν νὰ διασώσῃ ἀκηλίδωτον τὴν ὑπόληψίν του, καὶ φοβούμενος μήπως τυχὸν πάθῃ τι ὁ Χαρίλαος, καὶ ἀποδοθῇ εἰς αὐτὸν τὸ δυστύχημα ὑπὸ τῆς συκοφαντίας, ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ διαμείνῃ μακρὰν τῆς Σπάρτης, μέχρις οὗ ὁ Χαρίλαος ἡλικιωθῇ καὶ ἀποκτήσῃ διάδοχον.

'Αλλὰ συγχρόνως ἐπεθύμει ὁ φιλότιμος καὶ φιλόπατρις Λυκοῦργος ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς Σπάρτης ν' αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του, ὅπως ἐπανερχόμενός ποτε εἰς τὴν Πατρίδα του, ἀναφανῇ ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

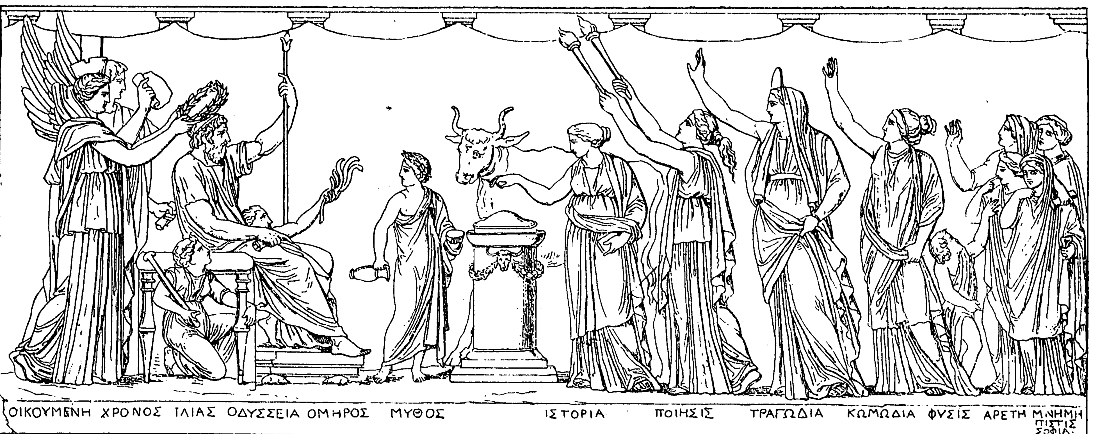
Ὅθεν μετέβη εἰς τὴν μεγαλόνησον Κρήτην, ὅπως σπουδάσῃ ἐπιτοπίως τοὺς σοφοὺς νόμους τοῦ Μίνωος, καὶ νὰ σχετισθῇ μετὰ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς Κρήτης. Ἕνα δὲ ἐκ τῶν σοφῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Κρήτης, τὸν ποιητὴν καὶ μουσικὸν Θάλητα ἀπέστειλεν ὡς πρόδρομόν του εἰς τὴν φίλην του Σπάρτην, ὅπως διὰ τῶν μελῳδικῶν ποιημάτων του κατευνάσῃ τὰ πάθη τῶν Σπαρτιατῶν καὶ συνηθίσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν εὐπείθειαν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, προετοιμάζων οὕτως αὐτοὺς διὰ τὴν νομοθεσίαν, τὴν ὁποίαν ἐρανισθεὶς ὁ Λυκοῦργος ἐν Κρήτῃ, ἐσκόπευε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν Πατρίδα του, ὅπως δοξάσῃ αὐτήν.

Ἀπὸ τῆς Κρήτης ἔπλευσεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ὑπῆρχον ἀποικίαι Ἑλληνικαί, ὅπως μετὰ τὴν λιτὴν δίαιταν τῆς Κρήτης σπουδάσῃ καὶ τὴν Ἀσιατικὴν τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν.

Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν εὗρεν ὁ Λυκοῦργος ἓν ἀντίγραφον τῶν ποιημάτων τοῦ Ὁμήρου. Πολὺ ὀλίγον γνωστὰ ἦσαν τότε τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅθεν λαβὼν ἀντίγραφον ὁ Λυκοῦργος ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὴν Πατρίδα του, καὶ οὕτω διὰ τοῦ Λυκούργου ἐγένοντο κατὰ πρῶτον γνωσταὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας αἱ δύο ἀθάνατοι θυγατέρες τοῦ μεγάλου Ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν γένεσιν ἑπτὰ ἑλληνικαὶ πόλεις ἐφιλονείκουν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ὁ Ὅμηρος ὑπολογίζουσιν ὅτι ἔζησε περὶ τὰ ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκούργου.

Ὅμηρος.

Περὶ τῶν δύο τούτων ἀθανάτων θυγατέρων του, τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας, ὡμιλήσαμεν ἤδη ὅτε ἐξεθέσαμεν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἐν τῷ βίῳ τοῦ Θησέως. Ὁ Λυκοῦργος ἐθεώρησεν ἀναγκαιοτάτην καὶ διδακτικωτάτην εἰς τοὺς νέους τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἡρωϊκῶν ποιημάτων τοῦ Ὁμήρου, τὸν ὁποῖον ἅπαντες οἱ αἰῶνες ἐθαύμασαν καὶ ἐτίμησαν καὶ αἰωνίως θέλουσι θαυμάζει. Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην μετὰ Χριστὸν ἑκα-

Ἀποθέωσις Ὁμήρου.

τονταετηρίδα δὲν ἐδίστασαν ν' ἀποθεώσωσιν αὐτόν, ὡς ἐκ τῆς παρατιθεμένης εἰκόνος ἐξ ἀναγλύφου σῳζομένου ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ τοῦ Λονδίνου προκύπτει.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς Κρήτης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐλέγετο ὅτι ὁ Λυκοῦργος ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Λιβύην καὶ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ αὐτοὺς τοὺς γυμνοσοφιστὰς τῆς Ἰνδικῆς.

Ἐν τούτοις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπόθουν τὸν ἀπόντα Λυκοῦργον, καὶ πολλάκις προσεκάλουν αὐτὸν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐνθυμούμενοι τὸ ἡγεμονικὸν ὕφος καὶ τὴν πειστικὴν δύναμιν αὐτοῦ. Ἐπανῆλθε λοιπὸν ὁ Λυκοῦργος προτιθέμενος νὰ φέρῃ ῥιζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰ τῆς Σπάρτης, μηδὲν ἀγαθὸν ἐλπίζων ἐξ ἁπλῶν τροπολογιῶν τῶν ὑπαρχόντων θεσμῶν. Μεταβὰς δὲ εἰς Δελφούς, ὅπως συμβουλευθῇ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνεθαρρύνθη ὑπ' αὐτοῦ, ἀποκαλέσαντος τὸν Λυκοῦργον θεοφιλῆ καὶ μᾶλλον θεὸν ἢ ἄνθρωπον, καὶ βεβαιώσαντος ὅτι διὰ τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ ἡ Σπάρτη θέλει ἀναφανῆ ἡ κρατίστη τῶν πολιτειῶν.

Ὅθεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν Πατρίδα του ἐπεχείρησε τὴν μεταρρύθμισιν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ προφυλάξεως, συνεννοούμενος κρυφίως μετὰ τῶν ἀρίστων· διότι δυστυχῶς οἱ λαοί, καὶ μάλιστα οἱ διεφθαρμένοι, δυσκόλως ἀνέχονται τὰς σωστικὰς μεταρρυθμίσεις. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐσύστησε τὴν Γερουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησεν ὡς ἕρμα ἀναγκαιότατον πρὸς ἰσορροπίαν τοῦ σκάφους τῆς πολιτείας· διότι, ἐὰν μὲν

ἡ πολιτεία ἐξέκλινε πρὸς τὴν δημοκρατίαν, τὴν ὀχλαγωγίαν καὶ τὴν ἀταξίαν, ἡ Γερουσία συνενουμένη μετὰ τῶν βασιλέων ἐπανέφερε τὴν ἰσορροπίαν καὶ τὴν τάξιν· ἐὰν δὲ ἡ βασιλεία ἐξέκλινεν εἰς τυραννίαν, ἡ Γερουσία συνενουμένη μετὰ τοῦ λαοῦ ἐπανέφερε τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Τὰ δὲ δυστυχήματα, αἱ στάσεις καὶ ἡ κακοπολιτεία τῶν Ἀργείων καὶ Μεσσηνίων, οἵτινες καὶ ἀπολύτως βασιλευόμενοι, καὶ ἀπολύτως δημοκρατούμενοι οὐδαμῶς ηὐτύχησαν, ἀνέδειξαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, τὴν σοφίαν καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ Λυκούργου, ὅστις συγκεράσας διὰ τῆς Γερουσίας τὴν πολιτείαν *θεῖον εὐτύχημα* ἐχορήγησεν εἰς τὴν Σπάρτην.

Ἀκολούθως ὁ Λυκοῦργος ἐφρόντισε νὰ καταστήσῃ πάντα πολίτην Σπαρτιάτην ἰδιοκτήτην γαιῶν, ἱκανῶν νὰ διατρέφωσιν αὐτόν, ὅπως οὕτω παύσωσιν αἱ ἀντιζηλίαι, τὰ παράπονα, οἱ φθόνοι καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι καταδρομαί, πάντες δὲ ἀγαπήσωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐνομίαν, διότι εἰς τὴν ἀταξίαν καὶ τὰς ἀνατροπὰς ῥέπουσιν οἱ μηδὲν ἔχοντες νὰ χάσωσι.

Γνωρίσας δὲ ὁ Λυκοῦργος τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, τῆς τρυφῆς καὶ τῆς φιλοχρηματίας, ἐξ ὧν καὶ τὰ ἄτομα καὶ τὰ ἔθνη καταστρέφονται, ἐπροσπάθησε διὰ τῶν λιτῶν συσσιτίων, καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς σιδηροῦ ὀγκώδους καὶ βαρέος νομίσματος, καταργηθέντων τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν, νὰ συνηθίσῃ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς δίαιταν λιτήν, νὰ ἐξαλείψῃ τὴν φιλοχρηματίαν καὶ τὴν ἔξωθεν εἰσαγομένην πολυτέ-

λειαν, καὶ νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν ἐγχώριον καὶ ἀναγκαίαν βιομηχανίαν.

Αἱ κατὰ τῆς πολυτελείας, τῆς τρυφῆς καὶ τῆς φιλοχρηματίας εὐγενεῖς προσπάθειαι τοῦ Λυκούργου ἠρέθισαν δυστυχῶς κατ' αὐτοῦ τοὺς πλουσίους, τῶν ὁποίων ἡ συνήθης μανία εἶναι τὸ νὰ ἐπιδεικνύωσι διὰ τῆς πολυτελείας τὰ πλούτη των, ἐνῷ τὰ πλούτη, δῶρα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς τυφλῆς Τύχης, οὐδεμίαν προσωπικὴν ἀξίαν καὶ τιμὴν περιάπτουσιν, ἐὰν ὑπὸ τῆς ἀρετῆς δὲν διέπωνται.

Μεταξὺ τῶν δυσηρεστημένων πλουσίων ἦτο καὶ νέος τις, Ἄλκανδρος καλούμενος, ἀνάγωγος καὶ αὐθάδης. Ὁ νέος οὗτος ἐπιτεθεὶς αὐθαδῶς κατὰ τοῦ Λυκούργου ἐξώρυξε διὰ τῆς βακτηρίας του τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἀλλ' ὁ ἔμφρων Λυκοῦργος δὲν ἠγανάκτησεν οὐδὲ προέβη εἰς ἀντεκδίκησιν, ἥτις καὶ τὴν ἐξόρυξιν τοῦ ἑτέρου ὀφθαλμοῦ του καὶ αὐτὸν τὸν θάνατόν του ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ. Ἠπίως δὲ καὶ ἀτάραχος ἐπέδειξεν εἰς τοὺς παρόντας Σπαρτιάτας τὸ καθημαγμένον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωθὲν ὄμμα του.

Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται συγκινηθέντες ὑπὸ τῆς διαγωγῆς τοῦ Λυκούργου παρέδωκαν ἀμέσως εἰς χεῖράς του τὸν νέον Ἄλκανδρον, ὅπως τιμωρήσῃ αὐτόν.

Ὁ Λυκοῦργος παραλαβὼν τὸν Ἄλκανδρον εἰς τὴν οἰκίαν του οὐχὶ μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτόν, ἀλλ' οὐδὲ λόγον ψυχρὸν τῷ ἀπέτεινεν. Ἐφρόντισε δὲ νὰ σωφρονίσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ παραδείγματός του. Καὶ τῷ ὄντι ὁ Ἄλκανδρος συνδιαιτώμενος μετὰ τοῦ Λυκούρ-

γου καὶ βλέπων τὴν πρᾳότητα καὶ ἀγαθότητα τοῦ ἀνδρός, τὴν αὐστηρὰν καὶ λιτὴν δίαιτάν του, τὸ φίλεργον καὶ φιλόπονον αὐτοῦ, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ θαυμάζῃ καὶ νὰ ἐπαινῇ τὸν Λυκοῦργον, ὡς ἥμερον καὶ πρᾷον, καὶ αὐτὸς δὲ ἀπὸ αὐθάδους καὶ πονηροῦ νὰ κατασταθῇ νέος σωφρονέστατος καὶ κοσμιώτατος.

Τοιουτοτρόπως ἐτιμώρησε καὶ ἐξεδικήθη τὸν Ἄλκανδρον ὁ τυφλωθεὶς παρ' αὐτοῦ Λυκοῦργος, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδώσας, καὶ φίλον ἀντὶ ἐχθροῦ καταστήσας αὐτόν! Διὰ τοιαύτης γενναίας καὶ ἀμνησικάκου διαγωγῆς διακρίνονται οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες. Ἐνῷ οἱ μικροὶ καὶ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς προσβολὰς δὲν ἀνέχονται, ὅπως μὴ μικρότεροι γίνωσι, καὶ τὰς ἐκδικήσεις ἐπιδιώκουσι, καταφεύγοντες εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν βάρβαρον μονομαχίαν.

Εἰς δὲ τὰ δημόσια συσσίτια, εἰς τὰ ὁποῖα ἦσαν ὑποχρεωμένοι οἱ Σπαρτιᾶται νὰ συνέρχωνται, ὅπως συντρώγωσι τὸν μέλανα ζωμόν, τὰ κρίθινα ἄλευρα, τὸν τυρόν, τὰ σῦκα καὶ μέρος τῶν κυνηγίων των, συνέτρωγον καὶ οἱ παῖδες τῆς Σπάρτης, ὅπως ἀκροαζόμενοι τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν προάγωνται εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς γνώσεις.

Ἀλλὰ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν πολυτέλειαν οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν συσσιτίων ἐξώρισεν ὁ Λυκοῦργος, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν, τὰς ὁποίας λιτῶς κατεσκευασμένας ἠθέλησεν, ἀνάλογα δὲ καὶ ἑπομένως λιτὰ καὶ τὰ σκεύη αὐτῶν, ὡς ἦτο λιτὸς καὶ ἅπας ὁ βίος. Ρη-

τῶς δὲ ἀπηγόρευσεν ὁ Λυκοῦργος εἰς τοὺς Σπαρτιάτα νὰ μάχωνται πολλάκις μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ, ὅπω μὴ ἐξασκῶσιν αὐτὸν εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην. Κα διὰ τοῦτο ὁ Ἀνταλκίδας εἶπε πρὸς τὸν πληγωθέντ ὑπὸ τῶν Θηβαίων Ἀγησίλαον, ὅστις κατὰ τοὺς μετα γενεστέρους χρόνους παρέβη τὴν διάταξιν τοῦ Λυκούρ γου, συχνάκις κατὰ τῶν Θηβαίων πολεμήσας: «Καλά ὦ Ἀγησίλαε, ἀπολαμβάνεις τὰ διδασκάλια παρὰ τῶ Θηβαίων, διδάξας αὐτοὺς νὰ μάχωνται.»

Ἀλλὰ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργον τοῦ νομο θέτου ἐθεώρει ὁ Λυκοῦργος ὅτι ἦτον ἡ ἀνατροφὴ τῶ νέων, διότι ἐκ τῶν ἠθῶν καὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν πολι τῶν ἰδίως κρέμαται ἡ εὐδαιμονία τῶν πόλεων. Εὐτυ χεῖς δὲ αἱ πόλεις ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ πολῖτο ὑπακούουσιν εἰς τοὺς νόμους οὐχὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν προαίρεσιν ὑπείκοντες. Διηγοῦν ται ὅτι διὰ νὰ πείσῃ ὁ Λυκοῦργος τοὺς Σπαρτιάτα περὶ τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς, τὴν ὁποίαν ἡ ἀνατροφ ἔχει ἐπὶ τῆς φύσεως, ἐπέδειξεν εἰς αὐτοὺς δύο διδύ μους σκύλακας, ἐξ ὧν τὸν μὲν εἶχεν ἀναθρέψει κυνη γετικόν, ζωηρὸν καὶ εὐκίνητον, τὸν δὲ θηλυπρεπῆ λαίμαργον καὶ ὀκνηρόν. Ὅπως δὲ καταστήσῃ ὁ Λυ κοῦργος τοὺς πολίτας τῆς Σπάρτης ὑγιεῖς καὶ εὐρώ στους, ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἤρχισε τὰς φροντίδας αὐ τοῦ, ὀρθῶς σκεπτόμενος ὅτι ἀπὸ τὰς μητέρας ἰδίω ἐξαρτᾶται ἡ εὐεξία τῶν τέκνων.

Ὅθεν ἀπήτησεν οὐχὶ μόνον οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ α νεάνιδες τῆς Σπάρτης νὰ γυμνάζωσι τὰ σώματά τω

καὶ διὰ τοῦ δρόμου, καὶ διὰ τῆς πάλης, καὶ διὰ τοῦ δίσκου, καὶ διὰ τοῦ ἀκοντίου. Ἐνισχύουσαι δὲ τοιουτοτρόπως τὰ σώματα αὐτῶν, προητοιμάζοντο μητέρες καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὔρωστοι εὐρώστων καὶ ὑγιῶν τέκνων.

Συγχρόνως δὲ ἀνατρεφόμενοι ὑψηλοφρόνως αἱ Σπαρτιάτιδες καθίσταντο πλήρεις εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἐξ ὧν ἐξεῖχε τὸ ὑψηλὸν αἴσθημα τῆς φιλοπατρίας.

Ὅθεν ἡ μὲν Γοργὼ ἀποστέλλουσα τὸν υἱόν της εἰς τὴν μάχην δὲν ἔκλαιεν, ἀλλὰ *ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν* ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ἐνῷ τῷ παρέδιδε τὴν ἀσπίδα του.

Ἡ δὲ Ἀργιλεωνίς, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ υἱός της Βρασίδας ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ καὶ νὰ λυπηθῇ, ἠρώτησεν ἂν ἔπεσεν ἐνδόξως καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ἀλλοίμονον δὲ εἰς τὸν Σπαρτιάτην, ὅστις ἔρριπτεν ἐν τῇ μάχῃ τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὅπλα του ὅπως σωθῇ. Ὁ δειλὸς καὶ ῥίψασπις ἦτον ἐν Σπάρτῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς. Ἐὰν ἦτον ἄγαμος, δὲν εὕρισκε σύζυγον, ἐὰν εἶχε θυγατέρας, δὲν εὕρισκε γαμβρόν! Ὥστε δικαίως ὁ Ξενοφῶν λέγει ὅτι δὲν θαυμάζει ἐὰν οἱ Σπαρτιᾶται ἐπροτίμων τὸν ἔνδοξον θάνατον τοῦ τοιούτου ἀτίμου καὶ ἐπονειδίστου βίου.

Τοιαύτας γυναῖκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ λαμπρυνθῇ καὶ νὰ δοξασθῇ· διότι ἐκ τῆς ἀνατροφῆς τῶν γυναικῶν κρέμαται ἰδίως ἡ εὐδαιμονία ἢ κακοδαιμονία τῶν λαῶν· αὐταὶ εἶναι αἱ πρῶται παιδαγωγοὶ τῶν τέκνων, αὐταὶ εἰσάγουσιν ἐν τῷ βίῳ τὴν

σωτήριον λιτότητα ἢ τὴν φθοροποιὸν πολυτέλειαν· αὐταὶ διατηροῦσι τὰ ἁγνὰ ἤθη, ἅτινα σῴζουσι τὰς κοινωνίας, ἢ διατρέφουσι τὴν κακοήθειαν, ἥτις ἐξαντλεῖ, ἐξευτελίζει καὶ καταστρέφει τοὺς λαούς.

Ἰδίως δὲ καὶ τὰ τῆς διαίτης τῶν βρεφῶν ἦσαν κανονισμένα ἐν Σπάρτῃ, ὅπως ὑγιᾶ καὶ εὔρωστα καὶ ἄφοβα ἀναδειχθῶσιν· ὅθεν καὶ διὰ οἴνου ἔλουον αὐτά, ὅπως τὰ ἐνισχύωσι, καὶ ἄνευ σπαργάνων τὰ ἀνέτρεφον, ὅπως μὴ παρεμποδίζηται ἡ ἐλευθέρα ἀνάπτυξις τῶν μελῶν των, καὶ εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἀπομόνωσιν τὰ συνείθιζον, διὰ νὰ μὴ φοβῶνται, μηδὲ νὰ κλαίωσι, καὶ περὶ τὴν τροφὴν τὰ ἐμάνθανον νὰ μὴ ἔχωσιν ἰδιοτροπίας. Καὶ μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τοιουτοτρόπως ἀνετρέφοντο τὰ παιδία τῆς Σπάρτης ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν. Γινόμενα δὲ ἑπταετῆ ἐλαμβάνοντο παρὰ τῶν γονέων καὶ παρεδίδοντο εἰς τοὺς Παιδονόμους, οἵτινες ἀνέτρεφον αὐτὰ ἰδίως ὅπως τὰ προπαρασκευάσωσιν ἀνδρείους καὶ πειθαρχοῦντας στρατιώτας τῆς Σπάρτης. Καὶ γράμματα μὲν δὲν ἐμάνθανον εἰμὴ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Ἐγυμνάζοντο νὰ τρέχωσι, νὰ πηδῶσι, νὰ παλαίωσι, νὰ ῥίπτωσι δίσκον ἢ ἀκόντιον, ἅπας δὲ ὁ βίος αὐτῶν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἦτο σχολεῖον καρτερίας, πειθαρχίας καὶ λιτότητος· ἡ τροφή των ἦτον ἁπλουστάτη, ἡ ἐνδυμασία των ἐλαφρά, ὁ ὕπνος των ἐπὶ καλάμων.

Ἐδιδάσκοντο προσέτι ν' ἀποκρίνωνται μετὰ βραχύτητος ζωηρᾶς καὶ ἀποφθεγματικῆς, ἥτις κατέστη ὁ παροιμιώδης χαρακτὴρ τῆς Σπαρτιατικῆς ὁμιλίας.

Ὅτε π.χ. προέτρεπέ τις τὸν Λυκοῦργον νὰ συστήσῃ ἐν Σπάρτῃ δημοκρατίαν, λακωνικῶς ὁ Λυκοῦργος τῷ ἀπήντησε : «Σὺ γὰρ πρῶτος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.» Ὁ σύντομος καὶ εὔρωστος λόγος ἀποδεικνύει νοῦν ὑγιᾶ καὶ εὔρωστον. Κατεβάλλετο δὲ πᾶσα προσπάθεια ἐν Σπάρτῃ ὅπως γίνωσιν οἱ νέοι εὐπειθεῖς, σεμνοί, σώφρονες, σεβόμενοι τοὺς γέροντας, τὰς ἀρχάς, καὶ τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος, ὅπερ ἐθεωρεῖτο ἡ κυριωτέρα βάσις πάσης εὐδαίμονος πολιτείας.

Τὸ βῆμα καὶ τὸ βλέμμα τῶν νέων Σπαρτιατῶν ἀπεδείκνυον τὴν κοσμιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην αὐτῶν· ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων ἦσαν πάντοτε συνεσταλμένοι ὡς κόραι, καὶ σιωπηλοὶ ὡς ἀγάλματα, τὴν δὲ μέθην ἐβδελύττοντο, βλέποντες τοὺς ἐπίτηδες ἐνώπιον αὐτῶν ἐκτεθειμένους δούλους, τοὺς ὁποίους Εἵλωτας ἐκάλουν, μεθύοντας καὶ τὰ αἴσχιστα ἐν τῇ μέθῃ των πράττοντας.

Διὰ τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς τῶν νέων καὶ οἱ θεσμοὶ τοῦ Λυκούργου ἐπὶ αἰῶνας ἀλώβητοι διετηρήθησαν, καὶ ἡ δόξα τῆς Σπάρτης ἀμάραντος ἀνεδείχθη.

Εἴθε νὰ πεισθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἂν σπουδαίως δὲν φροντίσωμεν περὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς τῆς καρδίας τῶν νέων ἡμῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ εὐημερήσωμεν μὲ ὅλους τοὺς νόμους καὶ τοὺς θεσμοὺς καὶ τὰς συνταγματικὰς καὶ δημοκρατικὰς ἡμῶν ἐλευθερίας, διότι ἄνευ ἀρετῆς τὰ πάντα διαφθειρόμενα φροῦδα καὶ μάταια ἀναφαίνονται.

Ἐκ δὲ τῶν ὡραίων τεχνῶν, αἱ μόναι τὰς ὁποίας

ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς Σπάρτης ἦσαν ὁ χορός, τὸ ἱερὸν καὶ ἡρωϊκὸν ᾆσμα, ὁ αὐλὸς καὶ ἡ κιθάρα. Ἀλλὰ καὶ ὁ χορὸς ἦτο ἀνδρικός, οὐχὶ θηλυπρεπής, ἐρρυθμίζετο δὲ ὅπως διερεθίζῃ τὴν φιλοτιμίαν τῶν νέων· διότι, τριῶν ὄντων τῶν χορῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας, ὁ μὲν χορὸς τῶν γερόντων ἀρχόμενος ἔψαλλεν: *Ἄμμες πόκ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι. (Ναί! ἤμεθα ἡμεῖς ποτε ἀνδρεῖοι νεανίαι.)*

Ὁ δὲ χορὸς τῶν ἀκμαζόντων ἀνδρῶν ἀπαντῶν ἔψαλλεν: *Ἄμμες δέ γ' εἰμές· αἰ δὲ λῇς, πεῖραν λάβε. (Ἀλλ' ἤδη εἴμεθα ἡμεῖς· δοκίμασον ἂν θέλῃς.)*

Ὁ δὲ χορὸς τῶν παίδων ἔλεγεν: *Ἄμμες δέ γ' ἐσσόμεθα πολλῷ κάρρονες. (Ἡμεῖς δὲ θέλομεν φανῇ πολὺ καλλίτεροί σας.)*

Ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἤρχιζεν ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τοῦ Σπαρτιάτου, ἐξακολουθοῦσα ἀδιακόπως μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἑξήκοντα ἐτῶν· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται, ἔχοντες πάντοτε ὡς σύνθημα τὸ «*Νίκη ἢ Θάνατος*», ἀνεφάνησαν ὁ πολεμικώτερος λαὸς τῆς Ἑλλάδος.

Γερουσιασταὶ δὲ ἐξελέγοντο, κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀποθνησκόντων, οἱ ἔχοντες ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα ἔτη καὶ ἀνακηρυττόμενοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ἄριστοι κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ σωφρονέστατοι καθ' ἅπαντα τὸν βίον.

Ἐὰν δέ τις δὲν ἐξελέγετο, δὲν ἠγανάκτει; οὐδὲ ὕβριζεν, οὐδὲ ἐσυκοφάντει, ἀλλ' ἔχαιρε, διότι ἡ Πατρίς, τὴν ὁποίαν πάντες ὡς κοινὴν μητέρα ἠγάπων, καὶ

ῆς ὁποίας τέκνα εὐπειθῆ πάντες ἐθεωροῦντο, εἶχεν λλους καλλιτέρους αὐτοῦ. Τοὺς λόγους τούτους εἶπε αίρων ὁ Σπαρτιάτης Παιδάρητος, ὅτε ἀντ' αὐτοῦ ἐξ-λέχθησαν ἄλλοι.

Ὅτε ὁ Λυκοῦργος εἶδε τοὺς Σπαρτιάτας συνηθί-αντας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων αὐτοῦ, καὶ τὰ αλὰ καὶ σωτήρια ἀποτελέσματα τῆς νομοθεσίας του, ὐφράνθη, καθώς, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ηὐφράνθη καὶ Θεὸς ὅτε ἔπλασε τὸν κόσμον καὶ εἶδε τὴν πρώτην ρμονικὴν αὐτοῦ κίνησιν. Τότε δὲ ἐπεθύμησε νὰ κα-ταστήσῃ διαρκῆ καὶ εἰ δυνατὸν ἀθάνατον τὴν νομο-θεσίαν του, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Σπάρτης.

Ὅθεν συγκαλέσας εἰς ἐκκλησίαν τοὺς βασιλεῖς, τοὺς γερουσιαστὰς καὶ τὸν λαόν, ὁ Λυκοῦργος ἐζήτησε παρ' αὐτῶν νὰ τῷ ὑποσχεθῶσιν ἐνόρκως ὅτι δὲν θέ-λουσι μεταβάλει ἢ μετακινήσει τι ἐκ τῆς νομοθεσίας του, μέχρις οὗ ἐπανέλθῃ ἐκ Δελφῶν, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ ὅπως συμβουλευθῇ τὸν Θεὸν περὶ τῆς νομο-θεσίας του καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τροπολογιῶν εἰς αὐτήν.

Ἀφοῦ δὲ πάντες προθύμως ὡρκίσθησαν ὅτι ἂν ὁ Λυκοῦργος δὲν ἐπανέλθῃ οὐδὲν ἐκ τῆς νομοθεσίας αὐ-τοῦ θέλουσι μεταβάλει, ὁ Λυκοῦργος ἀνεχώρησεν εἰς Δελφοὺς ὅπου ἡ Πυθία τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ εἶπεν ὅτι οἱ νόμοι του καλῶς ἔχουσι, καὶ ὅτι ἡ Σπάρτη θέλει διαμείνει ἐνδοξοτάτη, ἐν ὅσῳ φυλάττει τοὺς νόμους αὐτοῦ.

Τὸν χρησμὸν τοῦτον ἔσπευσε νὰ κοινοποιήσῃ ὁ Λυ-κοῦργος εἰς τὴν Σπάρτην· ἀλλ' ἐφοβεῖτο μήπως, ἐὰν

ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Σπάρτην, οἱ συμπολῖταί του, θεωροῦντες ἑαυτοὺς λελυμένους ἐκ τοῦ ὅρκου των, ἐπιχειρήσωσι μεταβολὰς εἰς τὴν νομοθεσίαν του πρὸς βλάβην τῆς Σπάρτης. Ὅθεν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἑκούσιον ἐξορίαν μακρὰν τῆς φίλης του Σπάρτης. Καὶ ἐνῷ, κατὰ τὸν σοφὸν Εὐριπίδην, *οὐδὲν φίλτερον τῆς πατρῴας γῆς*, μακάριοι δὲ ὅσοι εὐτυχοῦντες ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν Πατρίδι διάγουσιν, ὁ Λυκοῦργος ὑπ' εὐγενοῦς φιλοπατρίας ἐμπνεόμενος προθύμως ἐθυσίασε τὴν γλυκυτάτην ταύτην μακαριότητα, ἀπομακρυνθεὶς διὰ παντὸς τῆς πατρίδος του, μέχρις οὗ ἀπέθανεν, ὡς λέγουσιν, ἐν Κρήτῃ, ὑποβληθεὶς οὕτως εἰς ὅλας τὰς στερήσεις καὶ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενιτεία καθ' ἡμέραν ποτίζει τοὺς ξένους.

Ἡ εὐγενὴς καὶ φιλόπατρις ἐπιθυμία τοῦ Λυκούργου ἐξεπληρώθη πληρέστατα· διότι οἱ Σπαρτιᾶται, πιστοὶ εἰς τὸν ὅρκον των, διατηρήσαντες ἐπὶ πεντακόσια ὅλα ἔτη τοὺς νόμους του, διὰ τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς ἀνδρείας των πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος ὅλης ἀνέδειξαν τὴν Σπάρτην.

Πλήρεις εὐγνωμοσύνης οἱ Σπαρτιᾶται πρὸς τὸν μέγαν αὐτῶν εὐεργέτην τῷ ἀπέδωκαν μεγίστας τιμάς, ἀνεγείραντες ἐν Σπάρτῃ καὶ Ἱερόν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐθυσίαζον τιμῶντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλλον εὐεργέτην Θεόν.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τιμῶντες τοὺς μεγάλους εὐεργέτας τῆς Πατρίδος, καὶ χρέος ἱερὸν πρὸς αὐτοὺς ἐκπλη-

ροῦμεν, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἄλλων πρὸς ἀπομίμησιν αὐτῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος ἡμῶν διεγείρομεν.

Ἀνατραφέντες στρατιωτικῶς οἱ Σπαρτιᾶται κατώρθωσαν νὰ κυριεύσωσι διαφόρους Λακωνικὰς πόλεις, τὰ Κύθηρα, τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Ἀργολικοῦ Κόλπου, καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν ν' ἀποβάλωσιν οἱ Ἠλεῖοι τὸν ἰσχυρὸν Ἀργεῖον τύραννόν των Φείδωνα· ἰδίως δὲ κατώρθωσαν νὰ διεξάξωσι μετ' ἐπιτυχίας τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους καὶ οὕτω νὰ ὑποδουλώσωσι τὴν ὡραίαν χώραν τῆς Μεσσηνίας, καὶ νὰ πρωτεύσωσι στρατιωτικῶς ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος, μέχρις οὗ, παραμελήσαντες τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, στρατηγουμένων ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

Περὶ τῶν Μεσσηνιακῶν πολέμων θέλομεν ἀναφέρει ἐνταῦθα ὀλίγα τινά.

Ὁ πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

(743—723 πρὸ Χριστοῦ).

Καθὼς ἡ κακοήθεια τοῦ Πάριδος καὶ ἡ ἐγκληματικὴ ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης ἐπροκάλεσε τὸν καταστρεπτικὸν πόλεμον τῆς Τρωάδος, οὕτω καὶ ἡ κακοήθεια νέων τινῶν Μεσσηνίων καὶ ἡ ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἐγκληματικὴ αὐτῶν διαγωγὴ πρός τινας νεάνιδας τῆς Σπάρτης, (τὰς ὁποίας ὑπερασπισθεὶς ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν Τήλεκλος ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων), ἐπροκάλεσε τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον,

ὅστις διαρκέσας εἴκοσιν ἔτη (ἤτοι ἀπὸ τοῦ 743 μέχρι τοῦ 724 ἔτους πρὸ Χριστοῦ) ἐπέφερεν ἐπὶ τέλους τὴν καταστροφὴν τῆς Μεσσηνίας καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν κατοίκων αὐτῆς εἰς τὴν Σπάρτην. Καὶ ἰδοὺ νέον διδακτικώτατον μάθημα κατὰ τῆς κακοηθείας καὶ τοῦ ἐγκλήματος, βεβαιοῦν ὅτι μόνον διὰ τῆς ἀρετῆς σώζονται καὶ εὐδαιμονοῦσι καὶ τὰ ἄτομα καὶ τὰ ἔθνη.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον διέπρεψεν ἐκ τῶν Μεσσηνίων ὁ Ἀριστόδημος, ὅστις, ὑπείκων εἰς χρησμόν τινα, αὐθορμήτως ἐθυσίασε τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν Θεὸν πρὸς σωτηρίαν τῆς Πατρίδος του. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ὑποστὰς δεινὴν πολιορκίαν εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἰθώμης καὶ ἀπελπισθείς, ηὐτοχειριάσθη ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς θυγατρός του. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, γενόμενοι κύριοι τῆς Ἰθώμης καὶ ἁπάσης τῆς Μεσσηνίας, ὑπεδούλωσαν ἅπαντας τοὺς κατοίκους αὐτῆς.

Ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

(685—668 πρὸ Χριστοῦ).

Αἱ σκληραὶ συνθῆκαι τῆς εἰρήνης, τὰς ὁποίας οἱ νικηταὶ Σπαρτιᾶται ἐπέβαλον εἰς τοὺς δυστυχεῖς Μεσσηνίους κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἥρωός των Ἀριστομένους. Καὶ ἰδοὺ ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος, ὅστις διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 685 μέχρι τοῦ 668 ἔτους πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε μακρὸς καὶ πεισματώδης, διότι οἱ

Μεσσήνιοι ἐμάχοντο πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των. Ἀγῶνες δὲ τοσοῦτον ἱεροὶ καὶ τοὺς ἀδυνάτους ἰσχυροὺς ἀναδεικνύουσιν. Ὅθεν πολλάκις κατὰ τὸν πεισματώδη τοῦτον πόλεμον ὁ ἀνδρεῖος Ἀριστομένης μετὰ τῶν Μεσσηνίων του κατετρόπωσε τοὺς Σπαρτιάτας.

Ἀλλ' οἱ Σπαρτιᾶται προσκαλέσαντες βοηθὸν τὸν Ἀθηναῖον ποιητὴν Τυρταῖον, καὶ ἐνθουσιαζόμενοι ὑπὸ τῶν ἡρωϊκῶν ᾀσμάτων τοῦ ἐξόχου τούτου ποιητοῦ, κατενίκησαν τοὺς Μεσσηνίους καὶ κατέκλεισαν αὐτοὺς ἐπὶ ἕνδεκα ἔτη εἰς τὴν Εἶραν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλους ἐκυρίευσαν, καὶ καθυπέταξαν ἐκ νέου ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Σπάρτης ἅπασαν τὴν Μεσσηνίαν.

Πολλοὶ τῶν Μεσσηνίων, μὴ ἀνεχόμενοι τὸν ζυγὸν τῆς Σπάρτης, ἐγκατέλιπον τὴν ὡραίαν πατρίδα των καὶ μετέβησαν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σικελίας, Ζάγκλην, ἥτις παρ' αὐτῶν μετωνομάσθη *Μεσσήνη*, διατηρήσασα ἐν Σικελίᾳ τὸ ὄνομα τοῦτο μέχρι τῆς σήμερον.

Τοιουτοτρόπως ἡ Μεσσηνία ἔμεινεν ὑποδεδουλωμένη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ 350 ἔτη· ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τῶν Θηβαίων Ἐπαμεινώνδας, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, νικήσας τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὰ Λεῦκτρα, ἐπανέφερε κατὰ τὸ 369 ἔτος π. Χ. εἰς τὴν Μεσσηνίαν τοὺς ἐξορίστους κατοίκους αὐτῆς, οἵτινες ἔκτισαν παρὰ τὴν Ἰθώμην τὴν πόλιν των Μεσσήνην, καὶ ἔκτοτε ἔμειναν ἐλεύθεροι, μέχρις οὗ οἱ Ρωμαῖοι περὶ τὸ 146 ἔτος π. Χ. κατέκτησαν τὴν Ἑλλάδα.

Γ'

ΣΟΛΩΝ

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἦτο Κοδρίδης, ἤτοι κατήγετο ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους τοῦ Κόδρου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν· διότι, ἀφοῦ ὁ Κόδρος αὐθορμήτως ἐφονεύθη πρὸς σωτηρίαν τῆς Πατρίδος του, πολεμουμένης ὑπὸ τῶν Δωριέων, οἱ Ἀθηναῖοι κατήργησαν τὴν βασιλείαν, θεωρήσαντες ὅτι μετὰ τὴν πατριωτικωτάτην πρᾶξιν τοῦ βασιλέως των Κόδρου οὐδεὶς ἦτο τοῦ λοιποῦ ἄξιος νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τοῦ Βασιλέως, τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ὁ Κόδρος εἶχε τιμήσει. Ἔκτοτε δὲ ἀντὶ βασιλέων εἶχον ἰσοβίους ἄρχοντας, τοὺς ὁποίους ἀκολούθως κατέστησαν δεκαετεῖς, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνιαυσίους.

Σόλων.

Πατὴρ τοῦ Σόλωνος ἐλέγετο ὁ Ἐξηκεστίδης, ἡ δὲ μήτηρ του ἦτο συγγενὴς τοῦ Ἀθηναίου Πεισιστράτου, ἐγεννήθη δὲ ὁ Σόλων ἐν Ἀθήναις περὶ τὸ 638 ἔτος πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ πατήρ του Ἐξηκεστίδης, ὢν φιλάγαθος καὶ φι-

λάνθρωπος, κατηνάλωσε τὴν περιουσίαν του εἰς ἀγαθοεργίας· δὲν ἀφῆκεν ἐπομένως περιουσίαν εἰς τὸν υἱόν του Σόλωνα, ἀλλὰ τῷ ἀφῆκεν ὡς κληρονομίαν τὴν ἀγάπην τῶν εὐεργετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ Ἀθηναίων. Ὁ Σόλων, νέος φιλότιμος καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένος, δὲν κατεδέχετο νὰ ζῇ ἐν Ἀθήναις βοηθούμενος παρ' ἄλλων· ὅθεν νέος ὢν ἔτι μετῆλθε τὸ ἐμπόριον, οὐχὶ μόνον ὅπως προσπορισθῇ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλὰ καὶ διὰ ν' ἀποκτήσῃ ἐμπειρίαν καὶ γνώσεις ἐπισκεπτόμενος τὰς ξένας χώρας· διότι οὐχὶ μόνον φιλότιμος ἀλλὰ καὶ φιλομαθὴς ἦτο, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ στίχου του, «Γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος». Τὴν ἔντιμον καὶ δικαίαν ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς ἐργασίας ἐθεώρει οὐχὶ ἀναξίαν πολιτικοῦ ἀνδρός, καθόσον ὁ μὲν ποιητὴς Ἡσίοδος ἔγραφεν ὅτι ἡ ἐργασία δὲν προξενεῖ ὄνειδος, ἀλλ' ἡ ἀργία εἶναι ἐπονείδιστος,

«*Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος*», ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς ἐκήρυττεν «*Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν πλουτῇς*», «*ἀνιαρὸν ἀργία*». Ὅθεν, οὐχὶ μόνον ὁ Σόλων, ἀλλὰ καὶ ὁ σοφὸς Θαλῆς, καὶ ὁ μαθηματικὸς Ἱπποκράτης ὁ Χῖος, καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Πλάτων μετῆλθον τὴν ἐμπορίαν, ὅπως καὶ χρήματα καὶ γνώσεις ἀποκτήσωσι, καὶ οὕτω γίνωσι χρήσιμοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τοὺς συμπολίτας των.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σόλων φρονίμως ἐνομοθέτησεν ἐν Ἀθήναις ὅτι, «ὅστις δὲν φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην »τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, δὲν θέλει ἔχει δικαίωμα νὰ

»ἀπαιτῇ παρὰ τῶν τέκνων του διατροφὴν ὅταν γηράσῃ.»

Ὁ Σόλων ἀνεφάνη ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα του κατὰ πρῶτον ἐπὶ τοῦ πολέμου τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Μεγαρέων περὶ τῆς νήσου Σαλαμῖνος, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Μεγαρεῖς διισχυρίζοντο ὡς ἰδικήν των. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπελπισθέντες ἐγκατέλιπον τὴν νῆσον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Μεγαρέων, ἐκήρυξαν δὲ διὰ νόμου ὅτι θέλει καταδικάζεσθαι εἰς θάνατον ὅστις παρακινήσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ πολεμήσωσι καὶ πάλιν ὑπὲρ τῆς Σαλαμῖνος.

Ὁ Σόλων, μὴ ἀνεχόμενος ἐν τῇ φιλοπατρίᾳ του τὴν τοιαύτην ὑποχώρησιν, προσεποιήθη τὸν παράφρονα, καὶ δι' ἑνὸς ποιήματός του, τὸ ὁποῖον ἀπήγγειλεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, τοσοῦτον συνεκίνησε καὶ ἐνεθουσίασεν αὐτούς, ὥστε ἀμέσως κατήργησαν τὸν νόμον, καὶ ἐκστρατεύσαντες μετὰ τοῦ Σόλωνος ἐκυρίευσαν τὴν Σαλαμῖνα, τὴν ὁποίαν ὅμως οἱ Μεγαρεῖς ἐξηκολούθησαν νὰ διεκδικῶσι, μέχρις οὗ οἱ Σπαρτιᾶται, προσκληθέντες ὡς διαιτηταὶ μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ Μεγαρέων, ἀπεφάσισαν νὰ δοθῇ ἡ νῆσος εἰς τοὺς Ἀθηναίους, στηριχθέντες εἰς ἕνα στίχον τοῦ Ὁμήρου, λέγοντα ὅτι ὁ Σαλαμίνιος Αἴας εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον κατέταξε τὰ πλοῖα αὐτοῦ πλησίον τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ ἀνάκτησις τῆς Σαλαμῖνος ηὔξησεν ἐν Ἀθήναις τὴν πρὸς τὸν Σόλωνα ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες ἤδη ἐτίμων αὐτὸν καὶ διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγήν του, καὶ διὰ τὰς γνώσεις καὶ τὴν

πεῖραν ἣν ἀπέκτησε ταξειδεύων εἰς ξένας χώρας χάριν τοῦ ἐμπορίου του, καὶ διὰ τὴν μετριοπάθειάν του, καὶ διὰ τὴν βαθεῖαν συνείδησιν τοῦ δικαίου, καὶ διὰ τὴν ἄκραν φιλοπατρίαν του, καὶ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἡμερότητα τῆς ψυχῆς του, καὶ διὰ τὴν μεγίστην πρακτικὴν σύνεσίν του, ἥτις κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν Ἑπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ τοιαύτη σύνεσίς του ἀνεφάνη ἀρκούντως καὶ ἐκ τῶν ὡραίων ποιημάτων αὐτοῦ, ἅτινα ἦσαν πλήρη ὑψηλῶν αἰσθημάτων καὶ ὠφελιμωτάτων γνωμῶν, καὶ ἐκ τῆς ἔμφρονος νομοθεσίας, δι' ἧς ἐπροίκισε τὴν πατρίδα του.

Δυστυχῶς ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις ἔριδες καὶ διαπληκτισμοὶ καὶ βρασμὸς μέγας μεταξὺ τῶν διαφόρων πολιτικῶν μερίδων, καὶ ἰδίως μεταξὺ τῶν πλουσιωτέρων καὶ τῶν πενεστέρων, καὶ μάλιστα τῶν δανειστῶν καὶ τῶν ὀφειλετῶν, οἵτινες, κατὰ τοὺς τότε βαρβάρους νόμους, πρὸς ἀπότισιν τῶν χρεῶν των καὶ τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἑαυτῶν καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν ἀδελφῶν των ἔχανον· διότι πάντας αὐτοὺς εἶχον δικαίωμα οἱ δανεισταὶ νὰ πωλήσωσι καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὰ πέντε ἕκτα τῆς κτηματικῆς προσόδου των ὑπεχρεοῦντο οἱ δυστυχεῖς νὰ πληρώνωσιν εἰς τοὺς σκληροὺς δανειστάς των. Συγχρόνως δὲ ἀνεφάνη ἐν Ἀθήναις καὶ ἀσέβεια περὶ τὰ θεῖα ἐκ μέρους τῶν Ἀλκμεωνιδῶν. Ἀλλ' ὁ Σόλων, ἂν καὶ προσωπικὸς φίλος αὐτῶν, κατώρθωσεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του ν' ἀπομακρυνθῶσι τῶν Ἀθηνῶν, νὰ ἔλθῃ δὲ εἰς Ἀθήνας ἐκ Κρήτης ὁ Ἐπιμενίδης, ἔμπειρος περὶ

τὰ ἀνθρώπινα καὶ σοφὸς περὶ τὰ θεῖα, ὁ *καὶ θεοφιλὴς* λεγόμενος, ὅπως διὰ τῆς θρησκευτικῆς αὐτοῦ ἐπιρροῆς κατευνάσῃ τὰ πνεύματα καὶ προετοιμάσῃ αὐτὰ εἰς εἰρηνικὴν μεταρρύθμισιν τῆς πολιτείας.

Καὶ ἰδοὺ ὁ μεγαλοφυὴς Σόλων συναισθανόμενος τὴν ἀνάγκην τῆς θρησκείας πρὸς εὐόδωσιν τῆς πολιτείας.

Ὁ Ἐπιμενίδης προσέτι συνετέλεσεν ὅπως ὁ Σόλων ἐκλεχθῇ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν μετ' αὐτοκράτορος νομοθετικῆς ἐξουσίας, ὅπως ῥυθμίσῃ τὰ τῆς Πολιτείας. Πάντες δὲ συνεφώνησαν κατὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην, διότι οἱ μὲν *Εὐπατρίδαι* ἤθελον τὸν Σόλωνα ὡς εὐπατρίδην, οἱ δὲ *Θῆτες,* ἤτοι οἱ πένητες, ὡς ὀφειλέται, ἐπόθουν αὐτὸν ὡς δίκαιον καὶ φιλάνθρωπον.

Ὁ Σόλων ἐκλεχθεὶς παρὰ πάντων ἄρχων, μετ' αὐτοκράτορος νομοθετικῆς ἐξουσίας, εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἀνακηρυχθῇ ἀπόλυτος ἄρχων καὶ μονάρχης τῶν Ἀθηνῶν, ὡς μετ' αὐτὸν ἔπραξεν ὁ Πεισίστρατος ἐν Ἀθήναις, καὶ ὁ Περίανδρος ἐν Κορίνθῳ, καὶ ἄλλοι ἀλλαχοῦ· ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ Σόλων οὔτε φίλαρχος οὔτε δοξομανὴς ἦτο· ὅθεν περιορισθεὶς νὰ προικίσῃ τοὺς συμπολίτας του οὐχί, ὡς ἔλεγε, διὰ τῶν ἀρίστων νόμων, ἀλλὰ διὰ τῶν καταλληλοτέρων καὶ συμφορωτέρων εἰς τὴν Πατρίδα του, ἐπανῆλθεν ἀμέσως εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον· καὶ οὕτως ἐδοξάσθη ἀσυγκρίτως περισσότερον παρὰ ἐάν, ὑπείκων εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλοδοξίας καὶ εἰς τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ εἰς τὰς προτροπὰς τῶν ὅσων ἤθελον αὐτὸν τύραννον, ἤτοι ἀπόλυ-

τον καὶ διαρκῆ μονάρχην τῶν Ἀθηνῶν, ἀνεκηρύττετο τοιοῦτος.

Καὶ κατὰ πρῶτον ὁ Σόλων ἐφρόντισε διὰ τοῦ νόμου τῆς *σεισαχθείας* νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν τῶν πτωχῶν ὀφειλετῶν, χωρὶς νὰ καταστρέψῃ τοὺς πλουσίους. Τοῦτο δὲ ἔπραξεν ὑποτιμήσας τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος, ἀπαλλάξας τοὺς ὀφειλέτας τοῦ νὰ πληρώνωσιν εἰς τοὺς δανειστάς των τὰ πέντε ἕκτα τοῦ μικροῦ εἰσοδήματός των, καὶ ἀφαιρέσας ἀπὸ τοὺς δανειστὰς τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πωλῶσιν ὡς ἀνδράποδα τοὺς ὀφειλέτας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. Τοιουτοτρόπως ὁ Σόλων *ἀπέσεισε τὸ ἄχθος*, ἤτοι τὸ βάρος καὶ τὴν θλῖψιν, ὅπερ ἐπίεζε τοὺς πτωχοὺς ὀφειλέτας· διὸ *σεισάχθεια* ὠνομάσθη ὁ νόμος αὐτὸς τοῦ Σόλωνος, δι' οὗ ἀφήρεσεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τὴν κυριωτέραν πηγὴν τῶν δυσαρεσκειῶν, τῶν ταραχῶν καὶ τῶν στάσεων, ἀπήλλαξε τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τοῦ νὰ γίνωνται ἀνδράποδα τῶν πλουσίων, ἐξησφάλισε τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ ἠμπόδισε τὴν ἐρήμωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ πόλις ἤθελε καταντήσει, ἂν οἱ πτωχοὶ ὀφειλέται πιεζόμενοι ὡς πρότερον ὑπὸ τῶν δανειστῶν ἐξηκολούθουν νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Σόλων προσέτι λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὸ ἄνυδρον, τὸ λεπτόγειον καὶ ἄγονον τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ μὴ ἐλπίζων πολλὰ ἐκ τῆς γεωργίας, ἐπροστάτευσε δραστηρίως τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν, ὅπως οἱ κάτοικοι προσπορίζωνται τὰ ἀναγκαῖα καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὴν Πατρίδα των, γινόμενοι δὲ

υλικῶς ἀνεξάρτητοι ἔχωσι καὶ φρόνημα ὑψηλὸν καὶ γενναῖον.

Διωργάνισε προσέτι τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου, συγκειμένην ἐκ πολιτῶν δεδοκιμασμένων, ἤτοι ἐκ τῶν ὅσων ἐκλεχθέντες ἄρχοντες τῆς πόλεως εἶχον εὐδοκιμήσει. Ἀνέθεσε δὲ εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων, διότι νόμοι μὴ ἐκτελούμενοι οὐχὶ μόνον δὲν ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ βλάπτουσι· συγχρόνως εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον ἀνέθεσε τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἰδίως ὅπως μὴ διάγῃ τις ἐν ἀργίᾳ, ἥτις εἶναι ἡ πηγὴ πάσης κακίας καὶ κακοδαιμονίας, καὶ ὅπως μὴ προσπορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν αναγκαῖα ἀτίμως.

Ἐσύστησε προσέτι ὁ Σόλων τὴν Βουλὴν τῶν τετρακοσίων, ἥτις προητοίμαζε τοὺς ἀναγκαίους νόμους καὶ ὑπέβαλλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου· συγχρόνως δὲ ἡ Βουλὴ τῶν τετρακοσίων ἐπεμελεῖτο ὅπως τὰ ψηφιζόμενα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἐκτελῶνται· ὥστε ἐπὶ δύο Βουλῶν, ὡς ἐπὶ δύο ἀγκυρῶν, ἐστήριζε τὴν πολιτείαν τῶν Ἀθηνῶν. Διῄρεσε τοὺς πολίτας εἰς τέσσαρας τάξεις κατὰ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν· ἀναλόγως δὲ τῶν περισσοτέρων ἢ ὀλιγωτέρων προσόδων των ἐπλήρωνον καὶ βαρύτερον ἢ ἐλαφρότερον φόρον.

Κατὰ τὸ ἀνώτερον δὲ ἢ κατώτερον τίμημα, τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐπλήρωνεν, ἠδύνατο νὰ ἐκλεχθῇ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου εἰς τὰ ἀνώτερα ἢ κατώτερα ἀξιώματα, ἤτοι ἄρχων καὶ βουλευτής. Τὸ σύστημα τοῦτο

ἐλέγετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις *τιμοκρατία*. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο οἱ εὐπορώτεροι, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐκυβέρνων, ἐνομοθέτουν καὶ ἐδίκαζον, καὶ ἐν γένει διεῖπον τὰ τῆς πολιτείας, οὐχὶ δὲ οἱ μηδὲν ἔχοντες νὰ χάσωσι καὶ οἱ βεβαρημένοι μάλιστα ὑπὸ χρεῶν πρὸς ἰδιώτας ἢ τὸ δημόσιον.

Ὁ Σόλων προσέτι ἐκήρυξεν *ἄτιμον*, ἤτοι ἐστερημένον τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων, πάντα πολίτην μὴ λαμβάνοντα μέρος ἐν περιπτώσει στάσεως εἴτε ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως εἴτε ὑπὲρ τῶν κατ' αὐτῆς στασιαζόντων, ὅπως ἡ στήριξις τῆς κυβερνήσεως ἢ ἡ ἀνατροπὴ αὐτῆς φέρῃ πάντοτε τὸ κῦρος τῆς πλειονοψηφίας τῶν πολιτῶν.

Ὁ Σόλων πρὸς τούτοις ἀντικατέστησε δι' ἠπίων ποινικῶν νόμων τὰς αὐστηρὰς ποινικὰς διατάξεις τοῦ Δράκοντος, ὅστις πρὸ αὐτοῦ εἶχε νομοθετήσει ἐν Ἀθήναις τόσον σκληροὺς νόμους, ὥστε οἱ Δρακόντειοι οὗτοι νόμοι ἐλέγετο ὅτι εἶχον γραφῆ οὐχὶ διὰ μελάνης ἀλλὰ δι' αἵματος.

Εἰς τὸν Σόλωνα ἀποδίδεται προσέτι ὁ ὡραῖος ὅρκος, τὸν ὁποῖον οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν καταταττόμενοι εἰς τοὺς Ἐφήβους καὶ λαμβάνοντες τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα ὡρκίζοντο εἰς τὸν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ναὸν τῆς Ἀγραύλου, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Κέκροπος, ἥτις αὐθορμήτως εἶχε κατακρημνισθῆ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου της σώσῃ τὰς Ἀθήνας. Ἰδοὺ ὁ ὅρκος, ὅστις ἐκανόνιζε τὴν πρὸς τὴν Πατρίδα μέλλουσαν διαγωγὴν τῶν τέκνων αὐτῆς:

«Δὲν θέλω καταισχύνει τὰ ὅπλα μου, οὐδὲ θέλω
»ἐγκαταλείψει τὸν παραστάτην μου, θέλω ὑπερασπίσει
»τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς Πατρίδος καὶ ἂν μόνος
»μείνω, θέλω δὲ παραδώσει τὴν Πατρίδα οὐχὶ μικρο-
»τέραν, ἀλλὰ καὶ μεγαλειτέραν καὶ καλλιτέραν, θέλω
»ὑπακούσει εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος τοὺς παρόν-
»τας καὶ μέλλοντας, οὐδὲ θέλω ἐπιτρέψει εἰς ἄλλους
»τὴν παραβίασιν τῶν νόμων, ἀλλὰ θέλω ὑπερασπίσει
»αὐτοὺς καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν, καὶ θέλω τιμήσει
»τὰ ἱερὰ καὶ τὰ πάτρια.»

Ἀλλ' ὁ Σόλων, ἂν καὶ ὁ μεγαλοφυέστερος τῶν ἀρχαίων νομοθετῶν, θελήσας νὰ βαδίσῃ τὴν μεσαίαν ὁδόν, οὐδὲ τοὺς Εὐπατρίδας, οὐδὲ τοὺς πτωχοὺς Θῆτας ἠδυνήθη διὰ τῆς νομοθεσίας του νὰ εὐχαριστήσῃ, διότι, καθὼς ὀρθῶς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, οὔτε αὐτὸς ὁ Ζεὺς βρέχων τοὺς πάντας εὐχαριστεῖ. Ὅθεν βλέπων ὅτι ἂν ἔμενεν εἰς Ἀθήνας ἤθελεν ἀναγκασθῇ νὰ φέρῃ τροπολογίας εἰς τοὺς νόμους του, τοὺς ὁποίους ἄλλως ἐθεώρει ὠφελίμους εἰς τὴν Πατρίδα του, ἐζήτησεν ἄδειαν δεκαετοῦς ἀπουσίας, μετὰ τῆς ὑποσχέσεως ὅτι κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο διάστημα ἤθελον διατηρήσει τοὺς νόμους του, ἐλπίζων ὅτι ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἤθελον συνηθίσει καὶ ἑπομένως ἀγαπήσει καὶ διατηρήσει διὰ παντὸς αὐτούς.

Μετέβη λοιπὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Κύπρον. Λέγεται ὅτι μετέβη καὶ εἰς τὴν Λυδίαν τῆς Ἀσίας, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ βαθύπλουτος Κροῖσος, ὅστις ὑποδεχθεὶς εἰς τὰς Σάρδεις, πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας,

τὸν σοφὸν Σόλωνα καὶ ἐπιδείξας εἰς αὐτὸν τὰ μεγάλα πλούτη του, τὸν ἠρώτησεν ἂν εἶδεν ἄλλον τινὰ θνητὸν εὐτυχέστερον αὐτοῦ. Ὁ δὲ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, τῷ ἀπήντησεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ μακαρίζωμέν τινα πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ, οὔτε νὰ μεγαλοφρονῶμεν διὰ τὰ παρόντα ἀγαθά μας, διότι τὸ μέλλον ποικίλον καὶ ἄδηλον, καὶ καθὼς ὁ ἀγωνιζόμενος δὲν στεφανοῦται πρὶν ἢ νικήσῃ, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι πρὶν ἢ λήξωσιν εὐτυχῶς τὸν βίον δὲν δύνανται νὰ θεωρῶνται μακάριοι. Τότε δὲ λέγουν ὅτι ὁ μυθοποιὸς Αἴσωπος εὑρεθεὶς εἰς τὰς Σάρδεις εἶπεν εἰς τὸν Σόλωνα ὅτι εἰς τοὺς Βασιλεῖς πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ὁ δὲ Σόλων τῷ ἀπήντησεν ὅτι *οὐχὶ τὰ εὐχάριστα ἀλλὰ τὰ ἄριστα* ὀφείλομεν νὰ λέγωμεν εἰς τοὺς Βασιλεῖς, πρὸς τὸ συμφέρον καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων των.

Καὶ ὁ μὲν ὑπερήφανος Κροῖσος ὠργίσθη καὶ κατεφρόνησε τότε τὸν σοφὸν Σόλωνα· ἀλλ' ὅτε μετά τινα ἔτη κατανικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου, καὶ χάσας καὶ θρόνον καὶ πλούτη, ἐπρόκειτο νὰ καῇ ζῶν ὑπὸ τοῦ Κύρου ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, καὶ ἐπὶ τῆς πυρᾶς καθήμενος ἀνέκραξε τρὶς τὸ ὄνομα τοῦ Σόλωνος.

Ὁ δὲ Κῦρος μαθὼν τότε τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ Σόλων εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν Κροῖσον περὶ τῆς ἀβεβαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων, συναισθανθεὶς δὲ τὴν ὀρθότητα αὐτῶν, τὴν ὁποίαν ἡ θέσις τοῦ Κροίσου προφανῶς ἀπεδείκνυε, φοβηθεὶς δὲ μήπως καὶ αὐτοῦ τὸ

τέλος αναφανῇ δυστυχές, απήλλαξεν αμέσως εκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, καὶ οὕτως ὁ Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσε καὶ τὸν Κῦρον ἐσωφρόνισε.

Δικαίως δὲ ὁ Σόλων κατετάχθη μεταξὺ τῶν ἑπτὰ Σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οἵτινες διὰ τῆς ἐξιδιασμένης φρονήσεώς των καὶ τῶν ὠφελιμωτάτων πρακτικῶν παραγγελμάτων των προήγαγον τὴν τέχνην τοῦ βίου καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἑξῆς :

1) Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, ὅστις μεγίστην τῶν εὐτυχιῶν ἐθεώρει τὴν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθοποιΐαν, συνεβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς· «Μέτρῳ χρῶ. —Μὴ πλούτει κακῶς.— Ἀνιαρὸν ἀργία. —Βλαβερὸν ἀκρασία.—Βαρὺ ἀπαιδευσία.— Ἀργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῇς».

2) Κλεόβουλος ὁ Ρόδιος, ὅστις αρίστην τῶν πολιτειῶν ἐθεώρει ἐκείνην, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται ὄντες φιλότιμοι φοβοῦνται μᾶλλον τὴν κατάκρισιν παρὰ τὸν νόμον, συνεβούλευε δέ: «Πᾶν μέτρον ἄριστον.—Γονεῖς δεῖ αἰδεῖσθαι.—Τέκνα παιδεύειν.—Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχήν.—Ἔχθρας διαλύειν.—Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι».

3) Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, ὅστις ἔλεγεν ὅτι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι ἠθέλομεν κατηγορήσει τοὺς ἄλλους πράττοντας,—ὅτι τὸ μέλλον ἀσαφές,— ὅτι τὸ κέρδος ἄπληστον,—καὶ ὅτι πρέπει ν' ἀγαπῶμεν τὴν παιδείαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν φρόνησιν, τὴν

ἀλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν τέχνην, τὴν εὐσέβειαν.

4) Βίας ὁ Πριηνεύς, ὅστις ἐθεώρει δυστυχῆ ἐκεῖνον μόνον, ὅστις δὲν δύναται γενναίως νὰ ὑποφέρῃ τὴν δυστυχίαν του, συνεβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς· «Νόει τὸ πραττόμενον.—Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν.—Ἕξεις πόνῳ ἐγκράτειαν, πλούτῳ φιλίαν, σιγῇ κόσμον».

5) Περίανδρος ὁ Κορίνθιος, ὅστις ἐβεβαίου ὅτι διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας τὰ πάντα κατορθοῦνται, συνεβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς· «Κώλυε τοὺς μέλλοντας ἁμαρτάνειν.—Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ δυστυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.—Ἐπισφαλὴς προπέτεια.—Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἀρεταὶ ἀθάνατοι.—Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία».

6) Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅστις συνεβούλευε τὰ ἑξῆς· «Γνῶθι σαυτόν.—Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον.—Πρεσβύτερον σέβου.—Θυμοῦ κράτει.—Νόμοις πείθου.—Ἀδικούμενος διαλλάσσου.—Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρόν».

7) Καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις συνεβούλευε τὰ ὠφελιμώτατα «Μηδὲν ἄγαν.—Μὴ ψεύδου ἀλλ' ἀλήθευε. — Μὴ κακοῖς ὁμίλει. — Πρᾷος ἴσθι.— Ἡδονὴν φεῦγε, ἥτις λύπην τίκτει.—Ἄρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ».

Εἰς τοὺς Ἑπτὰ Σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος ἀπεδίδοντο καὶ τὰ ἑξῆς σοφὰ καὶ χρησιμώτατα παραγγέλματα: Θεοὺς σέβου.—Θνῆσκε ὑπὲρ Πατρίδος.—Ἄρχε σεαυτοῦ.—Ἐπαίνει ἀρετήν.—Πρᾶττε δίκαια.—Ἀλ-

λοτρίων ἀπέχου.—Χρόνου φείδου.—Εὔφημος ἴσθι.—Γνοὺς πρᾶττε.—Φθόνει μηδενί.—Δικαίως κτῶ.—Ἁμαρτάνων μετανόει.—Εὐγνώμων γίνου.—Μανθάνων μὴ κάμνε.—Νεωτέρους δίδασκε.—Σεαυτὸν αἰδοῦ.—Τύχῃ μὴ πίστευε.—Παῖς ὢν κόσμιος ἴσθι, ἡβῶν ἐγκρατής.

Ἐὰν δὲ ἡ μετριοφροσύνη εἶναι τὸ ἰδιάζον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀληθοῦς σοφίας, ἡ δὲ οἴησις καὶ ἡ προπέτεια εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἡμιμαθείας καὶ δοκησισοφίας, οἱ ἑπτὰ Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπέδειξαν ὅτι πραγματικῶς ἦσαν τοιοῦτοι, ἀποποιηθέντες ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ των νὰ δεχθῶσι τὸν Χρυσοῦν Τρίποδα. Τὸν Χρυσοῦν Τρίποδα εἶχε ῥίψει εἰς τὴν θάλασσαν διαπερῶσα τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἡ Ἑλένη τοῦ Μενελάου· ἀνέσυρον δὲ τὸν τρίποδα ἐκ τῆς θαλάσσης ἁλιεῖς Κῷοι, τῶν ὁποίων τὴν ἄγραν εἶχον ἀγοράσει Μιλήσιοί τινες πρὶν ἢ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνασυρθῇ τὸ δίκτυον. Ὅτε δὲ μεταξὺ τῶν ὀψαρίων εὑρέθη καὶ ὁ Χρυσοῦς Τρίπους, ἠγέρθη φιλονεικία μεταξὺ τῶν Κῴων καὶ τῶν Μιλησίων· διότι οἱ μὲν ἰσχυρίζοντο ὅτι ἀγοράσαντες τὴν ἄγραν ἠγόρασαν καὶ τὸν τρίποδα, οἱ δὲ ὅτι μόνον τὴν ἄγραν τῶν ὀψαρίων διενοήθησαν νὰ πωλήσωσιν. Ἀλλὰ τὸ μαντεῖον διέλυσε τὴν φιλονεικίαν παραγγεῖλαν νὰ δοθῇ ὁ Χρυσοῦς Τρίπους εἰς *τὸν σοφώτατον πάντων*. Προσεφέρθη λοιπὸν τότε κατὰ σειρὰν ὁ Χρυσοῦς Τρίπους εἰς ἕκαστον τῶν ἑπτὰ Σοφῶν, ἀλλ' οὐδεὶς τούτων ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ του ἐδέχθη αὐτόν, ἀνακηρύττων ὅτι βεβαίως δὲν εἶναι σοφώτερος τῶν ἄλλων. Τότε

δὲ ὁ Χρυσοῦς Τρίπους προσεφέρθη εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν θεὸν τοῦ φωτὸς καὶ τὸν ἀρχηγέτην τῶν Μουσῶν, ὡς *τὸν σοφώτατον ἁπάντων*.

Ὅτε ὁ Σόλων ἐκ τῆς ἀποδημίας του ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, εὗρε τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ διχονοοῦντας καὶ στασιάζοντας, διῃρημένους εἰς τρία κόμματα ὑπὸ τρεῖς κομματάρχας. Εἰς μάτην προσεπάθησεν ὁ φιλόπατρις νομοθέτης νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ὁμόνοιαν διὰ τῶν συμβουλῶν, διὰ τῶν προτροπῶν, διὰ τῶν πατριωτικῶν ποιημάτων καὶ διὰ τῶν ἀπειλῶν του.

Τυραννία τοῦ Πεισιστράτου.

Ὁ Πεισίστρατος, συγγενὴς τοῦ Σόλωνος ἐκ μητρός, εὔγλωττος καὶ γλυκὺς ἀλλὰ λίαν φίλαρχος, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κόμματος τῶν πτωχῶν, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ πολυπληθέστερον, ὑπερίσχυσεν ἐπὶ τέλους καὶ ἐγένετο ἀπόλυτος ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν, δημοκοπῶν καὶ κολακεύων καὶ ἐξαπατῶν τοὺς πολλούς.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς τυραννίας τοῦ Πεισιστράτου ἀπέθανεν ὁ Σόλων, ζήσας περὶ τὰ 80 ἔτη. Ὁ Πεισίστρατος δὶς ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων συνενωθέντων κατ' αὐτοῦ κομμάτων, ἀλλὰ καὶ δὶς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀθηνῶν. Κυβερνῶν δὲ ἐτήρησε τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἀλλὰ συνεκέντρωσε τὰς ἀρχὰς καὶ ἅπασαν τὴν ἐξουσίαν εἰς χεῖρας τῶν ὀπαδῶν του, ἐπεριποιήθη δὲ τοὺς πένητας ὑλικῶς.

Ἐπὶ Πεισιστράτου ἤρχισεν ἐν Ἀθήναις, (ὅπως οἱ πένητες εὕρωσιν ἐργασίαν), καὶ ἡ ἀνέγερσις τοῦ με-

γάλου ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὅστις ἀπεπερατώθη μετὰ 650 περίπου ἔτη ἐπὶ τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Τοῦ ναοῦ τούτου ὀλίγοι μόνον κίονες διεσώθησαν μέχρι τῆς σήμερον.

Εἰς τὸν Πεισίστρατον ἀποδίδεται καὶ ἡ πληρεστέρα καὶ ἀκριβεστέρα συλλογὴ τῶν ῥαψῳδιῶν τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας τοῦ Ὁμήρου, καὶ ἡ σύστασις τῆς πρώτης ἐν Ἑλλάδι δημοσίας Βιβλιοθήκης.

Ὁ Πεισίστρατος ἀπέθανε τῷ 527 πρὸ Χριστοῦ, τὸ δὲ ἀξίωμά του μετέβη εἰς τοὺς υἱούς του Ἱππίαν καὶ Ἵππαρχον· τοσοῦτον εἶχε παγιώσει ἐν Ἀθήναις τὴν δύναμίν του. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἱππίας καὶ ὁ Ἵππαρχος ἐμιμήθησαν τὸν πατέρα των, κυβερνήσαντες καλῶς τὰς Ἀθήνας, προστατεύσαντες τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα, καὶ τηρήσαντες τοὺς τύπους τοῦ πολιτεύματος τοῦ Σόλωνος.

Ἀλλ' ἀκολούθως οἱ Πεισιστρατίδαι οὗτοι παρεξετράπησαν εἰς ἀτόπους πράξεις, ὧν τινες ἐπροκάλεσαν τὴν κατ' αὐτῶν ἀγανάκτησιν τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 514 πρὸ Χριστοῦ ὁ Ἵππαρχος ἐξύβρισε τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἁρμοδίου, αὐτὸς μετὰ τοῦ φίλου του Ἀριστογείτονος ἀπεφάσισαν νὰ δολοφονήσωσι τὸν Ἵππαρχον μετὰ τοῦ Ἱππίου. Ἀλλὰ μόνος ὁ Ἵππαρχος ἐφονεύθη, ὁ δὲ Ἱππίας ἐξηκολούθησε κυβερνῶν, ἀλλὰ σκληρῶς καταπιέζων καὶ θησαυρίζων, μέχρις οὗ κατὰ τὸ 510 πρὸ Χριστοῦ, ἤτοι μετὰ 50 ἔτη ἀφ' ἧς ὁ πατὴρ των Πεισίστρατος ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν Ἀθήναις, οἱ Ἀθηναῖοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν

Σπαρτιατῶν ἀπεδίωξαν καὶ τὸν Ἱππίαν, καὶ οὕτω κατήργησαν τὴν τυραννίδα τῶν Πεισιστρατιδῶν. Κατέφυγε τότε ὁ Ἱππίας εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον, τοὺς στρατηγοὺς τοῦ ὁποίου συνώδευσεν εἰς τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ὅπου καὶ ἐφονεύθη, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ, διηγούμενοι ἐνταῦθα ὀλίγα περὶ τῆς πρώτης κατὰ τῶν Περσῶν ἐνδόξου μάχης τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη.

(490 πρὸ Χριστοῦ)

Ὁ υἱὸς τοῦ Πεισιστράτου Ἱππίας, ἐκδιωχθεὶς ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν, προσεπάθησε διὰ τῶν Πελοποννησίων νὰ αναλάβῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς πατρίδος του· ἀλλ' ἀποτυχὼν κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὸν Δαρεῖον, τὸν μέγαν Βασιλέα τῶν Περσῶν, καὶ κατέπεισεν αὐτὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ὑποδουλώσῃ αὐτήν, ἐπαναφέρῃ δὲ τὸν Ἱππίαν εἰς τὴν δυναστείαν τῶν Ἀθηνῶν.

Μιλτιάδης.

Ὁ Ἱππίας διὰ τῆς τοιαύτης αἰσχρᾶς πρὸς τὴν πατρίδα του διαγωγῆς ἀπέδειξεν ὅτι ἡ φιλαρχία, ἡ δοξομανία καὶ ὁ ἐγωϊσμὸς ἐξαλείφουσι τὸ εὐγενὲς αἴσθημα τῆς

φιλοπατρίας, καὶ προδότην αἴσχρότατον καθιστῶσι τ
κυριευόμενον ὑπὸ τῶν παθῶν τούτων.

Ἀλλ᾽ ὁ Δαρεῖος εἶχε καὶ προσωπικὴν ἀφορμὴν ἐ
δικήσεως κατὰ τῶν Ἀθηναίων, διότι οὗτοι εἶχον βοη
θήσει κατ᾽ αὐτοῦ τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῆς Μ
κρᾶς Ἀσίας, ὅτε εἶχον ἐπαναστατήσει κατὰ τῶν Πε
σῶν, ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν ὁποίων ἦσαν ἤδη καθυπο
τεταγμέναι.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ἡ φυσικὴ δραστηριότης, τ
μεγαλεπήβολον, τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τῶν ἀρχαίω
Ἑλλήνων, ἀτυχῶς δὲ καὶ οἱ ἐμφύλιοι αὐτῶν σπα
ραγμοί, ἐπροκάλεσαν οὐχὶ μόνον τὰς κατὰ τὰ παρά
λια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Αἰολικάς, Ἰωνικὰς καὶ Δωρι
κὰς ἀποικίας, ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἄλλων ἑλληνικῶ
ἀποικιῶν εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας, τῆς Θρά
κης, τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σικε
λίας, τῆς Μεσημβρινῆς Ἰταλίας καὶ αὐτῆς τῆς Γαλ
λίας. Ἴδιον δὲ τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν δὲν ἦτο, ὡ
συνήθως συμβαίνει, τὸ νὰ συγχωνεύωνται μετὰ τῶ
ἰθαγενῶν καὶ βαθμηδὸν ν᾽ ἀποβάλλωσι τὸν ἐθνισμό
των, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ἐναντίας τὸ νὰ ἐκπολιτίζωσι, νὰ προά
γωσι καὶ νὰ ἐξελληνίζωσι τοὺς ἰθαγενεῖς.

Ὁ Δαρεῖος λοιπὸν ἐπιθυμῶν νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τῶ
Ἀθηναίων καὶ Ἐρετριέων, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἱππίου, το
φιλοδόξου προδότου, προτρεπόμενος, ἀπέστειλε πρὸ
ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος 600 πολεμικὰς τριήρει
μετὰ πολλῶν φορτηγῶν πλοίων καὶ ὑπὲρ τὰς 100 χι
λιάδας στρατοῦ ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Δᾶτιν καὶ Ἀρ

ιφέρνην, συνοδευομένους καὶ καθοδηγουμένους ὑπὸ
οῦ Ἱππίου.

Ἀφοῦ δὲ ἐκυρίευσαν τὴν Νάξον, νῆσον τοῦ Αἰγαίου
ελάγους, καὶ κατέστρεψαν τὴν Ἐρέτριαν τῆς Εὐ-
οίας, καὶ ἠχμαλώτισαν τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ἀπεβι-
άσθησαν εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας παραλίαν τοῦ
Ιαραθῶνος τῆς Ἀττικῆς, ἑπτὰ περίπου ὥρας μακρὰν
ῶν Ἀθηνῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ δὲν εἶχον εἰμὴ μόνον δέκα
ιλιάδων στρατὸν ν' ἀντιτάξωσιν εἰς τὸν μέγαν Περ-
ικὸν στρατόν, δὲν ἐδειλίασαν, ἀλλ' ἀπεφάσισαν γεν-
αίως νὰ πολεμήσωσι πρὸς σωτηρίαν καὶ τῶν Ἀθη-
ῶν καὶ τῆς ὅλης Ἑλλάδος· διότι τὸ ἐλεύθερον πολί-
ευμα τοῦ Σόλωνος καὶ εὐπόρους καὶ γενναίους καὶ
ιλοτίμους καὶ φιλοπάτριδας εἶχε καταστήσει αὐ-
ούς. Ὅθεν ἀμέσως ἔστειλαν εἰς τὸν Μαραθῶνα τὰς
έκα χιλιάδας τοῦ στρατοῦ των· ἑκάστη χιλιὰς εἶχεν
να μόνιμον στρατηγόν, ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρα-
ηγῶν εἶχε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ κατὰ σει-
ὰν ἀνὰ μίαν ἡμέραν. Μεταξὺ τῶν δέκα τούτων στρα-
ηγῶν ἦσαν ὁ Μιλτιάδης, καὶ οἱ νεώτεροι αὐτοῦ Ἀρι-
τείδης καὶ Θεμιστοκλῆς. Ἐπειδὴ δὲ πάντων τῶν
τρατηγῶν ἐμπειρότερος ἦτο ὁ Μιλτιάδης, ὁ ἔμφρων,
φιλόπατρις καὶ οὐχὶ φιλόδοξος Ἀριστείδης, ὅτε ἦλθεν
ἡμέρα τῆς ἡγεμονίας του, παρέδωκεν αὐτὴν ἐπ' ἀγαθῷ
ῆς Πατρίδος εἰς τὸν ἱκανώτερον αὐτοῦ Μιλτιάδην.
Γὸ εὐγενὲς τοῦτο παράδειγμα τοῦ Ἀριστείδου εὐ-
τυχῶς ἐμιμήθησαν καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοί, καὶ οὕτως

ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ Μιλτιάδου συνεκροτήθ· ἡ ἔνδοξος ἐκείνη μάχη, ἥτις καὶ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴ Ἑλλάδα καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπης εὐτυχῶ διέσωσε, καὶ τὸν Μιλτιάδην ἀπηθανάτισε.

Μόνον οἱ Πλαταιεῖς ἐξ εὐγνωμοσύνης κινούμενοι (διότι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον προηγουμένως βοηθήσει αὐτοὺς κατὰ τῶν Θηβαίων,) ἀπέστειλαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐπικουρίαν χιλίων στρατιωτῶν, δι' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἀντήμειψαν αὐτοὺς διὰ πολλῶν τιμῶν καὶ προνομίων. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, καίτοι ἐγκαίρως προσκληθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, μὴ ἐκτιμήσαντες ὅμως τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου καὶ μὴ ἐμφορούμενοι τοῦ πανελληνίου αἰσθήματος, ἐβράδυναν νὰ στείλωσι τὴν ἐπικουρίαν των, ἥτις, ἐκ μόνον δύο χιλιάδων ἀνδρῶν συνισταμένη, δὲν προσῆλθεν εἰμὴ καθ' ἣν ἡμέραν οἱ Πέρσαι ἡττημένοι ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Οὐδεμία ἄλλη ἑλληνικὴ πόλις συνέδραμε τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὴν κρισιμωτάτην ἐκείνην στιγμήν, ὅπερ δυστυχῶς μαρτυρεῖ τὴν ἔλλειψιν τοῦ σωτηρίου πνεύματος τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως.

Ὁ Μιλτιάδης, ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ἐπέμεινε νὰ συγκροτηθῇ ἡ μάχη ὅσον τάχιον διὰ νὰ μὴ ῥᾳδιουργηθῇ καὶ ἀποθαρρυνθῇ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ὑπὸ τοῦ Ἱππίου καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ· δεύτερον δέ, ἰδὼν ὅτι ὁ Περσικὸς στρατὸς εἶχε τὸ μὲν κέντρον αὐτοῦ ἰσχυρόν, τὰς δὲ πτέρυγας ἀδυνάτους, ἐνίσχυσε τὰς δύο πτέρυγας τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἀφῆκε δὲ ἀδύνατον τὸ κέντρον αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ἀρξαμένης τῆς

μάχης, τὸ μὲν κέντρον τῶν Ἑλλήνων ὑποχωροῦν κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ κέντρου τῶν Περσῶν, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ πτέρυγες κατεδίωκον τὰς Περσικὰς πρὸς τὴν θάλασσαν, ὁ Μιλτιάδης διατάττει τὰς Ἑλληνικὰς πτέρυγας νὰ παύσωσι τὴν καταδίωξιν καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν ἀμέσως πρὸς βοήθειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κέντρου, τοῦ καταδιωκομένου ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ κέντρου τῶν Περσῶν. Τότε τὸ Περσικὸν κέντρον, προσβαλλόμενον πανταχόθεν ὑπὸ τῶν δύο ἑλληνικῶν πτερύγων καὶ ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ κέντρου, ἤρχισε νὰ ὑποχωρῇ πρὸς τὴν θάλασσαν καταδιωκόμενον μέχρι τῶν πλοίων ὑφ' ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ· καὶ οὕτως ἡ νίκη ἔστεψε τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα, φονευθέντων ὑπὲρ τὰς ἓξ χιλιάδας Περσῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ προδότης Ἱππίας, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων μόνον 192 ἔπεσαν ἀπολαύσαντες τὸν ἔνδοξον ὑπὲρ πατρίδος θάνατον. Τοσοῦτος δὲ ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Ἑλλήνων, ὥστε καὶ ἐνῷ οἱ Πέρσαι ἐπεβιβάζοντο εἰς τὰ πλοῖά των κατῃσχυμμένοι, ὅπως ἀναχωρήσωσιν, οἱ Ἕλληνες δὲν ἔπαυσαν μαχόμενοι κατ' αὐτῶν. Τότε ὁ γενναῖος Κυναίγειρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, ἁρπάσας ἓν τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ἀπὸ τῆς πρύμνης, ἀπεκόπη τὴν χεῖρα διὰ πελέκεως· καὶ οὕτως ἡρωϊκῶς ἔπεσε καὶ αὐτὸς ὑπὲρ πατρίδος. Ἑπτὰ δὲ Περσικὰ πλοῖα ἔπεσαν εἰς χεῖρας τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ λαμπρὰ αὕτη νίκη τοῦ Μαραθῶνος ἀπέδειξεν ὅτι οὐχὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατῶν, (καὶ μάλιστα ὁσάκις οὗτοι συνίστανται ἐκ βαρβάρων ἀνελευθέρων, ἐκ δού-

λων καὶ ξένων μισθωτῶν,) ἀλλ᾽ ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἱκανότης τῶν ἀρχηγῶν ἀφ᾽ ἑνός, καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου ἡ ἐλευθέρα ἀγωγή, ἡ ἄσκησις τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ φιλοπατρία, ἐμπνέουσι καὶ ἐνισχύουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀλίγους κατὰ τῶν πολλῶν!

Μεγάλαι δὲ ὑπῆρξαν αἱ τιμαί, τὰς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι εὐγνωμονοῦντες ἀπένειμαν καὶ εἰς τὸν στρατηγόν των Μιλτιάδην, καὶ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος πεσόντας ἐν Μαραθῶνι, καὶ εἰς τοὺς συμμάχους αὐτῶν Πλαταιεῖς. Καὶ θυσίαν ἐτήσιον καθιέρωσαν εἰς αἰώνιον μνημόσυνον τῆς ἐν Μαραθῶνι νίκης, καὶ πολλαχῶς ἀπέδειξαν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐγνωμοσύνην αὐτῶν.

Ἀλλὰ δικαίως ὁ σοφὸς Σόλων εἶπε πρὸς τὸν βαθύπλουτον Κροῖσον «*μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε*». Ἂν καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Μιλτιάδου καὶ μνημεῖον αὐτοῦ ἐκ λευκοῦ λίθου κατεσκευάσθη ἐν Μαραθῶνι, καὶ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῷ Προπυλαίῳ ἀνηρτήθη, καὶ χαλκοῦς αὐτοῦ ἀνδριὰς εἰς τοὺς Δελφοὺς ἀφιερώθη, οἰκτρὸν ὅμως ὑπῆρξε τὸ τέλος αὐτοῦ. Ἐπαρθεὶς ὑπὸ τῆς νίκης, ὑπὸ προσωπικοῦ δὲ πάθους κατά τινος Παρίου, Λυσαγόρου καλουμένου, ὁρμώμενος, ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἀθηναίων 70 τριήρεις καὶ ἀνάλογον στρατόν, ὑποσχόμενος ὅτι θέλει καταπλουτίσει τὰς Ἀθήνας. Λαβὼν δὲ ταῦτα καὶ ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Πάρου, νήσου τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀπέτυχε νὰ κυριεύσῃ αὐτήν, καὶ πληγωθεὶς βαρέως εἰς τὸ σκέλος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ζημιώσας καὶ ἠθικῶς καὶ χρηματικῶς τὴν πόλιν διὰ τῆς ἀποτυχούσης ταύτης ἐκστρατείας.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἐν τῇ αὐστηρᾷ δικαιοσύνῃ των, δὲν ἐδίστασαν νὰ καταδικάσωσιν αὐτόν, οὐχὶ εἰς θάνατον, ὡς ὁ κατήγορός του Ξάνθιππος ἐζήτησεν, ἀλλ' εἰς χρηματικὴν ποινὴν πεντήκοντα ταλάντων. Καὶ ὁ μὲν Μιλτιάδης, ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ποινῆς ταύτης, ἐν τῇ φυλακῇ ἀπέθανεν οἰκτρῶς ἐκ τῆς γαγγραίνης, τὴν ὁποίαν ἡ πληγή του τῷ ἐπροξένησεν, ὁ δὲ ἀγαθὸς υἱός του Κίμων ἐπλήρωσε τὴν χρηματικὴν ποινήν, εἰς ἣν ὁ πατήρ του εἶχε καταδικασθῇ. Τὸ οἰκτρὸν τοῦτο τέλος τοῦ Μιλτιάδου, αὐτοῦ τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τοῦ Μαραθῶνος, αὐτοῦ τοῦ μεγάλου σωτῆρος τῆς Ἑλλάδος, ἂς διδάξῃ ἡμᾶς καὶ τὴν ἔπαρσιν ἐν ταῖς εὐτυχίαις ἡμῶν ν' ἀποφεύγωμεν, καὶ τὰ προσωπικὰ ἡμῶν πάθη νὰ θυσιάζωμεν, ἐνθυμούμενοι τὰ σοφὰ γνωμικὰ τῶν προγόνων μας: «Εὐτυχῶν μέτριος ἴσθι», «Ἔχθρας διάλυε», «Ἀσαφὲς τὸ μέλλον.»

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ

Ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅστις ὑπὸ τὸν Μιλτιάδην ἠγωνίσθη κατὰ τὴν ἔνδοξον ἐν Μαραθῶνι μάχην, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις περὶ τὸ 514 ἔτος πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατήρ του ὠνομάζετο Νεοκλῆς, ἡ δὲ οἰκογένειά του δὲν ἦτον ἐκ τῶν ἐπιφανῶν· ὥστε ἡ δόξα αὐτοῦ δὲν ὀφείλεται εἰμὴ εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα καὶ τὴν ἔμφυτον σύνεσιν, δι' ἧς διακρίνων ἀμέσως τὰς παρούσας περιπλοκάς, προβλέπων τὰς μελλούσας δυσκολίας, καὶ γνωρίζων εἰς πᾶσαν περίστασιν τί τὸ πρακτέον, ἐμεγαλούργησεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος του καὶ Σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας δικαίως ἀνεκηρύχθη.

Θεμιστοκλῆς.

Παῖς ὢν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐσπούδαζεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον Κυνόσαργες ἐκαλεῖτο. Διεκρίνετο δὲ διὰ τὴν ἐπιμέλειάν του καὶ τὴν πρὸς τὰ

μεγάλα καὶ σοβαρὰ καὶ τὰ πολιτικὰ κρίσιν του. Ὁσάκις ἐσχόλαζε, δὲν κατέτριβε τὸν καιρόν του ἐν ὀκνηρίᾳ, ἀλλὰ μελετῶν καὶ συντάττων λόγους ῥητορικούς· ὥστε ὁ διδάσκαλός του ἔλεγεν «ὅτι τὸ μέλλον του θέλει εἶναι μέγα, ἐπ' ἀγαθῷ ἢ ἐπὶ βλάβῃ τῆς Πατρίδος του.»

Ἐπροτίμα δὲ ἐκ τῶν μαθημάτων οὐχὶ τὰ διασκεδαστικὰ καὶ θεωρητικά, ἀλλὰ τὰ σοβαρὰ καὶ πρακτικὰ περὶ πολιτικῆς, ἐπιθυμῶν, ὡς ἔλεγε, τὴν μικρὰν καὶ ἄδοξον πατρίδα του νὰ καταστήσῃ ἔνδοξον καὶ μεγάλην. Τὰς δὲ παραφορὰς καὶ παρεκτροπὰς τῆς νεότητός του ἤλπιζε νὰ διορθώσῃ διὰ τῆς παιδείας, διότι, ὡς ἔλεγε, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγριώτεροι πῶλοι καθίστανται ἄριστοι, ὅταν προσηκόντως ἀνατραφῶσιν. Ὁ πατήρ του Νεοκλῆς, βλέπων τὴν πρὸς τὰ πολιτικὰ κλίσιν τοῦ υἱοῦ του, καὶ θέλων νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ πολιτικὸν στάδιον, τῷ ἐπεδείκνυε τὰ κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Πειραιῶς παρημελημένα παλαιὰ πλοῖα, παρομοιάζων μὲ αὐτὰ τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας, τοὺς ὁποίους αἱ πόλεις παραμελοῦσι καὶ ἀπορρίπτουσιν, ἀφοῦ τὰς ὑπηρετήσωσιν.

Ἀλλ' ἡ καρδία τοῦ φιλοτίμου Θεμιστοκλέους ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς ἐπιθυμίας του νὰ μεγαλουργήσῃ ἐν Ἀθήναις, ὅπως, ὠφελῶν καὶ δοξάζων τὴν πατρίδα του, συνδοξασθῇ μετ' αὐτῆς. Εἴθε τὴν εὐγενῆ ταύτην ἐπιθυμίαν νὰ αἰσθάνωνται πάντες οἱ νέοι ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος!

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὸν

Μαραθῶνα ἡ φιλοτιμία τοῦ Θεμιστοκλέους ἐκορυφώθη. Τότε ἔλεγεν ὅτι τὸ ἐν Μαραθῶνι τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν τὸν ἀφίνει νὰ κοιμηθῇ, (*«τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν»*)· τότε ἠγρύπνει ἀναλογιζόμενος πῶς δύναται νὰ δοξάσῃ τὰς Ἀθήνας, τότε ἐγκαταλιπὼν πᾶσαν διασκέδασιν, σύννους καὶ σκεπτικὸς ἐφαίνετο πάντοτε.

Ἐνῷ δὲ πάντες ἐνόμιζον ὅτι μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Περσῶν εἰς τὸν Μαραθῶνα ὁ πόλεμος ἐτελείωσεν, ὁ προνοητικὸς Θεμιστοκλῆς ἐθεώρει τὴν ἧτταν ταύτην ἀρχὴν νέων καὶ μεγαλειτέρων ἀγώνων, δι' οὓς δὲν ἔπαυσεν ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ προνοίᾳ προετοιμάζων καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα αὐτοῦ.

Ὅθεν μόνος ἐτόλμησε νὰ προτείνῃ εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων νὰ παύσωσι διανεμόμενοι οἱ πολῖται τὰς ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρείου προσόδους καὶ δι' αὐτῶν νὰ κατασκευάσωσι πολεμικὰ πλοῖα, ἐξ ὧν ἐπερίμενε τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του, ὅπερ καὶ ἐπραγματοποιήθη.

Συγχρόνως κατώρθωσε νὰ γυμνάσῃ τοὺς συμπολίτας του εἰς τὴν θάλασσαν· δι' αὐτῆς δὲ πραγματικῶς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐσώθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν.

Τὸν δὲ ἐνάρετον καὶ δίκαιον Ἀριστείδην, ὅστις ὅμως δὲν ἔβλεπε τόσον μακρὰν ὅσον ὁ Θεμιστοκλῆς, καὶ ὅστις, ἔχων μεγίστην ἐπιρροὴν ἐν Ἀθήναις, ἠναντιοῦτο εἰς τὰς πολιτικὰς ἐνεργείας τοῦ Θεμιστοκλέους, ἐπέτυχεν οὗτος νὰ ἐξοστρακίσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι μακρὰν τῆς πόλεως.

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐξοστρακισμὸς δὲν προσέτριβεν ὄνειδος, διότι μόνον οἱ μεγίστην ἐπιρροὴν ἀποκτῶντες πολῖται ἐξωστρακίζοντο, ὅπως μὴ κατασταθῶσιν ἀπόλυτοι ἄρχοντες τῆς πόλεως, καταργοῦντες τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα.

Ἐκλεχθεὶς δὲ ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν ὁ Θεμιστοκλῆς ἔδωκε διδακτικώτατον μάθημα εἰς τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰπὼν εἰς τὸν ἀγαπητὸν ποιητὴν τῶν Ἀθηναίων, τὸν Σιμωνίδην τὸν Κεῖον, ὅστις ἐζήτει παρ' αὐτοῦ χάριν οὐχὶ δικαίαν καὶ νόμιμον, ὅτι καθὼς ἐκεῖνος δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ ποιητὴς ψάλλων παρὰ τὸ μέλος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἤθελεν ἀναφανῆ ἄρχων ἀξιοκατάκριτος χαριζόμενος παρὰ τὸν Νόμον.

Ἐν τούτοις αἱ προρρήσεις τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ καὶ προνοητικοῦ τούτου ἀνδρὸς ἐπραγματοποιήθησαν, διότι δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ὁ Ξέρξης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου, πνέων ἐκδίκησιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ Μαραθώνιον αἶσχος, τὸ ὁποῖον ὁ ὑπερήφανος πατήρ του Δαρεῖος ἀποθανὼν δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐκδικηθῇ, ἐξεστράτευσεν αὐτοπροσώπως κατὰ τῆς Ἑλλάδος, φέρων κατ' αὐτῆς δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ἐκτὸς τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν, καὶ ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, ἐκτὸς τῶν φορτηγῶν. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς κατώρθωσε τὸ μέγιστον καὶ σωτηριωδέστερον τῶν κατορθωμάτων, διαλύσας τοὺς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων πολέμους, συνδιαλλάξας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, καὶ καταπείσας αὐτὰς νὰ λησμονήσωσι τὰς ἀμοιβαίας ἔχθρας,

ὅπως ὁμονοοῦντες, συνηνωμένοι καὶ συμπράττοντες, δυνηθῶσι νὰ διασωθῶσιν ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κατακλυσμοῦ τῶν βαρβάρων.

Ὅθεν συνεκροτήθη ἐν Κορίνθῳ σύνοδος τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ὅπως συσκεφθῶσι καὶ ἀποφασίσωσι τί τὸ πρακτέον. Ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ ἀνετέθη εἰς τὴν Σπάρτην ἡ ἡγεμονία οὐχὶ μόνον τῶν κατὰ ξηρὰν Ἑλληνικῶν στρατῶν, ἀλλὰ καὶ ἅπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, ἐνῷ ἡ ἀρχηγία αὐτοῦ ἀνῆκεν εἰς τὰς Ἀθήνας· διότι αὗται εἶχον διακοσίας τριήρεις, ἤτοι περὶ τὰ δύο τρίτα τοῦ ὅλου Ἑλληνικοῦ στόλου, ἐνῷ ἡ Σπάρτη δὲν εἶχεν εἰμὴ μόνον 16 τριήρεις. Ἀλλ' ὁ ἔμφρων Θεμιστοκλῆς καὶ οἱ συμπολῖται αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ τοσοῦτον ἀναγκαία ὁμόνοια καὶ ἕνωσις, θυσιάζοντες ἐνώπιον τῆς φιλοπατρίας τὸ αἴσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἐδέχθησαν καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης.

Τότε ὁ μὲν Λεωνίδας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ μετέβη ἐπὶ κεφαλῆς ἓξ χιλιάδων Ἑλλήνων εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν εἴσοδον εἰς τοὺς στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Εὐρυβιάδης, ἀναλαβὼν τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχηγίαν, μετέβη μετὰ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, κατὰ τὴν ἀρκτικὴν παραλίαν τῆς νήσου Εὐβοίας, ὅπως ὑποβοηθῇ τὸν ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδαν καὶ ἐμποδίζῃ τὸν ἐχθρικὸν στόλον τοῦ ν' ἀποβιβάσῃ ὄπισθεν τοῦ Λεωνίδου στρατὸν ἐχθρικὸν

πρὸς περικύκλωσιν τῶν ἐν Θερμοπύλαις προμάχων.

Ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ διηγηθῶμεν ὀλίγα καὶ περὶ τῆς ἐν Θερμοπύλαις ἐνδόξου μάχης.

Ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη.

(480 πρὸ Χριστοῦ.)

Τεσσαράκοντα καὶ ἓξ διάφορα ἔθνη τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς εἶχον χορηγήσει εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας Ξέρξην τοὺς ἀπειραρίθμους κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατούς του. Ὀκτὼ δὲ ναυτικὰ ἔθνη τῷ ἐχορήγησαν τὰς πολεμικὰς τριήρεις, τὰς ὁποίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἔφερε. Καὶ τὸν μὲν κατὰ ξηρὰν στρατόν του μετεβίβασεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἑλλησπόντου, τὸν ὁποῖον εἶχε διατάξει νὰ ζεύξωσι διὰ δύο γεφυρῶν, στηριζομένων ἐπὶ πλοίων. Τὸν δὲ στόλον του διέταξε νὰ παραπλέῃ.

Ὅτε δὲ οἱ ἀπειράριθμοι τοῦ Ξέρξου στρατοὶ ἔφθασαν ἐνώπιον τῶν στενῶν τῶν Θερμοπυλῶν, ἅτινα σχηματίζουσιν ἀφ' ἑνὸς οἱ ἀπόκρημνοι βράχοι τοῦ ὄρους Οἴτης καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ θαλάσσια ἕλη, ἐστρατοπέδευσαν ἐκεῖ εὑρόντες ἀπέναντί των τὸν Λεωνίδαν ἐπὶ κεφαλῆς ἓξ χιλιάδων Ἑλλήνων ὁπλιτῶν, ἐξ ὧν τριακόσιοι μόνον ἦσαν ὁπλῖται Σπαρτιᾶται, φυλάττοντα τὰ στενὰ καὶ ἐν αὐτοῖς ὀχυρωθέντα.

Ὁ Ξέρξης, φθάσας ἐνώπιον τῶν Θερμοπυλῶν, ἔμεινεν ἀπρακτῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, περιμένων νὰ φθάσῃ ὁ ἐκ μεγάλης τρικυμίας παθὼν στόλος του. Ὅτε δὲ

ἔφθασε διασωθὲν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στόλου του, διέταξε τὴν κατὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἔφοδον.

Ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας διήρκεσεν ἡ ἔφοδος αὕτη· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας οἱ στρατοὶ τοῦ Ξέρξου ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ὑπὸ τῶν ἡρωϊκῶν προμάχων τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, οἵτινες οὐδαμῶς ἐξεπλάγησαν ἀπὸ τὰ ἄπειρα πλήθη τῶν βαρβαρικῶν στρατῶν· ὥστε ὅτε οἱ πρὸ τῆς μάχης ἀπεσταλμένοι τοῦ Ξέρξου ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα των, «Ἐλθὼν λαβέτω» ἀπήντησε λακωνικῶς ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας· ὅτε δὲ ἐπρόσθεσαν ὅτι τόσον ἀπειράριθμα εἶναι τὰ βέλη τῶν Περσῶν ὥστε θέλουν καλύψει τὸν ἥλιον, «Τόσον καλλίτερα, ἀπήντησεν ὁ Σπαρτιάτης Διηνέκης· θέλομεν πολεμήσει ὑπὸ σκιάν.»

Ὁ Ξέρξης βλέπων ἀπὸ ὑψώματος τὴν δεινὴν ταύτην ἀποτυχίαν, ἤρχισε νὰ θεωρῇ ἀπόρθητον τὴν δίοδον· μεγίστη δὲ ἦτον ἡ ἀμηχανία του, ὅτε αἰσχρὸς προδότης, ὁ Μαλιεὺς Ἐφιάλτης, τῷ ἐπρότεινε νὰ ὁδηγήσῃ μέρος τοῦ στρατοῦ του διὰ στενῆς ἀτραποῦ, ἥτις διὰ τῆς Οἴτης ἔφερεν ὄπισθεν τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπερ καὶ ἔπραξε διὰ νυκτός· ἀλλὰ κατασταθεὶς τὸ βδέλυγμα τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποτίσῃ διὰ τῆς ζωῆς του τὴν αἰσχρὰν προδοσίαν του.

Ὅτε ὁ ἥρως τῶν Θερμοπυλῶν Λεωνίδας ἐπληροφορήθη ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κυκλωθῇ ὄπισθεν καὶ ὅτι τότε ἡ μὲν ἄμυνα τῶν Θερμοπυλῶν ἀπέβαινεν ἀδύνατος, ὁ δὲ θάνατος ἀναπόδραστος, ἀπέπεμψε τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατοὺς ὅπως μὴ καταστραφῶσιν ἐπὶ ματαίῳ· αὐτὸς

δὲ ἔμεινεν, ἀποφασισμένος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, κρατήσας μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας, μεθ' ὧν ἔμειναν καὶ οἱ σύμμαχοί των Θεσπιεῖς.

Τὴν ἡρωϊκὴν ταύτην ἀπόφασιν ἔλαβεν ὁ Λεωνίδας οὐχὶ μόνον διότι ὁ νόμος τῆς Σπάρτης διέταττε τοὺς στρατιώτας αὐτῆς νὰ μένωσιν εἰς τὴν τάξιν των, μέχρις οὗ ἢ νικήσωσιν ἢ φονευθῶσιν, ἀλλ' ὅπως διὰ τῆς φιλοπατρίας του καὶ τῆς ἀειμνήστου αὐτῆς θυσίας δοξάσῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνσπείρῃ δὲ τὸν τρόμον εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἐνθαρρύνῃ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφήσῃ τὸν ἡρωϊσμὸν κληρονομίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πάλην.

Ὅθεν πρὶν ἢ κυκλωθῇ ὁ Λεωνίδας ὑπὸ τοῦ ἀποσπάσματος τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, τὸ ὁποῖον ὡδήγει ὁ προδότης Ἐφιάλτης, βλέπων τὸν θάνατον βέβαιον, ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἀμύνης τῶν στενῶν καὶ σφοδρῶς ἐπιπίπτει μετὰ τῶν τριακοσίων του κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου.

Ἀφοῦ ἀπηύδησαν φονεύοντες ἐχθρούς, ἀντήλλαξαν ἐπὶ τέλους τὴν πρόσκαιρον ζωὴν μὲ τὴν ἀΐδιον δόξαν τοῦ ὑπὲρ πατρίδος θανάτου, πεσόντες πάντες ἡρωϊκῶς, ἐκτὸς ἑνὸς μόνου, Ἀριστοδήμου καλουμένου, ὅστις, ἐπανελθὼν εἰς Σπάρτην, τοσοῦτον παρὰ πάντων περιεφρονήθη, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἐκπλύνῃ διὰ τοῦ θανάτου του τὸν ῥύπον τῆς ἀτιμίας ταύτης κατὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς ἔνδοξον μάχην, περὶ ἧς θέλομεν διαλάβει ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀριστείδου. Περὶ τὰς 20 χιλιάδας βαρβάρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πλεῖστοι ἡγεμόνες

καὶ δύο ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως Ξέρξου, ἐφονεύθησαν ἐνώπιον τῶν Θερμοπυλῶν. Ἐκ δὲ τῶν προμάχων τῶν Θερμοπυλῶν μόνον τέσσαρες χιλιάδες ἔπεσαν, καθὰ ἱστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος. Ἀκολούθως ἐχαράχθη ἐν Θερμοπύλαις τὸ ἀκόλουθον ἐπίγραμμα:

«Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι».

Λέων δὲ λίθινος ἠγέρθη ἐν Θερμοπύλαις πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος Λεωνίδου.

Ὁ παραπλέων μέγας ἐχθρικὸς στόλος οὐδεμίαν βοήθειαν παρέσχεν εἰς τὸν Ξέρξην, ἀλλ' οὐδὲ ν' ἀποβιβάσῃ ἐχθρικὸν στρατὸν ὄπισθεν τοῦ Λεωνίδου ἐπεχείρησεν· ἀπ' ἐναντίας, πλεῖστα πλοῖα ἀπώλεσε, καὶ μεγάλας ζημίας ὑπέστη ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων τρικυμιῶν καὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εὐβοίας Ἑλληνικοῦ στόλου, τὸν ὁποῖον ὁ Εὐρυβιάδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς καθωδήγησαν εἰς Σαλαμῖνα, ἅμα ἔλαβον τὴν θλιβερὰν ἀγγελίαν ὅτι ὁ Ξέρξης ἐγένετο κύριος τῶν Θερμοπυλῶν.

Ἡ ἐν Σαλαμῖνι Ναυμαχία.

(480 πρὸ Χριστοῦ.)

Τότε οἱ Πελοποννήσιοι, ἐγκαταλιπόντες τὰς Ἀθήνας καὶ ἅπασαν τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν, συνεκεντρώθησαν περὶ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ὅπως ὀχυρώσωσιν αὐτὸν καὶ ἐμποδίσωσι τὴν δι' αὐτοῦ εἰσβολὴν τοῦ Ξέρξου εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας καὶ προβλέπων τὴν ἐπικειμένην καταστροφὴν καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, προσεπάθησε νὰ καταπείσῃ τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ διασωθῶσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, εἰς τὴν Αἴγιναν καὶ εἰς τὴν Τροιζῆνα τῆς Πελοποννήσου, ὅπου φιλοφρονέστατα ὑπεδέχθησαν τοὺς δυστυχεῖς φυγάδας οἱ Τροιζήνιοι. Εἰς τὸ σχέδιον τοῦτο μεγάλως ἐβοήθησε τὸν Θεμιστοκλέα καὶ ὁ χρησμὸς τῆς Πυθίας, (ὅστις διὰ τοῦ *ξυλίνου τείχους*, ἤτοι τῶν ξυλίνων πλοίων, ὡς ἡρμήνευσεν αὐτὸν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὑπέσχετο τὴν σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων,) καὶ αὐτὸς ὁ νέος Κίμων, ὁ υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου, ὅστις, ἂν καὶ δὲν ἦτο φίλος τοῦ Θεμιστοκλέους, ἦτον ὅμως φίλος τῆς πατρίδος του, οὐδαμῶς μνησικακῶν διὰ τὴν καταδίκην καὶ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του.

Συγκινητικώτατον ἦτο τὸ θέαμα τῶν γυναικῶν, τῶν παίδων καὶ τῶν γερόντων, ἐγκαταλειπόντων τὰς ἑστίας των, τοὺς ναούς των καὶ τοὺς τάφους τῶν συγγενῶν των, καὶ κατερχομένων εἰς τὴν θάλασσαν ὅπως διασωθῶσι. Πάντες οἱ μάχιμοι ἄνδρες ὁμοθυμαδὸν ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὰ πολεμικά των πλοῖα. Μόνον δὲ πεντακόσιοι γέροντες καὶ ἀσθενεῖς ἔμειναν ἐν Ἀθήναις, τοὺς ὁποίους εὑρὼν ὁ Ξέρξης ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ὅτε ἐκ τῶν Θερμοπυλῶν μετέβη εἰς Ἀθήνας, κατέσφαξε, λεηλατήσας, πυρπολήσας καὶ καταστρέψας ἅπασαν τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς.

Ἐν τούτοις ὁ ἐν Σαλαμῖνι Εὐρυβιάδης καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτοῦ διενοοῦντο νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν Σαλαμῖνα καὶ νὰ μεταβῶσι μετὰ τοῦ στόλου εἰς τὸν παρὰ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου κολπίσκον τῶν Κεγχρεῶν πρὸς ἐπικουρίαν τῶν κατὰ τὸν Ισθμὸν ὀχυρωθέντων Ἑλλήνων.

Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπέμενε νὰ διαμείνῃ ὁ στόλος ἐν Σαλαμῖνι, καὶ εἰς τὰ στενὰ αὐτῆς, ἐνώπιον τῶν σημερινῶν Ἀμπελακίων, νὰ συγκροτηθῇ ἡ ναυμαχία· ὅπερ ἐπὶ τέλους κατώρθωσε διὰ τῆς φρονήσεως καὶ πρᾳότητός του, διὰ τῆς ἑτοιμολογίας καὶ τῆς πειθοῦς του, διὰ τῆς δικαίας ἀγανακτήσεώς του, διὰ τῶν ἀπειλῶν του, καὶ ἐπὶ τέλους διὰ τῆς στρατηγικῆς εὐφυΐας του.

Ὅτε ἐν τοῖς συμβουλίοις, τὰ ὁποῖα ἐγένοντο ἐν Σαλαμῖνι, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τῇ ὁρμῇ του ἔλαβε τὸν λόγον πρὸ τοῦ Εὐρυβιάδου, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος τῷ εἶπεν ὅτι οἱ πρὸ τοῦ συνθήματος προτρέχοντες εἰς τοὺς ἀγῶνας ῥαπίζονται, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἀμέσως τῷ ἀπήντησεν ὅτι καὶ οἱ μετὰ τὸ σύνθημα ὑστερίζοντες δὲν στεφανοῦνται· τότε, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, ἀγανακτήσας ὁ Εὐρυβιάδης ὕψωσε τὴν βακτηρίαν του ὅπως κτυπήσῃ τὸν Θεμιστοκλέα· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ καὶ ἐν τῇ ὀργῇ του προβῇ εἰς λόγους καὶ εἰς ἔργα, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις, διχόνοια καὶ ἐμφύλιος ῥῆξις ἐν τῷ στόλῳ, ἀπήγγειλε τοὺς ἀξιομνημονεύτους λόγους «*Πάταξον μέν*,

ἄκουσον δέ», δι' ὧν ἀμέσως κατεπράϋνε τὴν ὀργὴν τοῦ Εὐρυβιάδου, καὶ διετήρησε τὴν τοσοῦτον ἀναγκαίαν ἁρμονίαν.

Ἀλλ' ὅτε ὁ Ἀδείμαντος ἐν τῷ συμβουλίῳ ὠνόμασε τὸν Θεμιστοκλέα *ἄπατριν*, ὡς μὴ ἔχοντα πατρίδα ἐλευθέραν, κατεχομένων τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τῇ δικαίᾳ ἀγανακτήσει του τῷ εἶπεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουσι πατρίδα τὰς διακοσίας τριήρεις των, δι' ὧν μεταβαίνοντες εἰς Ἰταλίαν δύνανται ν' ἀποκτήσωσι πατρίδα καλλιτέραν τῆς Κορίνθου, καὶ τότε οἱ Ἕλληνες ἐγκαταλειπόμενοι ἄνευ στόλου θέλουσιν ἐνθυμηθῇ τοὺς λόγους του.

Ἡ ἀπειλὴ αὕτη ἔφερεν εἰς συναίσθησιν τὸν Εὐρυβιάδην· ἀλλὰ πάντες οἱ λοιποὶ ἀρχηγοὶ ἡτοιμάζοντο ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν πλοίων των εἰς τὸν Ἰσθμόν, βλέποντες τὰς Ἀθήνας πυρπολουμένας καὶ τὸν ἐχθρικὸν στόλον εἰς τὸ Φάληρον, τὴν Μουνιχίαν καὶ τὸν Πειραιᾶ.

Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς κατέφυγεν εἰς τὸ ἑξῆς στρατήγημα, δι' οὗ ἐπροκάλεσε τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν. Ἀπέστειλε κρυφίως εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον τὸν παιδαγωγὸν τῶν τέκνων του Σίκινον, γνωρίζοντα τὴν Περσικήν, διότι ἦτον ἐκ τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Περσῶν, ὅτι οἱ ἐν Σαλαμῖνι ἐσκόπευον ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ ὅτι ὁ Περσικὸς στόλος ὤφειλεν ἀμέσως νὰ τοὺς κυκλώσῃ καὶ τοὺς προσβάλῃ, ὅπως καταστρέψῃ αὐτοὺς ὅλους ὁμοῦ.

Καὶ οὕτως ἡ ἐπιθυμία τοῦ Θεμιστοκλέους ἐξεπληρώθη. Ὁ Περσικὸς στόλος ἐξεκίνησε πρὸς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, οἱ δὲ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ συγκροτήσωσι τὴν ἐν Σαλαμῖνι ἔνδοξον ναυμαχίαν, ἥτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε καὶ τὸν Θεμιστοκλέα Σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος ἀνέδειξε.

Μετὰ τὴν δίοδον τοῦ Ξέρξου διὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Θεμιστοκλέους, βλέποντος τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς πατρίδος, οἱ Ἀθηναῖοι ἀνεκάλεσαν τὸν ἐξοστρακισθέντα Ἀριστείδην, ὅστις ἀφήσας τὴν Αἴγιναν προθύμως μετέβη εἰς Σαλαμῖνα, ὅπως μετὰ τῶν συμπολιτῶν του συναγωνισθῇ.

Ἰδὼν δὲ τὸν ἐχθρικὸν στόλον προσερχόμενον εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, δὲν ὠπισθοδρόμησεν, ἀλλὰ διαπλεύσας διὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου μετὰ μεγάλου κινδύνου, ἔσπευσε ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Θεμιστοκλέα τὴν προσέλευσιν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τείνων πρὸς αὐτὸν φιλικὴν τὴν δεξιὰν τὸν παρεκάλεσε νὰ λησμονήσωσι τὴν παλαιὰν ἔχθραν των καὶ νὰ συναγωνισθῶσιν ἀμφότεροι εἰλικρινῶς ὑπὲρ πατρίδος. Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Ἀριστείδην τὰ σχέδιά του καὶ τὸ στρατήγημά του, ὁ Ἀριστείδης πληρέστατα ἐνέκρινε ταῦτα καὶ προθύμως ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιπάλου του. Τοιαύτη εἶναι ἡ διαγωγὴ τῶν ἀληθῶς μεγάλων καὶ φιλοπατρίδων ἀνδρῶν !

Ὅτε ὁ ἐχθρικὸς στόλος, συγκείμενος ἐκ χιλίων περίπου πολεμικῶν πλοίων, εἰσῆλθεν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, προπορευομένων τῶν Φοινικικῶν

πλοίων, παρετάχθη ἀπέναντι τῆς Σαλαμῖνος κατὰ τὴν Ἀττικὴν παραλίαν· ὁ δὲ ἑλληνικὸς στόλος, συγκείμενος ἐκ τριακοσίων περίπου τριήρων, κατέλαβε τὴν ἀπέναντι τῆς Ἀττικῆς παραλίαν τῆς Σαλαμῖνος.

Τότε ἡ σάλπιγξ τοῦ Εὐρυβιάδου ἐσήμανε τὴν ἔφοδον· τὰ πληρώματα ἀνεβόησαν τὸν παιᾶνα «Ἐμπρὸς παῖδες Ἑλλήνων, σώζετε τὴν Πατρίδα». Ἡ ναυμαχία ἤρξατο καὶ πρῶτος ὁ Θεμιστοκλῆς διέσπασε τὸ δεξιὸν καὶ ἰσχυρότερον κέρας τῶν Φοινίκων, καὶ οὕτως ἤρξατο ἡ καταστροφὴ καὶ καταδίωξις τοῦ Περσικοῦ στόλου, τὴν ὁποίαν ἀγανακτῶν καὶ παραφερόμενος ἐθεώρει ἀφ' ὑψηλοῦ θρόνου ἐκ τῆς Ἀττικῆς παραλίας ὁ ὑπερήφανος Ξέρξης.

Οἱ Ἕλληνες ἔμειναν κύριοι τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀπολέσαντες μόνον 40 τριήρεις, ἐνῷ διακόσιαι Περσικαὶ κατεστράφησαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ νησυδρίου τῆς Ψυτταλείας ἀνήγειραν οἱ νικηταὶ τρόπαιον, ἀφοῦ συνέλεξαν τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκρούς των. Εἰς τὴν ἔνδοξον ταύτην νίκην, ἥτις καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἔσωσεν ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ τῶν βαρβάρων, συνετέλεσεν οὐχὶ μόνον ἡ πολιτικὴ περίνοια τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις ἐγκαίρως ἐνίσχυσε τὰς Ἀθήνας διὰ διακοσίων τριήρων, οὐχὶ μόνον ἡ φρόνησις, ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τὸ σωτήριον *θρησκευτικὸν αἴσθημα*, ὅπερ μεγάλως συντελεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων ἔργων· διότι ὁ χρησμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὀνομάσας τὴν Σαλαμῖνα *θείαν* καὶ καταδείξας τὰ ξύλινα τείχη ὡς σωτήρια

εἰς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ αἱ ἐξ Αἰγίνης μετακομισθεῖσαι κατὰ τὴν ναυμαχίαν εἰκόνες τῶν Αἰακιδῶν ἐνίσχυσαν, ἐνεθάρρυναν καὶ νικηφόρους ἀνέδειξαν τοὺ Ἕλληνας ἐν Σαλαμῖνι. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἔμφρονε πολιτικοὶ οὐδέποτε παραμελοῦσι τὴν καλλιέργεια τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον καὶ παρηγορεῖ καὶ μετὰ τῆς ἀνδρείας σώζει τὰ ἔθνη.

Μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος ὁ Ξέρξης πλήρης φόβου καὶ καταισχύνης, ἐπανῆλθε μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφήσας εἰς τὴν Θεσσαλίαν τὸν Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων χιλιάδων ἐκλεκτοῦ στρατοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Μαρδόνιος ὑπεσχέθη νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὴν αἰσχρὰν ταύτην φυγὴν τοῦ Ξέρξου συνετέλεσε καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅστις, ἀφοῦ εἶδεν ὅτι ὁ συμμαχικὸς στόλος δὲν θέλει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐχθρικοῦ πέραν τῆς Ἄνδρου, καὶ ἐπείσθη ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου ὅτι τὸ συμφέρον τῶν Ἑλλήνων ἀπήτει ν' ἀπαλλαγῶσι τὸ ταχύτερον ἀπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ νὰ μὴ ἀπελπίσωσιν αὐτοὺς διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν γεφυρῶν, ἀμέσως εἰδοποίησε κρυφίως τὸν Ξέρξην, ὅτι οἱ Ἕλληνες σκοπεύουσι νὰ καταστρέψωσι τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας του, καὶ ἑπομένως ὅτι, ἐὰν θέλῃ τὴν διάσωσιν τῶν στρατευμάτων του, ὀφείλει νὰ σπεύσῃ τὴν φυγήν του πρὶν ἢ αἱ γέφυραι καταστραφῶσι, καὶ οὕτως οἱ Ἕλληνες συλλάβωσι τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐκπληροῦντες θρησκευτικὸν καθῆκον, εὐχαρίστησαν δι' ἀναθημάτων ἐκ τῆς Περσικῆς λείας τοὺς θεούς των, ἐτίμησαν δὲ καὶ τοὺς ἀγωνισθέντας, ἀπονείμαντες τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας εἰς τοὺς Αἰγινήτας καὶ Ἀθηναίους· ἀλλ' ὅτε ἐψηφοφόρησαν τὸ βραβεῖον τῆς συνέσεως, ἕκαστος τῶν στρατηγῶν ἔθεσε πρῶτον τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα, καὶ μετ' αὐτὸ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, ἀποδείξαντες οὕτω τὸ ἀξιοκατάκριτον αἴσθημα τῆς περιφιλαυτίας.

Ἐν τούτοις ὁ Θεμιστοκλῆς διεβοήθη καὶ ἐδοξάσθη ὡς ὁ σοφώτατος τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Σπάρτῃ ἐτιμήθη διὰ στεφάνου ἐλαίας, τὸν ὁποῖον τῷ προσέφερον ὡς βραβεῖον τῆς συνέσεως καὶ δεξιότητός του· τῷ ἐχάρισαν δὲ καὶ τὸ κάλλιστον τῶν ὀχημάτων τῆς πόλεως· ἀπερχόμενον δὲ τῆς Σπάρτης προέπεμψαν αὐτὸν μέχρι Τεγέας.

Ὅτε δὲ παρουσιάσθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, πάντες ἔστρεψαν πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματά των, θαυμάζοντες καὶ χειροκροτοῦντες τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος. Δικαίως ὁ Θεμιστοκλῆς εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελάμβανε τοὺς καρποὺς τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀγώνων του.

Τὴν σύνεσίν του ἀπέδειξεν ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ· διότι, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ νυμφεύσῃ μίαν τῶν θυγατέρων του, ἐπροτίμησε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν σύζυγον φρόνιμον ἀλλ' ἔχοντα χρεῖαν χρημάτων, ἀντὶ συζύγου πλουσίου ἀλλ' ἔχοντος χρεῖαν φρονήσεως, ὀρθῶς λέγων ὅτι τὰ μὲν χρήματα εὐκόλως διὰ

τῆς φρονήσεως ἀποκτῶνται, ἐνῷ διὰ τοῦ πλούτου φρόνησις δὲν ἀποκτᾶται, ἄνευ δὲ φρονήσεως εὐκόλως ὁ πλοῦτος χάνεται.

Ἀλλὰ μ' ὅλην τὴν σύνεσίν του ὁ Θεμιστοκλῆς ὑπέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ἕνεκα παρεκτροπῶν καὶ σφαλμάτων, ἅτινα τῷ ἀπεδίδοντο. Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι μὴ ἔχοντες πλέον τὰ πιστὰ εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Θεμιστοκλέους, μ' ὅλην τὴν πολιτικὴν περίνοιαν καὶ τὴν δόξαν, καὶ τοὺς ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνας αὐτοῦ, ἐπροτίμησαν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων τὸν δίκαιον, τὸν ἐνάρετον, τὸν ἀκηλίδωτον Ἀριστείδην. Τοσαύτη ἡ ἐπὶ τῶν λαῶν δύναμις τῆς ἀρετῆς!

Τὴν εὐθύτητα καὶ τὸ φιλοδίκαιόν των ἀπέδειξαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτε ἀπέκρουσαν τὸ μυστικὸν σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους τοῦ νὰ κατακαύσωσι δολίως τὸν εἰς τὸν λιμένα τῶν Παγασῶν τῆς Θεσσαλίας μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Ξέρξου διαχειμάζοντα Ἑλληνικὸν στόλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι γίνωσιν οὕτω θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης. Τὸ σχέδιον τοῦτο κατὰ παραγγελίαν τοῦ Δήμου ἀνεκοίνωσεν ἐμπιστευτικῶς ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς μόνον τὸν Ἀριστείδην, ὅστις εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι τὸ μυστικὸν σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους εἶναι μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλὰ καὶ ἀδικώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως ἀπέκρουσαν αὐτό. Ἐν τούτοις ἐξωστρακίσθη καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, διότι ἄλλοι μὲν ἐφθόνουν αὐτόν, ἄλλοι δὲ ἐφοβοῦντο τὴν ὑπεροχήν του, οὖσαν ἐπικίνδυνον εἰς τὴν δημο-

κρατικὴν ἰσότητα. Σημειωτέον δέ, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ὅτι ὁ ἐξοστρακισμὸς δὲν ἦτο ποινή, ἀλλὰ παρηγορία τοῦ φθόνου, ὅστις καθηδύνεται καὶ ἀνακουφίζεται διὰ τῆς ταπεινώσεως τῶν ὑπερεχόντων.

Ἐνῷ δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξωστρακισμένος διέτριβε μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὸ Ἄργος, οἱ Σπαρτιᾶται εἴτε ἐκ φθόνου διὰ τὴν Σαλαμίνιον δόξαν του, εἴτε ἐξ ἐκδικήσεως, διότι ἀπατήσας αὐτοὺς ἐτείχισε παρὰ τὴν θέλησίν των τὰς Ἀθήνας, εἴτε ὅπως μετριάσωσι τὸ αἶσχος ὅπερ προσῆψεν εἰς τὴν Σπάρτην ἡ ἀποδιδομένη εἰς τὸν βασιλέα αὐτῶν Παυσανίαν προδοτικὴ συνεννόησις μετὰ τῶν Περσῶν, εἴτε ἐξ εἰλικρινείας καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος, κατηγόρησαν τὸν Θεμιστοκλέα ὡς συνεννοημένον μετὰ τοῦ Παυσανίου.

Οἱ Ἀθηναῖοι προσεκάλεσαν ἀμέσως τὸν Θεμιστοκλέα ἐξ Ἄργους ὅπως ἀπολογηθῇ καὶ δικασθῇ. Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, εἴτε διότι ἡ κατηγορία ἦτον ἀληθής, εἴτε διότι ἐφοβεῖτο τὰς διαβολάς, *κἂν ψευδεῖς ὦσιν,* καθόσον μάλιστα ἐν Ἀθήναις εἶχε πολλοὺς ἐχθροὺς φθονοῦντας τὴν δόξαν του, ἀφῆκε κρυφίως τὸ Ἄργος, μετέβη εἰς Κέρκυραν, ἐκεῖθεν κατέφυγεν εἰς τὸν Ἄδμητον, βασιλέα τῶν ἐν Ἠπείρῳ Μολοσσῶν, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς Μακεδονίας ἐζήτησεν ἄσυλον παρὰ τῷ Βασιλεῖ τῶν Περσῶν, τῷ Ἀρταξέρξῃ, ὅστις ἦτον υἱὸς τοῦ Ξέρξου, τοῦ ἀσπόνδου ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος.

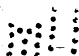
Τότε βεβαίως ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ πατρός του περὶ τῶν παρημελημένων καὶ ἐρριμ-

μένων κατὰ τὴν παραλίαν παλαιῶν πλοίων. Καὶ αὐτὸς δὲ λέγεται ὅτι ἐν τῇ ἀγανακτήσει του εἶπεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι συνηθίζουσι νὰ βαρύνωνται εὐεργετούμενοι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι πρὸς τοὺς πολιτικούς των ἄνδρας φέρονται ὡς οἱ διαβάται πρὸς τὰς πλατάνους, ὑπὸ τοὺς κλάδους τῶν ὁποίων καταφεύγουσιν ἐν καιρῷ καταιγίδος, ὅταν δὲ ἡ καλοκαιρία ἐπέλθῃ, κατακόπτουσιν αὐτάς.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀρταξέρξης ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, ἔχων ἤδη εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὸν μέγαν ἥρωα τῆς Σαλαμῖνος, τὸν ὁποῖον φιλοφρονέστατα ὑπεδέχθη, ἐν τῷ ἀσπόνδῳ δὲ κατὰ τῆς Ἑλλάδος μίσει του ηὐχήθη ὅπως οἱ Ἕλληνες ἀποδιώκωσι πάντοτε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν ἄνδρας. Ἂς εὐχηθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ πραγματοποιουμένη διὰ παντὸς ἡ τρομερὰ αὕτη καθ' ἡμῶν κατάρα τοῦ Πέρσου!

Πολλὰς τιμὰς ἀπένειμεν ὁ Βασιλεὺς τῶν Περσῶν εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, πρὸς ὃν ἐχορήγησε καὶ τρεῖς, κατ' ἄλλους δὲ πέντε πόλεις, ὅπως νέμεται τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν. Ἀλλὰ μετά τινα χρόνον ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἔσωσε καὶ ἐδόξασεν.

Ὁ Θεμιστοκλῆς τότε, μὴ θέλων ἀφ' ἑνὸς νὰ φανῇ ἀγνώμων πρὸς τὸν εὐεργέτην του Βασιλέα τῶν Περσῶν, ἀποκρούων τὴν πρότασίν του, καὶ ἀφ' ἑτέρου μὴ ἀνεχόμενος ν' ἀναδειχθῇ προδότης αἰσχρὸς καὶ μητροκτόνος, φέρων ὅπλα κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος, ἐπροτίμησε νὰ πίῃ δηλητήριον, καὶ οὕτως ἀπέθανεν

ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας περὶ τὸ 65ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Καὶ ὁ μὲν Ἀρταξέρξης, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός, ἐθαύμασε τὴν φιλοπατρίαν του. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, λέγεται, ὅτι τῷ ἀνήγειραν τάφον κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Πειραιῶς, εὐγνωμονοῦντες διὰ τὰς μεγάλας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἀθήνας ἰδίως ὑπηρεσίας τοῦ ἀνδρός, ὅστις διὰ τοῦ γενναίου θανάτου του ἐξήλειψε τὰς παρεκτροπὰς τοῦ βίου του.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Μαρτίου 1841 νόμου.
ΙΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κατατεθειμένον δρ. 20,000,000.
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ τακτικὸν καὶ ἔκτακτον » 18,500,000.
ΙΕΤΟΧΑΙ 20,000 πρὸς δραχμὰς 1000 ἑκάστη.
ΞΔΡΑ αἱ Ἀθῆναι.
ΙΟΙΚΗΣΙΣ αὐτῆς, Διοικητὴς (ἀναπληρούμενος ὑπὸ δύο Ὑποδιοικητῶν) προεδρεύων δωδεκαμελοῦς Συμβουλίου, ὅπερ συνεδριάζει ἐπὶ παρουσίᾳ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου.
ΙΟΙΚΗΤΗΣ ΣΤ. ΣΤΡΕΙΤ.
ΠΟΔΙΟΙΚΗΤΑΙ *Ἰω. Α. Βαλαωρίτης* καὶ *Ἰω. Εὐταξίας*.

ΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ. Προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων.—Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων.—Δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ.—Χορηγήσεις ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων.—Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ τίτλων.—Πιστώσεις δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ, ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ. — Καταθέσεις ἄτοκοι. — Καταθέσεις ἔντοκοι ὑπὸ προθεσμίαν κατὰ κλίμακα τόκων. — Ἔκδοσις δανείων δι' ὁμολογιῶν.—Παρακαταθῆκαι. — Ἀγορὰ καὶ πώλησις συναλλαγμάτων Ἐξωτερικῶν. — Συμμετοχὴ εἰς ἐγχωρίους Ἑταιρείας — Χορηγήσεις εἰς γεωργοὺς καὶ κτηματίας.—Δάνεια εἰς Δήμους, εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἄλλα νομικὰ πρόσωπα.—Ὑπηρεσία δημοσίων καὶ ἄλλων δανείων.—Κίνησις κεφαλαίων δι' ἐπιταγῶν ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ.—Ταμεῖον τίτλων πρὸς φύλαξιν.—Ταμιευτήριον (caisse d'épargne).
ΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ εἰς Ἀγρίνιον, Αἴγιον, Ἄμφισσαν, Ἄρταν, Ἀταλάντην, Βόλον, Γύθειον, Δημητσάναν, Θήβας, Θήραν, Καλάβρυτα, Καλάμας, Καρδίτσαν, Κόρινθον, Κυπαρισσίαν, Λαμίαν, Λάρισαν, Λεβαδείαν, Λευκάδα, Μεγαλόπολιν, Μεσολόγγιον, Ναύπακτον, Ναύπλιον, Πάτρας, Πειραιᾶ, Πόρον, Πύλον, Πύργον, Σκόπελον, Σπάρτην, Σῦρον, Τρίκκαλα, Τρίπολιν, Χαλκίδα.

ΤΡΑΠΕΖΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Μαΐου 1873 Β. Διατάγματι
ΕΔΡΑ αἱ Ἀθῆναι.
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις καὶ Βόλῳ.
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ἐννεαμελές.
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ *Δημοσθ. Ι. Σαμιωτάκης*.
ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ *Γεώργ. Παρίσης*.

Ὅροι ἐργασιῶν τῆς Τραπέζης. — Ἡ Τράπεζα παρέχ πιστώσεις διὰ τὴν προεξόφλησιν ἐμπορικῶν συναλλαγμάτων. Χορηγ ἐπίσης πιστώσεις ἐπὶ ἀνοικτῷ λογαριασμῷ, ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων ἐνεχυριάσει ἀξιῶν Ἑλληνικῶν ἢ ξένων τῷ κομιστῇ ἐγγεγραμμέν εἰς τὸ Χρηματιστήριον καὶ εὐκόλως διαπραγματευομένων.

Δανείζει ἐπίσης μὲ συμφωνίας ἰδιαιτέρας ἐπὶ μετοχῶν, ὁμολογι καὶ δημοσίων χρεωγράφων.

Δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια, χορηγεῖ δὲ ἐπ' α τῶν τόκον:

3 ο/ο διὰ τὰς καταθέσεις εἰς πρώτην ἀναζήτησιν
4 ο/ο » » » ἀπὸ 1 ἔτους ἕως 3 ἐτῶν
5 ο/ο » » » » 3 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα

Διὰ τὰς εἰς χρυσὸν καταθέσεις γίνονται ἰδιαίτεραι συμφωνίαι. Ἀγ ράζει καὶ πωλεῖ συναλλάγματα καὶ ἐπιταγὰς ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικο

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν παντὸς εἴδους χρηματιστικῶν ἐντολῶ τὴν εἴσπραξιν ἀξιῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ὡς κ ὅλων τῶν ἐξαργυρωτέων τοκομεριδίων καὶ τίτλων.

Δέχεται πρὸς φύλαξιν μετοχάς, ὁμολογίας, δημόσια χρεώγραφ ἑλληνικὰ ἢ ξένα, ὀνομαστικὰ ἢ τῷ φέροντι ὡς καὶ πᾶν πολύτιμον ἀ τικείμενον μὲ μικρὰ δικαιώματα.

Αἱ ἀποδείξεις τῶν πρὸς φύλαξιν χρεωγράφων δὲν εἶνε μεταβιβάσιμο

Τὰ εἰσπραττόμενα φύλακτρα εἶνε $^1/_4$ $^0/_0$ ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν τοκ μεριδίων καὶ 5 λεπτὰ κατὰ τίτλον καὶ καθ' ἑξαμηνίαν, ὅταν δὲν χορ γῆται μέρισμα.

Διὰ τὴν εἴσπραξιν τῶν τοκομεριδίων τῇ φροντίδι τῆς Τραπέζ ὁρίζεται προμήθεια $^1/_4$ $^0/_0$ ἐπὶ πλέον ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν.

"Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ"

Τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, προσεχῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδοθησόμενον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1901 περιέχει πολλαπλᾶς καὶ πολυειδεῖς πληροφορίας καὶ ὁδηγίας μετὰ πλείστων εἰκόνων ὡς καταδείκνυται ἐκ τοῦ κατωτέρω συνοπτικοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων του, καθίσταται δὲ τοιουτοτρόπως ἀπαραίτητον ἐγκόλπιον καὶ πολύτιμον λεύκωμα παντὸς ὁμογενοῦς ὡς ἀπεφάνθησαν πάντες οἱ διεπεξελθόντες τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ λόγιοι καὶ οἱ κυριώτεροι τῶν Ἑλλήνων δημοσιογράφων.— Τὸ πρόγραμμα τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου ἔχει συνοπτικῶς ὡς ἑξῆς: 1) Ἑορτολόγιον καὶ ἡμερολόγιον πάντων τῶν Ἀνατολικῶν Ἐθνῶν. 2) Οἱ ἡγεμόνες καὶ ἀρχηγοὶ ὅλων τῶν κρατῶν τῆς ὑφηλίου *μετὰ τῶν εἰκόνων* τῶν κυριωτέρων ἐξ αὐτῶν. 3) Γενικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία· οἱ ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι καὶ οἱ ὑπὸ τὸ κλῖμα τοῦ Οἰκουμ. θρόνου Σ Μητροπολῖται *μετὰ τῶν εἰκόνων αὐτῶν*, κανονισμοὶ καὶ ἐκτενεῖς πληροφορίαι περὶ τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, τῆς Ἱ. Συνόδου, τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ τῶν σχετικῶν ἐπιτροπῶν. 4. Γενικαὶ πληροφορίαι περὶ τῆς Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. *Γενικὴ ἱστορία τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν Ἀθηνῶν μετ' εἰκόνων τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων μνημείων αὐτῶν*, συνοπτικαὶ πληροφορίαι περὶ τῶν ὑπουργείων, πρεσβειῶν, προξενείων, ταχυδρομείων, σιδηροδρομικῶν καὶ ἀτμοπλοϊκῶν Ἑταιριῶν, τραπεζιτικῶν, βιομηχανικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, φιλανθρωπικῶν κλπ. καταστημάτων ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν. 5) Οἱ μεγάλοι εὐεργέται τοῦ ἔθνους καὶ οἱ Ἕλληνες δημοσιογράφοι μετὰ τῶν εἰκόνων αὐτῶν. 6) Ἱστορική, πολιτική, οἰκονομική, ἐμπορική, ἐπιστημονική, καλλιτεχνικὴ κλπ. ἀνασκοπὴ τοῦ λήγοντος ἔτους. 7) Πρακτικὴ ἀριθμητικὴ μετὰ πλείστων παραδειγμάτων καὶ βοηθητικῶν πινάκων. 8) Λεπτομερεῖς συγκριτικοὶ πίνακες τῶν νομισμάτων, μέτρων καὶ σταθμῶν τῶν κυριωτέρων κρατῶν. 9) Ἡ ἐν Παρισίοις Ἔκθεσις τοῦ 1900 *μετ' εἰκόνων* καὶ οἱ ἐκ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος βραβευθέντες ἐκθέται 10) Ὑγιεινὴ καὶ οἰκιακὴ οἰκονομία, νεώτεραι ἐφευρέσεις, γυμναστικοὶ ἀγῶνες κλπ. 11) *Διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν ὠφελίμου μελέτης μετὰ βραβείου 300 φράγκων*. 12) Διάφορα δῶρα πρὸς τοὺς συνδρομητάς, ἀγγελίαι καὶ εἰδοποιήσεις.

Ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου τούτου *δεδεμένου κομψῶς* καὶ ἀποστελλομένου ταχυδρομικῶς *ἐπὶ συστάσει* ὡρίσθη εἰς 3.25 φρ. χρ. μόνον διὰ τοὺς συνδρομητὰς *τοὺς πληρώνοντας τὸ ἀντίτιμον ἅμα τῇ ἐγγραφῇ των* καὶ εἰς 4 φρ. χρ. διὰ τοὺς συνδρομητὰς *τοὺς ἐπιφυλασσομένους νὰ πληρώσωσι μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ ἀντιτύπου*.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται παρ' ἡμῖν, διὰ πᾶσαν δὲ σχετικὴν πληροφορίαν ἀπευθυντέον τοῖς ἐκδόταις Ἰ. Γ. Σακελλαρίδῃ καὶ Σα εἰς **Χαϊδὰρ - Πασᾶ**, ***Κωνσταντινούπολιν***.

Hosted by Google

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ, 1898

Συνιστώμενον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τοῦ ἐν Κρήτῃ Συμβούλου τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν θρησκευμάτων

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΤΗΝ 1 ΚΑΙ ΤΗΝ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ
Ὁδὸς Παρθεναγωγείου, 16.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ τῆς **Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς** εἶνε ποικιλώτατα, συνενοῦντα τὸ τερπνὸν καὶ ἐπαγωγὸν μετὰ τοῦ διδακτικοῦ καὶ ὠφελίμου, τοιαῦτα δὲ ὥστε ν' ἀναγινώσκωνται ὑπὸ πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως ἀναγνωστῶν.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ τῆς **Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς** εἶνε πάντες οἱ διαπρέποντες Ἕλληνες λόγιοι, ἐπιστήμονες, καλλιτέχναι, ἐν Ἑλλάδι ἢ ἀλλαχοῦ ἀποκατεστημένοι.

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ τῆς **Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς** ἀποτελεῖται ἐκ 16 μεγάλων διστήλων σελίδων, συνοδεύεται ὑπὸ τετρασελίδου Δελτίου καὶ ἐκτάκτως ὑπὸ τετρασελίδου Παραρτήματος, περιέχει δὲ συνήθως καὶ εἰκόνας.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ 1ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δραχ. 7 (διὰ τοὺς ἱερεῖς, διδασκάλους, φοιτητὰς καὶ μαθητὰς διδασκαλείων δραχ. 5).

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ φρ. χρ. 8 (διὰ τοὺς ἕλληνας ἱερεῖς, διδασκάλους καὶ σπουδαστὰς ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων φρ. χρ. 5).

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ

Ἐν τῷ Ἐσωτερ. λεπ. 30.—Ἐν τῷ Ἐξωτερ. φρ. χρ. 0,40

Αἱ πρὸς ἐγγραφὴν αἰτήσεις ἀπευθύνονται δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς», ὁδὸς Παρθεναγωγείου, 16.

Συνδρομηταὶ ἀπ' εὐθείας ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς Ἑστίας, ὁδὸς Σταδίου.

Ἓν φύλλον ΔΩΡΕΑΝ ὡς δεῖγμα στέλλεται πρὸς πάντα ζητοῦντα αὐτὸ παρὰ τῆς Διευθύνσεως.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΗΝΙΑΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ 1900.

1. **Ὁ Οὐρανός**, ὑπὸ τοῦ καθ. *Δ. Αἰγινήτου* (ἔκδοσις Γ').
2. **Ἡ Ἐκκλησία μας**, ὑπὸ *Δ. Μπαλάνου*, Π. Θ. (ἐκδ. Β').
3. **Ἡ Γῆ τοῦ πυρός**, ὑπὸ *Δ. Βικέλα* (ἐκδ. Β').
4. **Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμα του**, ὑπὸ *Μιχαὴλ Κωνσταντινίδου* (ἐκδ. Β').
5. **Τὰ ὠφελιμώτερα πτηνὰ τῆς Ἑλλάδος**, ὑπὸ τοῦ καθ. *Ν. Χ. Ἀποστολίδου*.
6. **Ὁ Στρατιώτης**, διηγήματα ἐκ τῶν τοῦ de Amicis ὑπὸ *Χ. Ἀννίνου*.
7. **Ὁ Ὑλικὸς κόσμος**, ὑπὸ τοῦ καθ. *Α. Δαμβέργη*.
8. **Τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου**, ὑπὸ *Ε. Λυκούδη*.
9. **Ὁ Μικρὸς Πλούταρχος**, *Α. Μελᾶ* (τοῦ συγγραφέως τοῦ Γεροστάθη). Μέρος Α'.

Κατόπιν δὲ θὰ ἐκδοθῶσιν ἕτερα τρία μεταξὺ τῶν ἑξῆς ἢ καὶ ἄλλων:

Η. Ἀγγελοπούλου, *ὁ ἀτμός*.
Τ. Ἀργυροπούλου, καθ. *Ἀνακαλύψεις τοῦ 19ου αἰῶνος*.
Ρ. Δημητριάδου, *ἡ τροφός μας Γῆ*, ἀρχαὶ γεωπονίας.
Π. Καββαδία, *ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη*.
Π. Καρολίδου, καθ. *ἡ Εὐρώπη 1800—1900*.
Ἀρ. Π. Κουρτίδου, *τί κατορθώνει ἡ θέλησις*.
Σ. Π. Λάμπρου καθ. *ἡ Ἁγία Σοφία*
Α. Μάτεσι, *πῶς ἔγεινε πλούσιος*, δημώδης οἰκονομική.
Π. Πρωτοπαπαδάκη, *ὑγιεινὴ τοῦ οἴκου καὶ τῆς πόλεως*.
Κ. Σάββα, *ὑγιεινή*.
Κ. Σαμίου, *τὰ δάση*.
Γ. Στρέϊτ, καθ. *ἡ Γερμανία*.
Χ. Τσούντα, *ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν*.

ΛΕΠΤΑ 30